

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN

DIPLOMSKI RAD br. 62/OJ/2017

UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA I
ZAŠTITA PRIVATNOSTI U DIGITALNOM
OKRUŽENJU

Marija Pušić

Varaždin, ožujak 2017.

SVEUČILIŠTE SJEVER
SVEUČILIŠNI CENTAR VARAŽDIN
Studij komunikologije i odnosa s javnostima

DIPLOMSKI RAD br. 62/OJ/2017

UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA I
ZAŠTITA PRIVATNOSTI U DIGITALNOM
OKRUŽENJU

Student:

Mentor:

Marija Pušić, mat.br.0066/336D   doc. dr. sc. Jadranka Lasić Lazić

Varaždin, ožujak 2017.

Prijava teme diplomskoga rada

studenta IV. semestra diplomskog studija
Odnosa s javnostima

BROJ: 62/OJ/2017

(upisuje studentska referada)

IME I PREZIME STUDENTA	MARIJA PUŠIĆ
MATIČNI BROJ	0066/336D
NASLOV IZABRANE TEME DIPLOMSKOGA RADA	UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA I ZAŠTITA PRIVATNOSTI U DIGITALNOM OKRUŽENJU
NASLOV IZABRANE TEME DIPLOMSKOGA RADA NA ENGLLESKOM JEZIKU	INFORMATION MANAGEMENT AND PRIVACY PROTECTION IN THE DIGITAL ENVIRONMENT
KOLEGIJ IZ KOJEG JE IZABRANA TEMA DIPLOMSKOGA RADA	UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA
MENTOR	prof.dr.sc.JADRANKA LASIĆ LAZIĆ
U VARAŽDINU, DANA	21.12.2016.
POTPIS MENTORA	<i>J. Lasić</i>
POTPIS STUDENTA	<i>M. Pušić</i>

Sveučilište
Sjever

SVEUČILIŠTE
SJEVER

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, MARIJA TUSIĆ (ime i prezime) pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor/ica završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom IZJAVA O AUTORSTVU I SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU (upisati naslov) te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student/ica:

(upisati ime i prezime)

Marija Tusić
(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, MARIJA TUSIĆ (ime i prezime) neopozivo izjavljujem da sam suglasan/na s javnom objavom završnog/diplomskog (obrisati nepotrebno) rada pod naslovom IZJAVA O AUTORSTVU I SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU (upisati naslov) čiji sam autor/ica. IZJAVA O AUTORSTVU I SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Student/ica:

(upisati ime i prezime)

Marija Tusić
(vlastoručni potpis)

SAŽETAK

U vrijeme kada informacijsko komunikacijske tehnologije doživljavaju svoj najveći napredak, sposobnost upravljanja informacijama zauzima jednu od glavnih osobina ljudi, kako u osobnim životima tako i u poslovnom okruženju. Nužnost da informacije koje svakodnevno komuniciramo imaju određenu vrijednost proizlazi iz činjenice da upotrebna vrijednost informacije ovisi o njezinoj daljnjoj vrijednosti. Moderne informacijske tehnologije imaju mogućnost pohranjivanja svih silnih informacija u bazama podataka kojima smo preplavljeni a istima je važno znati dobro upravljati.

Kroz mnoštvo dostupnih informacija i podataka, često se u pitanje dovode određena ljudska prava koja su čovjeku u demokratskoj kulturi preteča življenja. Kroz ljudska prava o slobodi govora i izražavanja misli, poštovanja ljudske osobnosti pod kojim se između ostalog podrazumijeva privatni život pojedinca, život njegove obitelji i njihov ugled i čast, svjedočimo lako dostupnom nizu informacija i podataka koje su sastavni dio ljudske privatnosti a o kojima nas izvještavaju masovni mediji.

Autor potaknut nerazjašnjenom pravnom ali i logičkom situacijom odnosnom na objavu podataka o imovinskom stanju dužnosnika u ovom radu prikazuje teorijske aspekte upravljanja informacijama, važnost velikih podataka (Big data) i zaštite privatnosti s osvrtom na informacijsku sigurnost i manipulacije masovnih medija. Upravo dostupni podaci koji se tiču privatnosti osoba čija je objava temeljena na pozitivnim zakonskim propisima a koja se s jedne strane smatra dobrim načinom za borbu protiv korupcije i težnjom za transparentnošću predstavnika vlasti, s druge strane smatra se kršenjem temeljnog ljudskog prava na privatnost. Budući da su za sada sudski postupci i odluke izostale zbog izmjena legislative, a Ustavni sud svoju odluku nije donio, istraživanje koje će autor provesti imat će svakako određeni doprinos i ulogu u daljnjem razvoju demokratske kulture kada su u pitanju temeljna ljudska prava i slobode.

Ključne riječi: informacije, podaci, upravljanje informacijama, privatnost, informacijsko-komunikacijske tehnologije, digitalno okruženje, ljudska prava, mediji, manipulacije, komunikacija, transparentnost, korupcija, imovina, dužnosnici

SUMARRY

In times when information and communication technologies are living their biggest development, the capacity of information management is one of the most significant characteristics of individuals, both in their private and business environment. The necessity of value of information that we daily communicate derives from the fact that the usable value of information depends on its further value. Modern information technologies provide the possibility of storing big quantities of information in databases which surround us and it is necessary to know how to manage them well.

Considering the big quantity of information and data, it is commonly questionable the respect of certain human rights that are for the individuals in a democratic culture predecessors of living. When it comes to human rights such as freedom of speech and expression, respect of the human personality which encompasses ones private and family life as well as honour and reputation, we are witnesses of an easily accessible sequence of information and data which are a component of the individuals' privacy and which are transmitted by the mass media.

The author has been incentivized by the unclear legal and logical situation related to the publishing of data on public functionaries' property, and in this work she indicates the theoretical aspects of information management, the importance of Big Data and the privacy protection with an overview of information security and manipulation of the mass media. The accessible data related to the individuals' privacy whose publishing is based on the applicable law and on one hand is considered a good tool for fighting corruption and promoting transparency of the government representatives, while on the other hand is considered an intrusion on their fundamental human right to privacy. Since at the moment there are no relevant court procedures and decisions due to the legislation amendments and the Constitutional Court has not yet adopted its decision, the author's investigation will certainly contribute in the further development of the democratic culture when it comes to fundamental human rights and freedoms.

Key words: information, data, information management, privacy, information and communication technologies, digital surrounds, human rights, media, manipulation, communication, transparency, corruption, property, public functionaries.

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
1.1. Sadržaj i struktura rada.....	2
1.2. Predmet i ciljevi rada.....	3
2. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA	4
2.1. Informacije.....	5
2.2. Podaci	8
2.3. Veliki podaci (<i>Big Data</i>)	10
3. PRAVO NA PRIVATNOST I PRAVO NA PRISTUP INFORMACIJAMA	13
3.1. Pravo na privatnost.....	13
4. SUVREMENO INFORMACIJSKO DRUŠTVO I MEDIJSKA MANIPULACIJA	20
4.1. Javnost i javna sfera	21
4.2. Medijska manipulacija.....	24
5. PRIMJER 1 – IZVJEŠĆE O IMOVINSKOM STANJU DUŽNOSNIKA	30
5.1. Prikupljanje informacija o imovinskom stanju dužnosnika	30
5.2. Izvor informacija dostupan javnosti i medijima	30
6. PRIMJER 2 – IMOVINSKE KARTICE I MEDIJSKA IZVJEŠTAVANJA.....	35
6.1. Obrada informacija i podataka.....	35
7. PRIMJER 3 – INFORMACIJE U ULOZI VIJESTI.....	38
7.1. Vijest i aktualnost.....	38
7.2. Medijske senzacije i manipulacije	38
8. ISTRAŽIVANJE O UPRAVLJANJU INFORMACIJAMA I ZAŠTITI PRIVATNOSTI U DIGITALNOM OKRUŽENJU	43
8.1. Ciljevi istraživanja.....	43
8.2. Rezultati ankete.....	43

8.3.	Hipoteze istraživanja	48
8.4.	Predmet istraživanja	48
8.5.	Metode prikupljanja podataka.....	48
8.6.	Uzorak, veličina, mjesto i vrijeme provođenja istraživanja	49
8.7.	Ograničenja i problemi istraživanja	49
8.8.	Istraživačke varijable.....	49
8.9.	Primjena rezultata istraživanja i očekivanja	50
9.	ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA.....	51
9.1.	Sociodemografski podaci	51
9.2.	Objava informacija o privatnom životu i stav ispitanika o važnosti zaštite osobnih podataka	54
9.3.	Stanje svijesti ispitanika o privatnosti anonimnih pojedinaca i javnih osoba	57
9.4.	Uloga i utjecaj medija kroz prikupljanje i obradu informacija i podataka o privatnosti pojedinaca.....	63
10.	ANALIZA HIPOTEZA	72
10.1.	Hipoteza 1	72
10.2.	Hipoteza 2	72
10.3.	Hipoteza 3	73
11.	ZAKLJUČAK.....	75
12.	LITERATURA	77
13.	ANKETNI UPITNIK.....	81

1. UVOD

Upravljanje informacijama i zaštita privatnosti u digitalnom okruženju čine svakodnevni osobni i poslovni život svih fizičkih osoba. Zaštita privatnosti i privatnost općenito danas su postale izrazito važne i stoga ih ne treba sagledavati samo s tehničke strane koju nosi sam pojam riječi zaštita, već zaštitu privatnosti treba sagledavati kroz niz drugih aspekata. Dropulić za pojam i sadržaj prava na privatni život govori da je pravo na privatni život jedno od subjektivnih prava ličnosti pa kao i druga takva prava svoj *modus vivendi* pronalazi u načelu poštivanja ličnosti njegove individualnosti.¹ Kroz niz nacionalnih i međunarodnih zakonodavnih okvira, manje-više svaki pojedinac ima pravo na zaštitu svojih osobnih podataka i privatnog života. Uz pravo na privatnost važno je govoriti i o pravu na pristup informacijama koje je temeljno demokratsko načelo i pravo svih građana u suvremenim demokracijama. Pravo na pristup informacijama omogućuje razvoj transparentne i otvorene vlasti, jača odgovornost javnog sektora, povećava legitimitet institucija i suzbija korupciju te pokušava vratiti povjerenje građana u vlast. Pristup informacijama novinarima je jedan od osnovnih alata u radu. Bez pristupa informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti predstavnici medija ne mogu svoj posao obavljati temeljito, točnije, ne mogu izvještavati javnost. Također, u radu medija veliku ulogu ima niz zakonskih i drugih propisa kojih se moraju pridržavati i poštovati. No, u posljednje vrijeme zloupotreba pozitivnih zakonskih propisa, upitna etičnost pojedinih predstavnika medija te dodana vrijednost koju donosi razvoj modernih tehnologija u pitanje dovodi svojevrсни pritisak koji nosi ovaj moderni način života. Valja navesti i da u današnjem nesavršenom svijetu donošenje niza propisa od strane vlasti, a pod farsom zalaganja za borbu protiv korupcije i zagovaranja veće transparentnosti cjelokupnog društva, smisao postojanja određenih prava i sloboda doveden je u nezavidnu situaciju.

Ustavom zajamčeno pravo na privatnost, pravno na pristup informacijama, pravo na slobodu mišljenja i izražavanja misli kojim se osobito obuhvaćaju slobode i prava medija na izvještavanje, može se primijetiti kako međusobno ulaze u konflikt. Stječe se dojam da dolazi do trostruke zlouporabe ovih prava zbog čega je potreban neprestani balans između njih.

Ubrzani razvoj interneta i modernih tehnologija koji su postali i sredstvo i mjesto obrade i prikupljanja informacija i podataka, a posebno velikih podataka, uz ulogu saveznika za

---

¹ Dropulić, J.; 2002., Pravo na privatni život i duševni integritet; Vizura, str. 54

uspješnije i jeftinije poslovanje i razvoj društva u cjelini, primjerice zbog ne poduzetih mjera nužnih za informacijsku i informatičku sigurnost, masovni mediji i moderne tehnologije postaju i neprijatelj broj jedan.

Upravo zbog navedenog, potrebno je s podacima i informacijama koje ulaze u privatnu sferu pojedinca postupati oprezno, prikupljati, davati i obrađivati ih samo u onoj mjeri i opsegu za koje postoji zakonita svrha. Budući da na neki način privatnost započinje od pojedinca i da je svaki pojedinac nužno odgovoran za zaštitu svojih osobnih podataka i općenito zaštitu privatnosti, svijest o važnosti očuvanja privatnosti potrebno je neprestano njegovati a posebno u vrijeme kada su informacijsko-komunikacijske tehnologije dostupne stanovništvu. Točnije, 78% stanovništva Europske unije koristi se internetom ² o čemu svjedoče statistički podaci o informacijskom društvu koje je objavio Eurostat a dobiveni su u lipnju 2015. godine.

1.1. Sadržaj i struktura rada

Ovaj rad strukturiran je u 3 cjeline u kojima je kroz teoriju, analizu slučaja i primjera te kroz provedeno istraživanje i analizu rezultata obrađena tema upravljanje informacijama i zaštita privatnosti u digitalnom okruženju.

U prvoj cjelini prikazani su teorijski aspekti koji se odnose na upravljanje informacijama, interpretaciju informacije, podataka te velikih podataka. Također, u ovoj cjelini obrađena su temeljna ljudska prava i slobode kroz sociološke i pravne aspekte a riječ je o pravu na privatnost, pravu na pristup informacijama i informacijskoj privatnosti. U poglavlju koje govori o suvremenom informacijskom društvu i medijskim manipulacijama interpretirani su teorijski aspekti pojmova javnosti i javne sfere i medijske manipulacije.

U drugoj cjelini rada uz prikaz i analizu primjera te analizu medijske objave, detaljno se objašnjavaju senzacionalistički pristupi medija kroz kritički osvrt temeljem na teorijskim aspektima i pozitivnim zakonskim i drugim propisima u Republici Hrvatskoj. Opisanim i prikazanim primjerima autor prikazuje stanje u hrvatskim medijima kada je u pitanju njihova etičnost pa čak i zakonitost pri čemu se poseban naglasak ističe na zlorabu prava i sloboda medija koje proizlaze iz Ustava Republike Hrvatske.

---

² Europska komisija: Pojam: statistički podaci o korisnicima interneta http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Information_society_statistics_-_households_and_individuals/hr#Glavni_statisti.C4.8Dki_nalazi –pristup ostvaren 31.01.2016.

Treća cjelina rada odnosi se na istraživanje koje je provedeno u sklopu ovog rada i na njegovu detaljnu analizu i obradu rezultata. Istraživanje putem *online* anonimne ankete je provedeno u razdoblju od 10. do 20. veljače 2017. godine na uzorku od 138 ispitanika.

1.2. Predmet i ciljevi rada

Predmet izrade ovog rada je istražiti i analizirati situaciju u široj društvenoj zajednici koja se odnosi na pitanja o važnosti upravljanja informacijama, zaštiti privatnosti, prikupljanju i obradi (objavi) osobnih podataka javnih osoba – dužnosnika te kroz mišljenja i stavove ispitanika koji su sudjelovali u istraživanju utvrditi i usporediti ih sa stavovima autora ovog rada. Građani i dužnosnici kao ključni čimbenici u obradi podataka i upravljanju informacijama zauzimaju položaj u društvu u kojem zajedno imaju mogućnost doprinijeti daljnjem poboljšanju uređenosti, kako zakonodavnih okvira, tako i vlastite svakodnevice kada je u pitanju provođenje i poštivanje ljudskih prava na privatnost, slobodu izražavanja te pristupa i ponovne uporabe informacija. Objava informacija i sadržaj podataka koji su obuhvaćeni u imovinskom stanju dužnosnika u Republici Hrvatskoj te njihova globalna dostupnost na internetu kao i interpretacija u medijskim objavama, odnosno u globalnim mrežnim komunikacijama glavni su predmet istraživanja.

Cilj rada je kroz prikaz i analizu istraživanja te interpretaciju i analizu medijskih objava, ukazati na stanje u hrvatskom novinarstvu kojem je potrebna nužna promjena kako bi upravo oni koji u najvećoj mjeri kreiraju svijest javnosti ponašali u skladu s demokratskim i etičkim načelima.

Glavni cilj rada je ukazati na nedovoljno uređene zakonske propise koji u najvećoj mjeri grubo krše temeljna ljudska prava i slobode kao što je pravo na privatnost koje uživaju svi građani, pa i oni koji to pravo ne uživaju u apsolutnoj mjeri pod čime se smatraju javne osobe pa bile one i političke ličnosti.

2. UPRAVLJANJE INFORMACIJAMA

U ovom poglavlju autor se bazira na definiranju ključnih pojmova vezanih uz tematiku upravljanja informacijama i podacima. Za informacijsku znanost ključni su pojmovi obavijest kao fenomen i komunikacija kao proces. Obavijest je postala ključni pojam za sve znanosti što se bave bilo kojim oblikom simbolične komunikacije, od matematike do kompjuterskih znanosti, od logike do lingvistike, od elektronike do bibliotekarstva od humanističkih znanosti i umjetnosti do dokumentaristike, od društvenih znanosti do medicine. Informacijska znanost bavi se pohranjivanjem, procesiranjem i prijenosom informacija piše Trinajstić.³ Autor smatra kako informacijske znanosti, kao i svaka druga „ozbiljna znanost“, posjeduju teorijsku i praktičnu stranu, koje se uzajamno nadopunjuju i stimuliraju, te prateći takav proces misli, ovaj rad će obuhvatiti obje strane.

Upravljanje informacijama u digitalnom okruženju i sami pojam digitalnog okruženja koje je nastalo revolucijom informacijsko-komunikacijskih tehnologija a u kojem današnje društvo živi, prikazano je na slici broj 1. u kojoj je vidljivo kako upravljanje i obrada za alat koristi informacije i podatke koji uz pomoć informacijsko-komunikacijskih tehnologija obavljaju proces komunikacije.

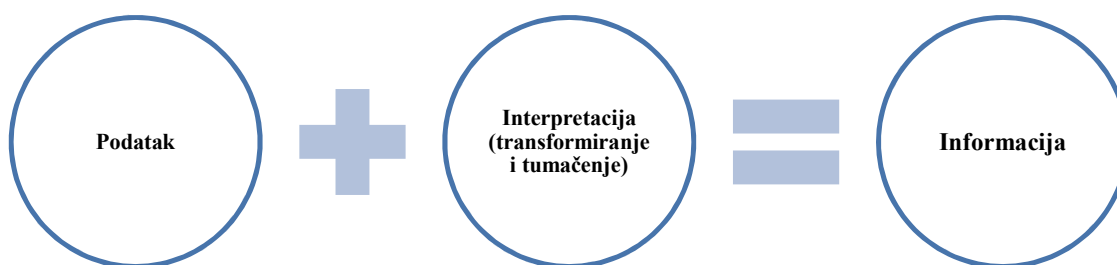
Slika 1 Tumačenje digitalnog okruženja

³ Trinajstić, N.,1987: Informacija i vrijednost informacije, Politička misao, 24(1), str. 12-15.

2.1. Informacije

Informacija (*engl. information, njem. Information, franc. information*) se definira kao „pojam koji je predmet istraživanja informacijske znanosti, ali taj pojam sam po sebi nije novina. Postoji mišljenje da je informacija postala interdisciplinarni fenomen, a svaka je znanost pokušala, i još pokušava, protumačiti samo jedan dio ili oblik te složene pojave“.⁴

Informacija za pojedinca predstavlja način spoznaje o nizu pojava, događaja, saznanja i sl., koji su u domeni njegovog interesa, odnosno potrošačke potrebe, koja se opet može zadovoljavati konstantnim praćenjem novih pojava, događaja, saznanja o različitim predmetima i sl. Prema tome, informacija kao roba u pravilu spada u proizvod dnevne potrošnje koju kupac konzumira dnevno, tražeći sutra novi set informacija. No, pojedine informacije predstavljaju proizvod trajnije vrijednosti, što se odnosi na informacije koje služe za proces profesionalnog rada, dakle, koje ulaze u sustav niza proizvoda zajedno sa sirovinama, repromaterijalima i energijom. One u svakom slučaju imaju status blizak energiji i repromaterijalima. Interpretacijom podataka i stavljanjem u kontekst značenja nastaje informacija, odnosno, protumačeni podatak nam donosi informaciju što je prikazano na slici 1. Podatke je katkad potrebno transformirati (selektirati, klasificirati, sortirati, agregirati ili na koji drugi način obraditi), a zatim protumačiti da bi dobili informaciju.⁵

Slika 2. Tumačenje podataka i informacije

⁴ Boban, M., 2012: Pravo na privatnost i pravo a pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), str. 575-598.

⁵ Varga, M. Upravljanje podacima, 2012., Element d.o.o., Zagreb, str. 3

Brojne informacije predstavljaju sastavni dio obrađenog ljudskog znanja, pa služe za prenošenje znanja i za obrazovanje, što predstavlja proizvod trajnije vrijednosti, piše Mecanović u svom radu Marketing informacija.⁶

Informacijsko društvo, s druge strane, obično se definira kao novi stupanj društvenog kulturnog razvoja koji ima posljedice i na privatnost i osobnu sigurnost sa stajališta funkcioniranja društva i sustava unutarnje, vanjske, i egzistencijalne sigurnosti, te razvoj slobode osobe, demokratskih postupaka i metoda, demokracije rada, reda, mira i produktivnosti globalnom nivou.

U suvremenom, informacijskom društvu informacije postaju temeljem procesa javnog informiranja, sastavnog dijela demokratskih i političkih procesa. Informacije postaju važan element slobode i prava na širenje informacija koji u velikoj mjeri ovisi upravo o legitimnosti i mogućnosti upravljanja zbirkama podataka. Razvidno je da se postupkom širenja informacija, njihovog tiskanja, objavljivanja ili emitiranja u medijima podliježe njihovom pogrešnom interpretiranju. Upravo zbog toga informacija mora imati svoju vrijednost, odnosno kvalitetu u čijoj sastavnici su točnost, ispravnost i urednost.

Logično, jedno od ustavnopravnih i diferencirajućih sredstava ograničavanja slobode javnog informiranja radi zaštite prava ličnosti jest pravo na ispravak informacije.

Sam Ustav Republike Hrvatske (»Narodne novine« br. 56/90, 135/97, 8/98 –pročišćeni tekst, 113/2000,124/2000 – pročišćeni tekst, 28/2001, 41/2001 –pročišćeni tekst, 85/2010-pročišćeni tekst – u daljnjem tekstu Ustav RH) jamči pravo na ispravak svakomu kome je javnom viješću povrijeđeno Ustavom i Zakonom utvrđeno pravo (Ustava RH čl. 38.). Postupak širenja informacija, njihovog tiskanja, objavljivanja ili prikazivanja uređuje pravna regulativa javnog informiranja. U Republici Hrvatskoj informiranje se ostvaruje putem medija koji su podložni nacionalnom zakonodavstvu, odnosno Zakonu o medijima, („Narodne novine“, br. 59/04.).⁷

Pravno gledano, zanimljivo je stajalište ispravka informacije koje predstavlja jedno od logičkih, ustavnopravnih i diferencirajućih sredstava ograničavanja slobode javnog informiranja radi zaštite prava ličnosti. Zakon o medijima daje pravo pravnoj i fizičkoj osobi

---

⁶ Mecanović, I., 1991: Marketing informacija, Zbornik radova,15(1), str. 131-143.

⁷ Zakon o medijima, Pojam: informiranje: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html, pristup ostvaren 21.12.2016.

da u roku od 30 dana od objave neistinite ili nepotpune informacije od glavnog urednika zahtijeva objavu ispravka o obavijesti kojom su povrijeđena njena prava i interesi. Ispravak se mora objaviti u prvom, a ako stigne prekasno, u drugom programskom sadržaju nakon primitka; bez promjena i dopuna; na istom ili istovrijednom mjestu programskog prostora; na isti ili istovrijedan način na koji je objavljena informacija; u programima radija i televizije objavljuje se čitanjem u istom programu i terminu ili u istoj vrsti programa istovjetne gledanosti.

Zakon također uređuje pravila sudskog postupka ako glavni urednik odbije objaviti ispravak ili ga ne objavi u roku i na način propisan zakonom. Sagledavajući bit slobode javnog informiranja u pravnu slobodu izvješćivanja, pobornici logičkih ograničenja slobode tiska u ispravku informacije vide sredstvo kojim se podupire načelo dužnosti istine, tj. prenošenja istine u izvješćivanju. Za pobornike ustavnopravnog ograničavanja slobode javnog informiranja granice javnog informiranja izводе se iz zaštite osobne časti, te iz načela jednakosti građana. Za teoriju diferencirajućih razgraničenja ispravak informacije služi obrani određenih konstitucionaliziranih i „povlaštenih“ (ustavom i zakonom) utvrđenih prava. Ustav Republike Hrvatske jamči „pravo na ispravak svakome kome je javnom viješću povrijeđeno ustavom i zakonom utvrđeno pravo“. (Ustav RH čl. 38)⁸

Putem sredstava javnog informiranja ostvaruje se ustavno pravo na slobodu izražavanja misli. Ostvarivanje tog prava zahtijeva slobodu tiska i drugih sredstava javnog informiranja, slobodno osnivanje svih ustanova javnog informiranja, zabranu cenzure i pravo novinara na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji. U Republici Hrvatskoj jamči se sloboda izražavanja i sloboda medija koja obuhvaća osobito slobodu izražavanja misli, prikupljanja, istraživanja, objavljivanja i širenja informacija, tiskanja i raspačavanja tiska, protoka informacija, otvorenost medija, pluralizam i raznovrsnost medija, dostupnost javnim informacijama, proizvodnju i emitiranje radijskog i televizijskog programa, slobodu osnivanja pravnih osoba za obavljanje djelatnosti javnog informiranja (Zakon o medijima čl. 3. st. 1. i 2.). No, sloboda informiranja može dovesti do objavljivanja neistinitih i uvredljivih

---

⁸ Ustav Republike Hrvatske: Pravo na ispravak:

http://narodnenovine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html, pristup ostvaren 21.12.2016.

informacija kao i prouzročiti povredu privatnosti. (Zakon o medijima čl. 7 st. 1.) Stoga se pravno jamči pravo na ispravak i odgovor te pravo na naknadu prouzročene štete.⁹

2.2. Podaci

S pojmom informacija susrećemo se u najraznovrsnijim situacijama, od uporabe u svakodnevnom životu do one u specijaliziranim znanstvenim područjima. Ona predstavlja osnovno obilježje informacijskog doba, informacijske znanosti, tehnologije i samog društva. Od mnoštva značenja koja posjeduje, u ovom dijelu obrađen je onaj aspekt informacije koji ju povezuje s konceptom poruke kao nositelja informacije. Informacija je rezultat obrade, analize i organiziranja podataka na način koji dodaje znanje primatelju.¹⁰

Drugim riječima, to je prije svega kontekst u kojem su podaci uzeti. Informacija kao koncept ima mnoštvo značenja, od svakodnevnih pa sve do tehničkih uporaba. Općenito govoreći, koncept informacije je ipak usko povezan s notacijama ograničenja, komunikacije, upravljanja, podataka, oblika, instrukcije, znanja, značenja, mentalnog podražaja, uzroka, opažaja i predstavljanja. Budući da se podatak i informacija nerijetko koriste kao sinonimi, važno je napraviti razliku između tih pojmova. Naime, definicija informacije glasi da su to podaci stavljeni u značenjski kontekst, dok je podatak izvan samog konteksta. Kada govorimo o razvoju podataka, tada podatak definiramo kao skup aktivnosti unutar razvoja informacijskog sustava koji se odnosi na analizu korisničkih zahtjeva za podacima, modeliranje podataka, oblikovanje, izradu i održavanje baze podataka.¹¹

Prema Zakonu o tajnosti podataka Narodne novine br. 79/2007 „podatak je dokument, odnosno svaki napisani, umnoženi, nacrtani, slikovni, tiskani, snimljeni, fotografirani, magnetni, optički, elektronički ili bilo koji drugi zapis podatka, saznanje, mjera, postupak, predmet, usmeno priopćenje ili informacija, koja s obzirom na svoj sadržaj ima važnost povjerljivosti i cjelovitosti za svoga vlasnika.“(ZTP čl. 1. st. 1.). Ili drugim riječima, podatak je beskoristan sve dok ne prenosi neku informaciju.¹²

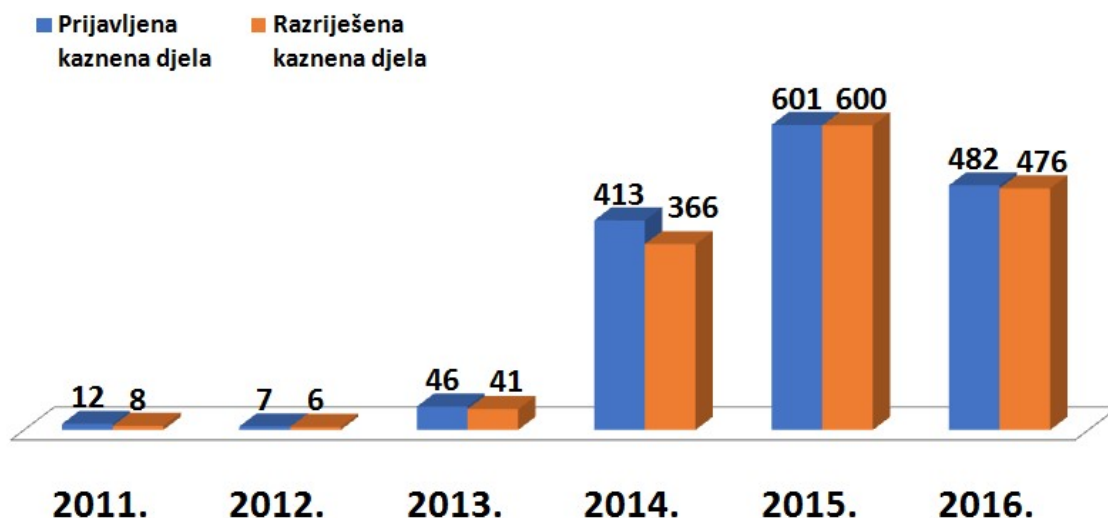
⁹ Zakon o medijima: Pojam:povreda privatnosti: <http://www.zakon.hr/z/38/Zakon-o-medijima>, pristup ostvaren 21.12.2016.

¹⁰ Boban, M., 2012: Pravo na privatnost i pravo a pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), str. 575-598.

¹¹ Varga, M. Upravljanje podacima, 2012., Element d.o.o., Zagreb, str. 183.

¹² Zakon o tajnosti podataka: Pojam: podataka; http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_79_2483.html, pristup ostvaren 21.12.2016.

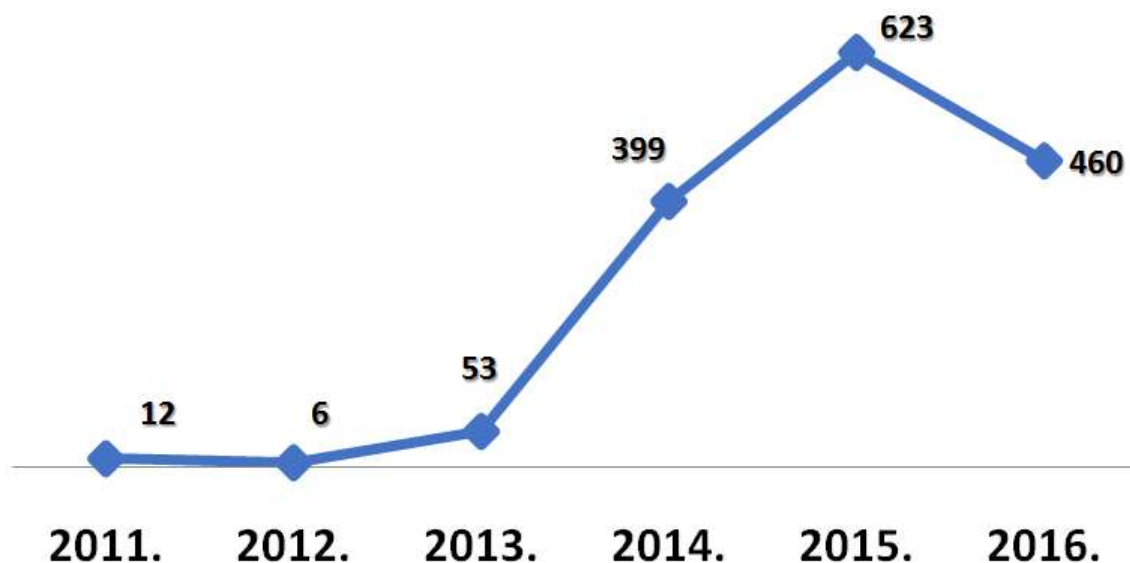
Kada govorimo o osobnim podacima valja napomenuti kako su podaci svugdje oko nas i pitanje je kako će se u suvremenom informacijskom društvu isti koristiti ili još bolje rečeno, zlouporabiti. U Republici Hrvatskoj prekršaja odnosno povreda prava na zaštitu osobnih podataka u sve su većem porastu, a o broju kaznenih djela protiv privatnosti najbolje svjedoče statistički pokazatelji Ministarstva unutarnjih poslova prikazani na slici broj 3.

Slika 3

Kazneno djelo čl. 146. „Nedozvoljena uporaba osobnih podataka“ Izvor: MUP RH 2017

Kroz navedena kaznena djela protiv privatnosti osoba, govore i podaci prikazani na slici broj 4 iz koje su vidljivi podaci o broju oštećenih osoba za prikazano razdoblje.

Slika 4

Osobe oštećene kaznenim djelom čl. 146., Izvor: MUP RH 2017.

Prema definiciji „informacija je skup znakova koji primatelju nešto znače, odnosno otkrivaju nešto novo. Informacija je pojam s mnogo značenja ovisno o samom kontekstu, ali je kao pravilo usko povezana s konceptima kao što su značenje, znanje, percepcija, instrukcija, komunikacija i razni mentalni procesi. Jednostavno rečeno, informacija je primljena i shvaćena poruka. Ali prije svega, ona je rezultat procesiranja, manipuliranja i organiziranja podataka na načina da isti nadograđuju znanje osobe koja tu informaciju prima“¹³.

2.3. Veliki podaci (*Big Data*)

Veliki podaci odnose se na praksu kombiniranja i analiziranja ogromnih količina informacija iz različitih izvora, često koristeći algoritme koji se samostalno uče za donošenje informiranih odluka. Veliki podaci odnose se na eksponencijalni rast kako u dostupnosti tako i u automatskoj uporabi informacija: odnosi se na gigantske digitalne skupove podataka u posjedu korporacija, vlada i drugih velikih organizacija koji se zatim intenzivno analiziraju (otuda i ime: analitika) s pomoću računalnih algoritama”; Mišljenje 03/2013 o ograničenju namjene Radne skupine iz čl. 29. U izvješću Bijele kuće u 2014. Veliki podaci opisani su kao

¹³ Boban, M., 2012: Pravo na privatnost i pravo a pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), str. 575-598

„rastuća tehnološka sposobnost bilježenja, skupljanja i obrade sve veće količine, brzine obrade i raznolikosti podataka”.¹⁴

Ovi podaci nisu uvijek osobni: podaci dobiveni senzorima za praćenje prirodnih ili atmosferskih pojava poput vremenskih prilika ili onečišćenja, odnosno za nadzor tehničkih aspekata proizvodnog procesa ne odnose se na „identificiranu fizičku osobu ili onu čiji se identitet može utvrditi”. Prema zakonu Europske unije, „osobni podaci” definirani su kao „bilo koji podaci vezani za fizičku osobu (dalje u tekstu: „subjekt obrade podataka”) kojoj je utvrđen identitet ili onu kojoj se može izravno ili neizravno utvrditi identitet, a posebno pozivanjem na identifikacijski broj ili na jedan ili više čimbenika karakterističnih za fizički, fiziološki, mentalni, ekonomski, kulturni ili socijalni identitet te osobe”; čl. 2. (a) Direktive 95/46/EZ. Ova je definicija uglavnom usporediva s onima koje je usvojilo Vijeće Europe u Konvenciji za zaštitu osoba glede automatizirane obrade osobnih podataka (poznata i kao Konvencija 108) i u OECD-ovim Smjernicama o zaštiti privatnosti i međunarodnom prijenosu osobnih podataka. No, jedna od najvećih vrijednosti velikih podataka za poduzeća i vlade proizlazi iz praćenja ljudskog ponašanja, kolektivno i pojedinačno, a nalazi se u njihovom potencijalu za predviđanje.¹⁵

Jedan od rezultata pojava je modela prihoda za internetska poduzeća koja se oslanjaju na praćenje *online* aktivnosti radi optimizacije ekonomske vrijednosti transakcija pružateljima usluga, ne samo u ciljanom oglašavanju, već i u uvjetima i cijenama polica osiguranja, kreditima i drugim ugovornim odnosima. Na konkurentnom tržištu za pažnju korisnika većina ljudi nije svjesna koliko je rašireno ovo praćenje. Takvi „veliki podaci” trebaju se smatrati osobnima čak i tamo gdje su primijenjene tehnike anonimizacije: postaje sve lakše saznati identitet osobe kombiniranjem navodno „anonimnih” podataka s pomoću drugih baza podataka, uključujući javno dostupne informacije, primjerice na društvenim medijima. Kada se trguje podacima osobito preko granice i nadležnosti, odgovornosti za obradu podataka postaju nejasne i teško ih je utvrditi ili provesti prema zakonu o zaštiti podataka, osobito u

---

¹⁴ European Data Protection Supervisor, 2015: Prema novoj digitalnoj etici: Podaci, dostojanstvo i tehnologija, https://secure.edps.europa.eu/.../site/.../15-09-11_Data_Ethics_HR, pristup ostvaren 23.12.2016.

¹⁵ European Data Protection Supervisor, 2015: Prema novoj digitalnoj etici: Podaci, dostojanstvo i tehnologija, https://secure.edps.europa.eu/.../site/.../15-09-11_Data_Ethics_HR, pristup ostvaren 23.12.2016

nedostatku bilo kakvih međunarodnih standarda.¹⁶ Iako se podaci i informacije tretiraju kao da je njihova vrijednost ravna nuli, svjedoci smo kako Veliki podaci postaju sve veći trošak za kompanije, iz tog razloga važno je njima znati dobro upravljati. Važno stvoriti dobe politike i procese kojima će se tijekom njihovog „životnog ciklusa“ upravljati. Da bi se uz upravljanje ovakvim podacima vodila adekvatna briga, za njih je potrebno osigurati adekvatnu hardversku infrastrukturu kao što su serveri, mrežna infrastruktura i tzv. spremišta za njih te utvrditi prava koja se tiču intelektualnog vlasništva i autorskih prava, a pravnu zaštitu baza podataka definiraju i europski pravni propisi. Obzirom da intelektualna i autorska prava štite samu formu podataka, povjerljivost i tajnost štiti i regulira Europska Direktiva. Takozvanu kontrolu i zaštitu nad podacima na području cijele Europske Unije provodit će (i provode) nadzorna nacionalna tijela koja temelj za svoj djelokrug i sve poslove i zadaće imaju propisane u Novoj općoj uredbi o zaštiti podataka koja će se u svim zemljama članicama Europske unije početi primjenjivati od 25. svibnja 2018. godine. Za sigurnost samih podataka važnu ulogu imaju informacijski sustavi, odnosno informacijska sigurnost koja mora biti u skladnosti sa određenim ISO standardima, a uz sve aktualniji pojam računalstva u oblaku bitno je naglasiti da je potrebno primjenjivati još niz pravnih i tehničkih pravila i smjernica kako bi osigurala što veća sigurnost podataka.

---

¹⁶ Big data: The next frontier for innovation, competition, and productivity: Pojam: Big dana: <http://www.mckinsey.com/business-functions/digital-mckinsey/our-insights/big-data-the-next-frontier-for-innovation>, pristup ostvaren 23.12.2016.

3. PRAVO NA PRIVATNOST I PRAVO NA PRISTUP INFORMACIJAMA

3.1. Pravo na privatnost

Pravo na privatnost u pravnoj terminologiji najčešće je spominjano prema angloameričkoj inačici „*Right to privacy*“. Predstavlja elementarno čovjekovo pravo, kako međunarodno, tako i ustavno pravo javno-pravnog značaja te osobno pravo civilno-pravnog značaja kao jedan od nezamjenjivih elemenata čovjekovog postojanja koji štiti čovjeka od prekomjernog posezanja državne vlasti, javnosti i drugih pojedinaca u pojedinčevu odlučujuću duševnu, prostornu i informacijsku privatnost. Kada pogledamo njemački pravni sustav i način na koji on interpretira pravo na privatnost tada vidimo da je on reguliran kroz opće pravo личности. Njemački sudovi i sudska praksa Savezne Republike Njemačke prihvaća ograničenje личности koje proizlazi iz opravdanog i većeg interesa, odnosno njemačko pravo prihvaća privatni život kao pravo na tajnost privatnog života. Tako primjerice u Njemačkoj, informacije i podaci koji se konkretno tiču dužnosnika u njemačkoj političkoj vlasti ne zahtijevaju objavu informacija o njihovom imovinskom stanju, već jedino i isključivo objavu financijske dobiti koji njemački dužnosnici stječu svojim profesionalnim angažmanom dodatno (ili honorarno) uz dužnosti koje obnašaju kroz svoje političko djelovanje. Primjerice, zastupnici njemačkog *Bundestaga* tako su dužni nadležnim informacijskim institucijama mjesečno dostavljati informacije o financijskim podacima koje kao prihod ostvaruju na različitim konferencijama, kongresima, sveučilištima i slično. Svi ostali podaci o njihovoj imovini i imovini članova njihove obitelji svrstani su u kategoriju temeljnih ljudskih prava na privatnost i nepovredivost doma te bi se takva objava informacijama u saveznoj Republici Njemačkoj smatrala kršenjem temeljnih ljudskih prava. Podjela privatnog života na sfere, što je osobitost njemačkih i švicarskih teoretičara, važna je za razumijevanje građanskoprivatnog instituta prava na privatan život, iako je u praksi zapravo teško u nečijem životu jasno utvrditi granice između javnog i privatnog ili između intimnog i tajnog, čemu doprinosi i nedorečenost zakonskih propisa koji počivaju na zakonicima koji potječu s početka stoljeća.¹⁷ Dakle, pravo na privatnost može se razmatrati s nekoliko aspekata: kao čovjekovo pravo međunarodnopravne prirode, kao temeljno ustavom zagarantirano pravo te kao osobno pravo zaštićeno instrumentima građanskoga prava. Ipak, samo po sebi, pravo na privatnost ima apsolutni značaj i djeluje prema svima – vertikalni odnos ima prema državnim organima, a horizontalni odnos prema

---

¹⁷ Dropulić, J., 2002.: Pravo na privatni život i duševni integritet, Vizura, Zagreb, str. 68

trećim osobama. Ipak, samo po sebi, ima samo važnost djelovati prema svima, ali nije neograničeno¹⁸. Privatnost najkraće rečeno podrazumijeva osobni i obiteljski život koji živimo po vlastitom opredjeljenju i samostalnom izboru.

Sloboda izražavanja omogućila je brže i lakše širenje informacija, ali i dovela do kršenja brojnih prava, osobito prava na privatnost i zaštitu ugleda i časti. Pravo na privatnost svakog pojedinca zaštićeno je prije svega Ustavom Republike Hrvatske, člankom 35. koji glasi: „Svakom se jamči štovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti.“ Više je zakonskih propisa koji sadržavaju odredbe koje sankcioniraju kršenje prava na privatnost svakog pojedinca u medijima. Najvažniji je Zakon o medijima. Članak 7. tog Zakona ističe kako „svaka osoba ima pravo na zaštitu privatnosti, dostojanstva, ugleda i časti.“ Ta se odredba podjednako odnosi na javne i privatne osobe „osim u slučajevima koji su u vezi s javnom službom ili dužnosti koju osoba obavlja“. Istim se člankom ističe kako „osoba koja svojim izjavama, ponašanjem i drugim djelima u vezi s njezinim osobnim ili obiteljskim životom sama privlači pozornost javnosti ne može zahtijevati istu razinu zaštite privatnosti kao drugi građani.“ No, unatoč postojanju navedenih odredbi, često smo u medijima svjedoci njihova kršenja. Naime, mediji često objavljuju informacije iz života javnih osoba koje nisu u vezi s javnom službom ili dužnosti koju te osobe obavljaju. Kao najčešće opravdanje takvih postupaka, mediji navode kako to čine zbog iznimnoga javnog interesa. Upravo je sintagma «javni interes» čest predmet brojnih polemika. Lynette Sherridan Burns ističe kako bi se novinari prije objave takvih informacija trebali zapitati: «Kojim bi javnim interesima služilo objavljivanje te informacije? Treba li javnost znati za taj događaj? Hoće li saznanje o tom slučaju pomoći građanima u boljem ispunjavanju svoje građanske dužnosti? Kakvu i koju svrhu bi imalo objavljivanje te priče?»¹⁹

Tek kad si novinar odgovori na ta pitanja i uspije pokazati da bi objavljivanje te vijesti zaista bilo u javnom interesu, može nastaviti s njenim objavljivanjem. No, sudeći prema stanju današnjeg novinarstva, novinari si takva pitanja ne postavljaju često. Naime, svakodnevno listajući dnevne novine, gledajući televiziju ili koristeći se internetom nailazimo na brojne primjere neetičnog izvještavanja o javnim osobama. Iako se članak 14. Kodeksa časti hrvatskih novinara, kojim se novinari obvezuju “štititi čovjekovu intimu od

---

¹⁸ Pravo na privatnost: <http://www.mckinsey.com/business-functions/digital-mckinsey/our-insights/big-data-the-next-frontier-for-innovation>, pristup ostvaren 23.12.2016.

¹⁹ Sherridan Burns, L., 2009: Razumjeti novinarstvo. Zagreb: Naklada Medijska istraživanja: 80.

senzacionalističkog i svakog drugog neopravdanog otkrivanja u javnosti. Novinar je obavezan poštovati svačije pravo na privatnost. Narušavanje nečije privatnosti mimo njegove volje i znanja dopušteno je samo ako je opravdano iznimnim javnim interesom.” To se podjednako odnosi na javne i privatne osobe, a novinari u svakodnevnome radu kao da to zaboravljaju. Postavlja se pitanje do kuda sežu novinarske granice neetičnog izvještavanja? Jesu li informacije o preljubima, obiteljskim problemima i nesuglasticama javnih osoba zaista informacije od iznimnoga javnog interesa? Kako stati na kraj takvim i sličnim informacijama? Je li potrebno da se novinari i sami jednoga dana nađu u toj situaciji da bi napokon shvatili štetnost i neetičnost takvog izvještavanja?²⁰

3.2. Informacijska privatnost

Kada govorimo o privatnosti osobe, kao temeljnom ljudskom pravu, privatnost se prvenstveno dijeli na: prostornu privatnost, informacijsku privatnost i komunikacijsku privatnost.

Privatnost podataka postaje važna ako je riječ o osobnim podacima koji su značajni za konkretnu osobu, a čijim se zlonamjernim i neovlaštenim korištenjem može osobi nanijeti materijalna i nematerijalna šteta.²¹

Prostorna privatnost odnosi se na dom i drugi prostor u kojem osoba vodi život zasebno od drugih. Ustavno pravo svakog građanina nalaže izrijekom da je dom nepovrediv. (Ustav RH čl. 34.). Nadalje, svakom građaninu se jamči poštovanje i pravna zaštita njegova osobnog i obiteljskog života, dostojanstva, ugleda i časti (Ustav RH čl. 35). Samim time, prostorna privatnost omogućava pojedincu, bilo da se radi o obiteljskom domu ili čak samo o stolu na radnome mjestu, poštivanje prava na vlastiti prostor, odnosno vlastitu domenu obitavanja.²²

Prostorna privatnost predstavlja, dakle, fizičku domenu pojedinca koja nije ništa manje važna od informacijske i komunikacijske privatnosti jer ujedinjene zajedno omogućavaju pojedincu uvjete za rast i razvoj vlastite ličnosti.

---

²⁰Pojam: neetičnost: <http://www.djecamedija.org/?p=856>, pristup ostvaren 22.12.2016.

²¹ Varga, M. Upravljanje podacima, 2012., Element d.o.o., Zagreb, str.202

²² Ustav Republike Hrvatske: Pojam: privatnost: <http://www.zakon.hr/z/94/ustav-republike-hrvatske>, pristup ostvaren 19.12.2016.

„U današnjem suvremenom društvu informacija predstavlja jedan od najznačajnijih resursa u gotovo svim područjima ljudske djelatnosti. Informacija ima cijeli niz definicija prema kojima: predstavlja temelj donošenja organizacijske i upravljačke odluke svakog uspješnog menadžera, dokaz je o proteklim događajima kao argument vremena, osnova je napretka civilizacije putem rada timova stručnjaka na novim otkrićima i na drugačijem, točnijem tumačenju okruženja. Također, nositelj je i poruke u komunikacijskim procesima koji predstavljaju temelj za odluke. Samo prenošenje informacija, očuvanje njihova integriteta predstavlja sve veći izazov suvremenog društva. Samim tim, ako se radi o informacijama vezanim uz pojedinca i njegovu osobnost susrećemo se s novim terminom nazvanim informacijska privatnost.“²³

Sam termin informacijska privatnost objedinjuje pravne vrijednosti zaštite prava pojedinca pod zajednički nazivnik pod paskom razvoja informacijskih tehnologija. Dakle, označava onaj aspekt privatnosti koji se odnosi na prikupljanje podataka o osobi, upravljanje tim podacima i njihovo korištenje. Ako heterogeni informacijski sustavi s različitim pravilima privatnosti međusobno razmjenjuju informacije, moraju i međusobno razmjenjivati pravila privatnosti i držati ih se.²⁴ Samim razvojem tehnike i tehnologije, počevši od pisanog oblika komunikacije, pa sve do najvišeg stupnja razvoja tehnologije koji donosi elektroničku razmjenu podataka i videokonferencije, komunikacijska privatnost pojedinca i opasnost od njene ugroze postala je glavni izvor interesa javnosti. Uslijed ekspanzivnog razvoja informacijskih tehnologija te pod utjecajem trenda globalizacije te nadalje udruživanjem problematike informacijske sigurnosti i zaštite osobnih podataka u svijetu dobiva novo obličje i novi naziv- „e-privatnost“ Predstavlja koncept zaštite podataka vezan uz komunikaciju putem elektroničkih mreža u bilo kojem obliku.²⁵

Govoreći o informacijskoj privatnosti nužno je navesti važnost informacijskih sustava i njihovu ulogu u informacijsko-komunikacijskoj revoluciji. Informacijski sustav je formalni dio komunikacijskog sustava određene poslovne cjeline, a sastoji se od skupine ljudi i strojeva

---

²³ Boban, M., 2012: Pravo na privatnost i pravo a pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), str. 575-598.

²⁴ Varga, M. Upravljanje podacima, 2012., Element d.o.o., Zagreb, str.203.

²⁵ Boban, M., 2012: Pravo na privatnost i pravo a pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), str. 575-598.

koji obrađuju informacije i/ili se s njima koriste i stupaju u međusobne komunikacijske veze radi realizacije ciljeva poslovnog ili uslužnog procesa.²⁶

Važnost informacije u suvremenom svijetu predstavlja bombardiranost golemim brojem informacija i dovodi do problema razlučivanja bitnih od nebitnih informacija.²⁷ Važno je znati informacije pretvoriti u znanje te temeljem takvog znanja donositi zaključke, procjene, mišljenja i projekcije.

Kako bi se postigla razina komunikacijske zaštite i sigurnosti podataka koji sudjeluju u procesu prijenosa podataka, nužno je poduzeti sve vrste zaštite, a to su hardversko-softverska zaštita, organizacijska, kadrovska i fizička zaštita, te poduzimanje administrativnih i komunikacijskih kontrola zaštite. Kako bi pojedinac poduzeo adekvatne mjere zaštite, za početak je nužno instalirati dobre antivirusne programe na uređajima kojima se svakodnevno koristi. Krađe lozinki, krađe identiteta, pražnjenje bankovnih računa i ostale kriminalne radnje koje se slobodnim riječnom mogu nazvati kriminalizacijom osobnih podataka ili kriminalizacijom osobnim podataka, gotovo je nemoguće predvidjeti. Prevara i načina na koji dolazi do prijevare je mnogo, neke od njih su, a izazvane ljudskim faktorom, upravo one prijevare do kojih dolazi zbog olakog dijeljenja podataka na internetu koji svakodnevno koristimo, a potencijalne zlostavljače doslovno nosimo u svojim džepovima. Neke od prijevare iz kategorije krađa osobnih podataka putem modernih informacijsko-komunikacijskih tehnologija jesu: *phising*, lažno anketiranje, prijevare s *likeovima* na društvenim mrežama, krađe podataka s kreditnih kartica, zlonamjerni softver za strujanje video sadržaja, špijunski softveri i mnogi drugi. Ono što je također važno naglasiti jesu djeca i maloljetnici koji također zbog nedovoljno razvijene svijesti ali i nedovoljnog nadzora roditelja i skrbnika, također često postaju žrtve prijevare i kaznenih djela počinjenih nad njima a tu ubrajamo: *cyberbullyng*, *spoofing*, *trolling*, *happy slaaping* i slična protupravna djela.

3.3. Pravo na pristup informacijama

Pravo na pristup informacijama u Republici Hrvatskoj prvenstveno je uređeno Zakonom o pravu na pristup informacijama (Narodne novine br. 172/2003, 144/2010, 37/2011, 77/2011).

---

²⁶ Šimović, V., 2010.: Uvod u informacijske sustave, Drugo dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Golden Marketing-Tehnička knjiga, str. 16

²⁷ Bilandžić, M., Poslovno-obavještajno djelovanje, AGM, 2008., str. 46

Navedenim Zakonom uređuje se pravo na pristup informacijama koje posjeduju, raspolazu ili nadziru tijela javne vlasti, propisuju načela prava na pristup informacijama, izuzeci od prava na pristup informacijama i postupak za ostvarivanje i zaštitu prava na pristup informacijama. Cilj ovoga Zakona je omogućiti i osigurati ostvarivanje prava na pristup informacijama fizičkim i pravnim osobama putem otvorenosti i javnosti djelovanja tijela javne vlasti, sukladno ovom i drugim zakonima. (čl. 2 ZOPPI)²⁸

Ustav Republike Hrvatske govori kako se svakome jamči sigurnost i tajnost osobnih podataka. (čl. 39 Ustav RH). Bez privole ispitanika, osobni se podaci mogu prikupljati, obrađivati i koristiti samo uz uvjete određene zakonom.²⁹

Zakonom se uređuje zaštita osobnih podataka te nadzor nad djelovanjem informatičkih sustava u državi (čl. 37 Ustav RH) dok se pravo na pristup informacijama osigurava građanima RH temeljem Zakona o pravu na pristup informacijama. Tim je zakonom po prvi put u Republici Hrvatskoj regulirano to pravo, te obveza tijela javne vlasti koja tim informacijama raspolazu da učine iste dostupnima, kako pojedinačnim istražiteljima, tako i najširoj javnosti.³⁰

Samim time, Zakon o pravu na pristup informacijama ima ogromnu važnost na planu sveukupnog društvenog razvoja Republike Hrvatske kao demokratske socijalne i pravne države. Cilj donošenja ovog Zakona jest omogućiti i osigurati ostvarivanje prava na pristup informacijama fizičkim i pravnim osobama putem otvorenosti i javnosti djelovanja tijela javnih vlasti.

Zakonom se definiraju prava ovlaštenika prava na informaciju na traženje i dobivanje informacija kao i obveza tijela javnih vlasti da omogući pristup zatraženoj informaciji. Ono se može prikazati kao opće ljudsko i demokratsko pravo. Kako se demokracija, tako se ni pravo koje iz nje proizlazi, pravo na pristup informaciji, ne ostvaruje u potpunosti pa treba težiti da

---

²⁸ Zakon o pravu na pristup informacijama: Pojam: Cilj Zakona: <http://www.zakon.hr/z/126/zakon-o-pravu-na-pristup-informacijama>, pristup ostvaren 19.12.2016.

²⁹ Ustav Republike Hrvatske: Pojam: Privatnost: <http://www.zakon.hr/z/94/ustav-republike-hrvatske>, pristup ostvaren 19.12.2016.

³⁰ Ustav republike Hrvatske: Pojam: Pristup informacijama: <http://www.zakon.hr/z/94/ustav-republike-hrvatske>, pristup ostvaren 19.12.2016.

se ostvari što bolji pristup informacijama. Otvorenost pristupa javnim informacijama osigurava i pojačava nadzor javnosti nad radom uprave.³¹

Kako je zakonodavna regulativa samo okvir koji uređuje pravo na pristup informacijama, u svakoj demokratskoj državi sudovi (ili ustavni sudovi) imaju posebnu ulogu i značaj, jer o sudskoj praksi uvelike ovisi hoće li jedno od najvažnijih osobnih prava biti afirmirano u praksi, i dovesti do toga da se državna tijela počnu sve više otvarati javnosti i osigurati transparentno upravljanje, kao temeljnu pretpostavku ideala otvorene vlade u funkciji građana, smatra Boban.³²

---

³¹ Boban, M., 2012: Pravo na privatnost i pravo a pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), str. 575-598.

³² Boban, M., 2012: Pravo na privatnost i pravo a pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), str. 575-598.

4. SUVREMENO INFORMACIJSKO DRUŠTVO I MEDIJSKA MANIPULACIJA

Za razumijevanje suvremenog informacijskog društva, samih implikacija razvoja suvremenih informacijskih tehnologija na privatnost te društvenih i kulturnih promjena, nije presudno ono što se može dogoditi, već razlog zašto će se nešto dogoditi. Često se događa da smo svjedoci očekivanih i planiranih promjena, ali i sudionici u procesima uzrokovanim poznatim čimbenicima koji su imali neočekivano velik utjecaj na cjelokupni sociokulturni razvoj. To se do sada uglavnom i događalo. Postoji mišljenje da se „velike i brze tehničko-tehnološke promjene u posljednjih 150 godina nisu rješavale stare probleme; već se postojeći problemi uvijek odgađaju ili zamjenjuju novima- stari postaju irelevantni, a novi sudbonosni“.

Kada govorimo o informacijskoj sigurnosti kao očuvanju povjerljivosti, integriteta i dostupnosti informacija bitno je istaknuti da je informacija u suvremenom svijetu postala oružje a mediji su postali bojišnica, navodi Tuđman.³³ U novoj eri informacijskog društva, većina proizvodnih procesa je automatizirana i pojednostavljena čak i dovedena na razinu upravljanja umjetnom inteligencijom. O sudskoj praksi i radu Europskog suda pravde valjalo bi više govoriti i pisati. U suvremenom informacijskom društvu sloboda medija nije, međutim, najvažnija sastavnica, nego je i temeljna pretpostavka slobode izražavanja u najširem smislu. Masovni mediji ne samo da su najmoćnija sredstva širenja i primanja informacija i ideja, nego su ujedno i najznačajniji segment javnog komuniciranja u najširem značenju tog izraza. Sintagma sloboda medija obuhvaća sve vrste javnih glasila: kako tiskane, tako i elektroničke medije (radio, televiziju, Internet...) ³⁴Tržište je globalizirano i njegovo funkcioniranje je dovedeno na najvišu razinu. Ipak, u duhu gore navedene teze, jedan od najvećih problema vezanih uz elementarna ljudska prava čovjeka i njihovo ugrožavanje - dignut je na još višu potenciju, smatra Boban.³⁵ Ono što ostaje i dalje otvoreno, jeste pronaći ravnotežu između temeljnih ljudskih prava na privatnost kao i ostalih prava u odnosu na temeljna ljudska prava i slobode izražavanja i govora. Zapravo bi u ovom ubrzanom razvoju informacijsko-komunikacijskih tehnologija valjalo jasno utvrditi što je to opravdani javni interes i kada se informacije koje se tiču privatnosti određene osobe moraju bez ograničenja

---

³³ Tuđman, M., 2009: Informacijske operacije i mediji ili kako osigurati informacijsku superiornost, str.25-45.

³⁴ Alaburić, V., 2002: Sloboda izražavanja u praksi Europskog suda za ljudska prava, Narodne novine, lipanj 2002, str. 22

³⁵ Boban, M., 2012: Pravo na privatnost i pravo a pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), str. 575-598.

omogućiti na znanje široj javnosti. Tko će sve i da li će pravni stručnjaci moći pronaći i utvrditi jasne kriterije o tome a posebno u vrijeme tehnološkog napretka, ostaje za pretpostavljati i priželjkivati.

4.1. Javnost i javna sfera

Središnja ideja koncepta javne sfere jest normativni princip javnosti. Suvremena se demokracija obično smatra produktom prosvjetiteljstva, razdoblja u kojem se ideja javnosti uzdigla do fundamentalnog moralnog principa: I. Kant (1784) ocrtao je “javno korištenje razuma” kao fundamentalan i univerzalan princip ljudskog javnog djelovanja, a J. Bentham (1791) definirao je “publicitet” kao osnovu javnog mnijenja i narodne suverenosti – kao svojevrsnu zaštitu javnog povjerenja u vladare te jamstvo da će oni ispunjavati svoje dužnosti. Budući da princip javnosti ima smisla jedino u kontekstu oblika komunikacije višeg od prolazne interpersonalne interakcije, priroda “bivanja javnim”, odnosno javnosti, u strogoj smislu nije mogla postojati prije opsežne ekspanzije vremenskih i prostornih horizonta komunikacije kakvu je donio razvoj tiska³⁶. U suvremenim (zapadnim) demokracijama, ideja se javnosti ponajprije odnosi na javnu sferu, gdje bi javno korištenje razuma ili javna rasprava između slobodnih i jednakih građana trebala rezultirati formiranjem i izražavanjem javnog mnijenja.

Posljednjih je godina perspektiva javne sfere postala dominantnom u razmišljanju o medijima i njihovoj političkoj ulozi, pružajući, u vraćanju glavnim pitanjima prosvjetiteljske političke misli, sponu između ideologije marksističkih teorija i tradicije liberalnog “slobodnog tiska”. Pruža također i kritiku marksističkih teorija ideologije utoliko što preispituje specifičnost političkog, dajući pripadajuću težinu emancipacijskom potencijalu liberalnih buržujskih koncepata slobodnog okupljanja i debate te prebacujući pozornost s radnika na građanina. S druge strane, pruža i kritiku apstraktnog “slobodni tisak” modela temeljenog na vlasništvu, ističući kako sustavne društvene barijere pri ulasku, tako i manipulativna izvrtanja kojima je podložan njegov diskurs. Ideja javne sfere slijedi stoga Marxovu kritiku buržajske ideje da bi tisak mogao lakše i potpunije dobiti svoju slobodu ako bi prihvatio zakone slobodnog ekonomskog djelovanja koji počivaju na pravu na privatno vlasništvo, što dovodi do podređivanja tiska slobodi vlasništva, opasnosti jednako strahovitoj za istinsku slobodu tiska kao što je i ideološka cenzura.

---

³⁶ Splichal, S., 2014: Masovni mediji između javnosti i javne sfere, *Medijska istraživanja*, 20(1), str.5-24.

Javnost nije sačinjena tek od privatnih rasprava građana u interakciji, nego od javnosti njihovih rasprava, odnosno od općeg uvjeta da se govori ili djeluje pod uvjetima javne vidljivosti. Javnost može postojati jedino ako su sve društvene transakcije i njihove vezane posljedice učinjene javno vidljivima. Svako ograničenje javnoga ograničava i izvrće javno rasuđivanje te, stoga, oblikovanje javnog mnijenja.

Bivanje javnim je, zauzvrat, usko povezano sa sposobnošću politike da postane vidljivom, odnosno da proizvodi publicitet. Publicitet je djelatnost činjenja nekoga ili nečega vidljivim objektom percepcije, pozornosti i interesa, s određenim očekivanjem reakcije ili (možebitno povoljnog) stava prema istom, elementarni oblik komunikacije prisutan u svakoj kulturi. “Činiti vidljivim” nije stoga samo uvjet činjenja nečega dostupnim, nego ujedno i nužno širokom rasponu različitih oblika i stupnjeva hotimičnog utjecanja na ponašanje – od beznačajnih, vjerojatnosnih praksi koje mogu utjecati isključivo na samo dio ciljanih “adresata” do nemilosrdnog prijetnja s negativnim društvenim sankcijama.³⁷

Javna sfera kao infrastruktura za društvenu integraciju kroz javni diskurs uvelike se temelji na djelovanju medija. Masovni mediji nisu samo sastavni dio javnoga kao “zamišljenog zajedništva”, koje može postojati jedino kroz medije, nego su i nužni za stvaranje institucionalizirane (infra)strukture javne sfere.

Masovni su mediji, kako je Tönnies (1887, str. 221) sugerirao za tisak, “usporedivi sa i, u neku ruku, superiorni naspram materijalnih moći koje posjeduju države kroz svoje vojske, riznice i birokratske civilne službe.” U idealnom slučaju oni kanaliziraju protok diskursa od oblikovanja mnijenja u mrežama javnog prostora do političkog oblikovanja u političkom sustavu i obratno.³⁸

Podređenost novina moćnim komercijalnim i partijsko-političkim interesima u kasnom devetnaestom stoljeću dovela je do ideje novina kao javne usluge čak i prije pojave radija. Mnoge su se reforme tiska zauzimale za “sigurnosne ventile u javnom životu” zasnovane na dobrotvornim fondovima, koji bi trebali ograničiti ovisnost novina o vlasnicima, političkim strankama i oglašivačima, spriječiti senzacionalizam i dati snagu glasu naroda kako bi našao

---

³⁷ Splichal, S., 2014: Masovni mediji između javnosti i javne sfere, *Medijska istraživanja*, 20(1), str.5-24.

³⁸ Tönnies, F., 2012: *Zajednica i društvo: osnovni pojmovi čiste sociologije*, Kultura i društvo, str. 221

svoj izraz u novinama i služio zajedničkom dobru zajedno s novinarima i urednicima (Tönnies 1922).³⁹

U široj je perspektivi ideja javne usluge ukorijenjena u povijesnim procesima ljudske emancipacije te stoga usko vezana za vrline ljudske slobode i jednakosti. Ona implicira opći društveni konsenzus da bi određene usluge trebale biti učinjene dostupnima svim članovima društva na neprofitabilnoj osnovi, bez obzira na razlike među njima što se tiče prihoda, društvenog statusa, kulturnog habitusa ili etničke pripadnosti. Takav je konsenzus utemeljen na priznanju da su takve usluge fundamentalne ljudskom životu te zato moraju biti univerzalno zajamčene i opskrbljivane.⁴⁰

Univerzalna opskrba takvim uslugama vezanim za temeljna ljudska prava i slobode etički je imperativ. Čak i ako neka javna usluga nije javno financirana (npr. obrazovanje u privatnim školama), ona je podložna strožoj zakonskoj regulaciji i javnoj kontroli od čisto komercijalnih sektora.

Masovni mediji idu u prilog navedenom: budući da bilo kakvo objavljivanje kroz medije ima javnu prirodu i javni značaj, ono zahtijeva specifične zakonske regulative koje će implementirati načela javnoga i zaštite privatnosti, koja su oba vezana za osobno pravo, kao i opću ljudsku potrebu za komunikacijom. Često se uzima za gotovo da sloboda misli i mišljenja ne poziva na legitiman način javnu regulaciju zato što je ona individualna, a ne suštinski kolektivna, upotreba slobode. Takvo vjerovanje u osnovi obmanjuje, jer se osobno pravo na korištenje vlastitog razuma u javnosti može ostvariti jedino u zajednici s drugima.⁴¹

Sa sve većom ulogom medija, konceptualizacije javnoga i javne sfere postale su sve usredotočenije na medije. Time se ne želi dovesti u pitanje tvorbena uloga masovnih medija u stvaranju institucionalne (infra)strukture javne sfere. Idealno, oni kanaliziraju protok diskursa od oblikovanja mišljenja do političkog oblikovanja volje u političkom sustavu i obratno. Oni su nezamjenjivi u kultiviranju javne rasprave, političkog pluralizma i svijesti o različitim mišljenjima, osobito omogućavanjem različitim grupama unutar društva prigodu da primaju i daju informacije, da se izraze i razmjenjuju ideje. U isto vrijeme, međutim, ideja javne sfere uključuje i aspekt istovjetnosti, solidarnosti i jedinstva. Mediji se smatraju važnim sredstvom društvene integracije, kohezije i zajedničkog (nacionalnog) identiteta. Nisu važni samo

---

³⁹ Splichal, S., 2014: Masovni mediji između javnosti i javne sfere, *Medijska istraživanja*, str.5-24.

⁴⁰ Splichal, S., 2014: Masovni mediji između javnosti i javne sfere, *Medijska istraživanja*, str. 5-24

⁴¹ Burić, J., 2009: Masovni mediji kao subjekt manipulacije, *Obnovljeni život*, str. 531

vidljivost i dostupnost. Bivanje javnim pruža jednu vrstu običnosti koja je primjenjiva čak i ako, ili upravo zato što postoji mnogostrukost glasova izraženih kroz raspršene publike. Ono je nužni uvjet za ispitivanje objektivne opravdanosti osobnih mišljenja i tvrdnji.⁴²

4.2. Medijska manipulacija

Čitav svijet postao je veliki globalni medij. Umreženi smo sa svih strana, povezani informacijama i dezinformacijama, istinama i lažima, smatra Burić.⁴³

Kao središnje teme o medijima nameću se rasprave o istinitom i objektivnom informiranju, istraživačkom novinarstvu, borbi za slobodu govora, demokraciju i tako dalje.⁴⁴

Mediji su sredstvo kojim se ostvaruje komunikacija, posrednici su između vlasti i javnosti, informiraju javnost o svim relativno važnim temama za društvenu zajednicu, a sve to kako bi ispravno formirali (ili danas, nažalost, sve više; izmanipulirali) javno mišljenje građana. Pri tom valja, više nego je uobičajeno, uzimati u obzir i njihovu ideologiziranost. Očito je kako uzrokuju velike promjene u čovjekovom životu a i postali su svakodnevna sastavnica 'normalnog' funkcioniranja svakog živog bića. Nezamislivo je pronaći čovjeka koji nije informiran od strane barem jedne medijske platforme (izuzevši zemlje Trećeg svijeta). Tome je najviše i pogodovao razvoj tehnologije, odnosno novih medija koji su omogućili konvergenciju medija pa je tako većina tiskanih medija proširena i na internetske portale. Mediji su se komercijalizirali, oglašivanje je glavna djelatnost medija, a reklame i manipulacija nas „gutaju“ a da to često ni ne primjećujemo. Često imaju veliku moć i utjecaj na društvo, a time i na pojedinca. Za njih se kaže, ne bez razloga, kako su četvrta vlast, uz zakonodavnu, izvršnu i sudsku.⁴⁵

Različite su funkcije masovnih medija, ipak one najvažnije i nama najpoznatije su informativna, obrazovna, kulturna i zabavna funkcija. Postoje i funkcije s društvenog gledišta poput funkcija informiranja, stvaranja javnosti, artikulacije, posredovanja, kompenzacije, redukcije kompleksnosti, tematiziranja, selekcije i strukturiranja, funkcija kritike i kontrole te socijalizacije. Funkcija obrazovanja i odgoja često je nepravедno zanemarena ali smatramo kako predstavlja ključan dio pri podizanju razine svijesti pojedinca o medijskoj manipulaciji,

---

⁴² Splichal, S., 2014: Masovni mediji između javnosti i javne sfere, Medijska istraživanja, 20(1), str.5-24.

⁴³ Burić, J., 2009: Masovni mediji kao subjekti manipulacije, Obnovljeni život, 64(4), str. 531-543

⁴⁴ Tuđman, M., 2009: Informacijske operacije i mediji ili kako osigurati informacijsku superiornost, str.25-45.

⁴⁵ Malović, S., 2005: Osnove novinarstva, Golden marketing, Zagreb

tu su i zatim funkcije društvene integracije, rekreacije i zabave, te poticaji gospodarstvu i poslovnom svijetu putem oglašavanja i reklama.

Masovni mediji su, može se reći, otvoreni koliko i društvo, izvori informacija su svima slobodni i pristupačni, te su i odraz društva, njegove otvorenosti i demokratizacije. S obzirom na činjenicu kako je društvo danas maksimalno materijalističko i medijsko funkcioniranje i poslovanje najvećim se dijelom povodi za profitom, a sve manje etičkim načelima i djelovanjem za dobrobit javnosti. „Sloboda (medijskog) govora je često relativan pojam koji nam je također ponekad i nametnut kako bi nas uvjeravao da na „nešto“ imamo pravo, samo kao još jedna vrsta manipulacije. No, često su i sami izvori informacija relativno slobodni i dostupni samo u određenim područjima, također često nametnuti kao „jedini mogući“. Uzmimo za primjer nekontrolirane objave putem Interneta, netočne činjenice i konstatacije koji preplavljaju medijske i internetske prostore i onemogućavaju provjeru, za čime se nažalost mnogi povode, bez prethodnih istraživanja i provjere vjerodostojnosti. Tko nam zapravo i garantira ikakvu vjerodostojnost, kada sami svjedočimo mnoštvu javnih manipulacija, obmana, afera, namještanja skandala, pozivajući se na „navodne izvore iz visokopozicioniranih izvora bliskim vlasti“ i slično.“⁴⁶

I ovoga puta, kada je riječ o medijskoj manipulaciji i značenju medija, valja se vratiti razmišljanjima poznatog McLuhana što je prikazano u tablici 1.

ELEMENTI KOMUNIKACIJE
PORUKA (Sadržaj)
MEDIJI (forma)
MEDIJI kao poruka
MEDIJI kao masaža (mozga)

Tablica 1 – Elementi komunikacije prema McLuhanu

⁴⁶ Burić, J., 2009: Masovni mediji kao subjekti manipulacije, *Obnovljeni život*, 64(4), str. 531-543

On je naime izjavio kako su društva uvijek bila više oblikovana prirodom medija komuniciranja nego doista bitnim sadržajem komunikacije. I to je dio procesa medijskog zavođenja, a bitni aspekt pri zavođenju čini starosna dob gledatelja ili korisnika.⁴⁷

„Osobe starije životne dobi u jednom aspektu svog života su se našle na prijelazima velikih tehnoloških ali i kulturnih cjelina i upravo zbog toga možda ne mogu razumjeti određene medijske poduhvate, dolazi do konfuzije i izgubljenosti. McLuhan smatra kako je to možda posljedica pokušaja da se novi zahtjevi pokušavaju realizirati zastarjelim oruđem i konceptima. Mlađe generacije se u tomu nekako lakše snalaze jer su možda neopterećeni utjecajem stare sredine i jer su otpočetak okruženi određenim suvremenim medijskim tehnologijama i utjecajima što je za njih potpuno normalno. Upravo zato i teže za nečim novim, te svakako novo i očekuju, lakše se prilagođavaju na novu vrst komunikacije i tehnologiju - mogućnosti prilagodbe odnosno razlika između poimanja medijskih mogućnosti mladih i starih generacija može upravo biti i razlog povećanog nerazumijevanja između tih generacija.“⁴⁸

Manipulacija više nije prisutna samo putem reklama ili u politici, već je svakodnevno prisutna i u međuljudskim odnosima, osobito emocijama. Najbolje je taknuti u srž, pogoditi i poistovjetiti se s čovjekovim emocijama i razviti tu određenu empatiju (ili ipak ne). Breton iznosi kako je na mjesto uvjeravanja došlo manipuliranje, a to ima i svoje posljedice koje stvaraju nove oblike socijalnog ponašanja, od zatvaranja u sebe, ksenofobije do nepovjerenja u javnost. Bitno je znati uvjeriti druge u svoju istinu i svakako je potrebno biti vješt u tom iznošenju i zastupanju vlastitog stava.

S druge strane, u demokratskim sustavima mediji su iznimno važni organi civilnog društva, odnosno sredstva u funkciji javnosti, dakle građana, a ne država, vlada, političkih stranaka, vođa, ili privatnih interesa njihovih vlasnika ili u njima zaposlenih novinara. Stoga oni, uvjetno rečeno, trebaju “služiti” isključivo interesima odnosno dobrobiti te javnosti, a ne nekim parcijalnim grupnim ili osobnim interesima i ciljevima. Ukratko oni na svoj osobiti i nezamjenjivi način u demokratskim društvima utemeljenim na podjeli vlasti i vladavini prava skrbe o javnom interesu i općem dobru.⁴⁹

---

⁴⁷ Vertovšek, N., Tomović, A., 2015: Medijsko zavođenje u suvremenom društvu spektakla i manipulacije, In *Medias Res*, 4(6), str. 952-969.

⁴⁸ Alić, S., 2009: Mediji- od zavođenja do manipuliranja. AGM, Zagreb

⁴⁹ Burić, J., 2009: Masovni mediji kao subjekti manipulacije, *Obnovljeni život*, 64(4), str. 531-543

Zahvaljujući svojem utjecaju, mediji mogu čak pridonijeti razvitku zemalja – drže neki autori. Wilbur Schramm svojedobno je naveo jedanaest područja na kojima mediji mogu pomoći razvitku zemlje, a prva tri su odgovorna za stvaranje prilika koje pogoduju nacionalnom razvoju: širenje horizonata, usmjerivanje pozornosti na ključne činjenice, procese ili pojave te podizanje razine zahtjeva. Malović (Malović, 2005.: 55) drži kako mediji mogu ostvariti višestruko pozitivnu ulogu u razvoju nekog društva, zemlje ili kad obavještavaju o nekim bitnim novinama u životu. Medijske kampanje – dodaje – jedan su od načina kojima se mijenjaju navike ljudi. Njihov je rezultat teško dokaziv, nikada nije odmah mjerljiv, a učinci uvijek dolaze poslije. Pa ipak, danas je teško zamisliti akciju kojom se želi nešto promijeniti, a da se pritom ne koriste masovni mediji. Upravo zbog moći koju mediji imaju, sve veći broj autora zagovara važnost njihove društvene odgovornosti.⁵⁰

Sloboda medija zasigurno je jedna od najvećih tekovina demokratskih društava. No, činjenica je da sloboda medija ne može biti samoj sebi svrha. Ona je važna radi slobode čovjeka, odnosno ostvarenja njegovih temeljnih ljudskih prava i sloboda. A ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, pa se tako u određenim situacijama, uvjetima ili slučajevima može ograničiti. Prema tome, ne postoji apsolutna sloboda medija. Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, člankom 10. svima jamči pravo na slobodu izražavanja. Ali ostvarivanje tih sloboda obuhvaća dužnosti i odgovornosti, pa stoga može biti podvrgnuto određenim formalnostima, uvjetima, ograničenjima ili kaznama propisanim zakonom, i u demokratskom društvu nužnima radi interesa državne sigurnosti, teritorijalne cjelovitosti ili javnoga reda i mira, radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja i morala, ugleda ili prava drugih, sprječavanja odavanja povjerljivih informacija ili očuvanja autoriteta i nepristranosti sudstva.⁵¹

Širenje medijskih sloboda u Hrvatskoj ne prati dovoljna razina odgovornosti za javno objavljenu riječ pa dolazi do profesionalne i etičke krize medijskoga izvještavanja, odnosno zlorabe medijskih sloboda i svojevrsnoga medijskog nasilja, čije su žrtve pojedinci ili pravni subjekti. Samoregulacija struke trenutačno nije dostatna u podizanju profesionalnih standarda i zaštiti oštećenih pa su primorani zaštitu potražiti u okviru hrvatskoga pravosuđa.

---

⁵⁰ Skoko, B., Bajs, D., 2007: Objavljivanje neistina i manipuliranje činjenicama u hrvatskim medijima i mogućnosti zaštite privatnosti, časti i ugleda, *Politička misao*, 54(1), str. 93-116.

⁵¹ Europska konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda: Pojam: Pravo na slobodu izražavanja: [http://www.zakon.hr/z/364/\(Europska\)-Konvencija-za-za%C5%A1titu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda](http://www.zakon.hr/z/364/(Europska)-Konvencija-za-za%C5%A1titu-ljudskih-prava-i-temeljnih-sloboda), pristup ostvaren 19.12.2016.

No, hrvatsko pravosuđe još uvijek ne odgovara primjereno na izazove i potrebe koje nameće brzi razvoj medija te učestalo objavljivanje neistina i manipuliranje činjenicama u hrvatskim medijima, a u svrhu zaštite privatnosti, časti i ugleda oštećenih. U prilog tome govore mnogobrojni neriješeni slučajevi, sporost procesa, nedorečena zakonska rješenja te blaže kazne od onih u većini europskih zemalja.

Poštovanje instituta “ispravka informacije” od strane medija umnogome bi smanjilo broj sudskih postupaka, no činjenica jest da ga hrvatski mediji uglavnom ignoriraju. U tom smislu osobita je obveza strukovnih udruga i nakladnika da pridonose poštovanju etičkih kodeksa, zakona i profesionalnih standarda te stvaranju društvene odgovornosti medija, što bi svakako pridonijelo jačanju kvalitete medija, ali i smanjenju broja sudskih postupaka. Ipak, zaštita u okviru pravosudnog sustava i ubuduće će biti nedvojbeno važan čimbenik u zaštiti povrijeđenih prava i interesa, kako građana tako i pravnih subjekata te svojevrsni “nametnuti” korektiv njihova djelovanja. Kako bi se u okviru hrvatskoga pravosuđa mogla pronaći još primjerenija zaštita od zlorabe medijskih sloboda i medijskog nasilja, potrebno je donošenje kvalitetnijih zakonskih rješenja te učinkovitije funkcioniranje pravosudnoga sustava, pišu Skoko i Bajs.⁵²

Većinu života se povodimo zakonima tržišta i na kraju smo svi postali (medijski i informativno) samo roba za razmjenu - sami si umanjujemo vlastitu vrijednost i uvijek težimo procjenjivati (i osuđivati) vrijednosti Drugih. Postali smo i neodvojiv dio društva spektakla, ovisni o njemu, težimo senzaciji i ekskluzivi i nije nas briga što ćemo na putu do vrha doživjeti ili uništiti. Medijske manipulacije teže da stvore nerazumijevanje i sumnjičavost različitih društvenih grupa, generacija i naroda, bez solidarnosti koja je izuzetno važna upravo u javnosti. U tom društvu spektakla težimo i sami postati ‘medijske zvijezde’ koje će netko vjerno pratiti, a nismo ni svjesni da smo i sami zavedeni i vjerno pratimo - manipulatore.⁵³

Tako se često u kao primjer medijskog manipuliranja i zlorabe medijskih sloboda u središtu zbivanja nalazi privatni život koji je sam po sebi fenomen sastavljen od različitih područja koja se međusobno isprepliću.⁵⁴ Postoji nužna potreba za pružanjem praktičnih smjernica, preporuka i najboljih primjera prakse i predstavnicima medija i zakonodavcima i nadležnim tijelima kako bi osigurali pravo na zaštitu podataka dok u isto vrijeme balansiraju i

---

⁵² Skoko, B., Bajs, D., 2007: Objavljivanje neistina i manipuliranje činjenicama u hrvatskim medijima i mogućnosti zaštite privatnosti, časti i ugleda, *Politička misao*, 54(1), str. 93-116.

⁵³ Chomsky, N., 2002: *Mediji, propaganda i sistem*. Čvorak, Zagreb

⁵⁴ Dropulić, J., 2002.: *Pravo na privatni život i duševni integritet*, str. 48

zadovoljavaju pravovaljani javni interes za transparentnošću u slučajevima gdje zakonodavne i političke inicijative po tim pitanjima zahtijevaju diseminaciju informacija koje se tiču fizičkih osoba.

O javnom mnijenju kao fantastičnoj hiperrealnosti koja živi od montaže i manipulacije tekstovima ⁵⁵ govori i Baudriillard. Činjenicom da postoji pravo na informaciju i sloboda izvještavanja ne podrazumijeva nužno konzumaciju tog prava u apsolutnom smislu pa se stoga objava informacija i podataka može ostvariti u manje ekstenzivnom i manje invazivnom smislu što može bitno može opovrgnuti tvrdnje da mediji manipuliraju javnim mnijenjem.

---

⁵⁵ Baudriillard, J., 2001.: Simulacija i zbilja, Jesenski Turk, Zagreb

5. PRIMJER 1 – IZVJEŠĆE O IMOVINSKOM STANJU DUŽNOSNIKA

Kada je riječ o privatnosti i o njezinom užem smislu onda je nužno interpretirati i informacije putem kojih se na izravan ili neizravan način može identificirati osoba. Upravo te informacije putem kojih se identificira osoba nazivamo osobnim podacima. Osobne podatke svaki pojedinac dužan je samostalno štiti i čuvati, što znači da je nužno poštovati pravila odgovornog ponašanja. Pojedinac je stoga dužan sa svojim podacima, svojim identitetom i svojom osobnošću postupati krajnje odgovorno. Preširoko dijeljenje osobnih podataka, posebno u digitalnom okruženju koje je „nekontrolirani teritorij“, svaku osobu koja se ponaša neodgovorno, dovodi u zonu opasnosti.

No, iako u Republici Hrvatskoj, a tako i na području Europske Unije postoji dobro definirano zakonodavstvo o zaštiti osobnih podataka, i iako je zakonodavstvo hrvatskog pravnog prostora u potpunosti usklađeno s europskim pravnim stečevinama, ponekad zbog neuređenosti pravnog sustava, određena pravila i prava dolaze u kolizijski odnos.

5.1. Prikupljanje informacija o imovinskom stanju dužnosnika

Prilikom prikupljanja osobnih podataka i informacija koje duboko sežu u privatnost fizičkih osoba, ne vodi se briga o stvarnoj svrsi, a vrijednost informacija i privatnosti pojedinca svedena je na najniže margine. Apsolutno je pravo da određene informacijske institucije i ostale institucije nadležne za prikupljanje podataka takve podatke prikupljaju kroz svoj poslovni proces. Konkretno, informacije koje se prikupljaju u svrhu „eventualnog“ utvrđivanja sukoba interesa dužnosnika u Republici Hrvatskoj, ne smatraju se spornim do onog trenutka kada se taj silni set podataka stvara javno dostupnim. Koja je svrha javnog objavljivanja informacija koje su prikazane na slici 5 utvrđivala se i putem provođenja istraživanja o upravljanju informacijama i zaštiti privatnosti u digitalnom okruženju, koje je detaljno prikazano i analizirano u poglavlju 8.

5.2. Izvor informacija dostupan javnosti i medijima

Javno objavljivanje informacije i njihov izvor smatra se vrlo vrijednim, a metaforički ga možemo nazvati i „nalazištem prirodnih bogatstava“. Informacije i osobni podaci, očuvanje

privatnosti i integriteta svakog pojedinca u današnjem tzv. otvorenom društvu nalaze se pred golemim izazovom, a kada se uz to uzme u obzir tehnološki razvoj i doseg modernih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, takve informacije u velikoj mjeri mogu koristiti za nečasne radnje i dovođenje u opasnost pojedinca čiji podaci „plivaju“ u digitalnoj močvari.

REPUBLIKA HRVATSKA

POVJERENSTVO ZA ODLUČIVANJE O
SUKOBU INTERESA

IZVJEŠĆE O IMOVINSKOM STANJU DUŽNOSNIKA

SVRHA PODNOŠENJA	Podnošenje izvješća o imovinskom stanju dužnika	DATUM PODNOŠENJA	2020.12.11
------------------	---	------------------	------------

OPĆE INFORMACIJE O DUŽNOSNIKU

IME	_____	PREZIME	_____
ZVANJE	_____	STRUČNA SPREMA	_____
		STRANAČKA PRIPADNOST	_____

PODATCI O BRAČNOM DRUGU/ŽIVOTNOM PARTNERU

TREKUTNO STANJE	_____
-----------------	-------

PODATCI O DJECI

DJECA	_____
-------	-------

PODATCI O PREBIVALIŠTU

MJESTO	_____
--------	-------

PODATCI O BORAVIŠTU

BORAVIŠTE POSTOJI	_____
-------------------	-------

DUŽNOST ZA KOJU SE PODNOSI IZVJEŠĆE O IMOVINSKOM STANJU

DUŽNOST	_____	TIJELO/PRAVNA OSOBA OBNAŠANJA DUŽNOSTI	_____
---------	-------	--	-------

ADRESA OBNAŠANJA DUŽNOSTI

MJESTO	_____	ULICA	_____	KUĆNI BROJ	_____
--------	-------	-------	-------	------------	-------

OSTALE INFORMACIJE O DUŽNOSTI

TELEFON (SLUŽBENI)	_____	FAX (SLUŽBENI)	_____
DATUM POČETKA MANDATA	_____	PREDVIĐENI DATUM KRAJA MANDATA	_____
NAČIN OBNAŠANJA DUŽNOSTI	_____	STVARNI DATUM KRAJA MANDATA	_____

DRUGA DUŽNOST ZA KOJU POSTOJI OBVEZA PODNOŠENJA IZVJEŠĆA O IMOVINSKOM STANJU

POSTOJANJE DRUGE JAVNE DUŽNOSTI ZA KOJU POSTOJI OBVEZA PODNOŠENJA IZVJEŠĆA O IMOVINSKOM STANJU	ne postoji
--	------------

DRUGE JAVNE DUŽNOSTI ZA KOJE NE POSTOJI OBVEZA PODNOŠENJA IZVJEŠĆA O IMOVINSKOM STANJU

DRUGE JAVNE DUŽNOSTI	ne postoji
----------------------	------------

PODATCI O DRUGIM POSLOVIMA DUŽNOSNIKA TIJEKOM OBNAŠANJA MANDATA

DRUGI POSLOVI TIJEKOM OBNAŠANJA MANDATA	ne postoji
---	------------

PODATCI O POSLOVIMA KOJE JE DUŽNOSNIK OBAVLJAO 12 MJESECI PRIJE STUPANJA NA DUŽNOST

DRUGI POSLOVI KOJE JE DUŽNOSNIK OBAVLJAO 12 MJESECI PRIJE STUPANJA NA DUŽNOST	ne postoji
---	------------

POSLOJ DUŽNOSNIKA KOJE JE DUŽNOSNIK OBAVLJAO 12 MJESECI PRIJE STUPANJA NA DUŽNOST

RADNO MJESTO	_____	NAZIV PRAVNE OSOBE	_____	OIB PRAVNE OSOBE	_____
--------------	-------	--------------------	-------	------------------	-------

SJEDIŠTE PRAVNE OSOBE

MJESTO	10000 Zagreb	ULICA	Prav trg	KUĆNI BROJ	8
--------	--------------	-------	----------	------------	---

OSTALE INFORMACIJE O POSLU

DATUM STUPANJA U RADNI ODNOS	2019.10.01	DATUM PRESTANKA RADNOG ODNOSA	2020.07.01
------------------------------	------------	-------------------------------	------------

PRIHODI

PRIMANJA NA MJESEČNOJ RAZINI OD DUŽNOSTI ZA KOJU SE PODNOSI IZVJEŠĆE O IMOVINSKOM STANJU

BRUTO IZNOS (HRK)	22000,00	NETO IZNOS (HRK)	12000,00
-------------------	----------	------------------	----------

PODATCI O PLAĆI OSTVARENOJ KOD DRUGOG POSLODAVCA

PLAĆA KOJU DUŽNOSNIK OSTVARUJE KOD DRUGOG POSLODAVCA	Ne postoji
--	------------

PODATCI O OSTALIM PRIHODIMA

OSTALI PRIHODI	Ne postoji
----------------	------------

SUBVENCije/DONACIJE/POTICAJI

SUBVENCije/DONACIJE/POTICAJI	Ne postoji
------------------------------	------------

PODATCI O OBVEZAMA

OBVEZE	Postoji
--------	---------

OBVEZA

VRSTA OBVEZE	posloj	NOSIOC OBVEZE	Dobro		
VJEROVNIK	posloj	IZNOS DUGA	100000,00		
VALUTA DUGA	HRK - Hrvatska kuna	GODINA ZADUŽENJA	2019		
ROK VRAĆANJA U MJESECIMA	12	IZNOS MJESEČNOG ANUITETA	10000,00	UGOVORENA KAMATNA STOPA	0,00

PODATCI O POTRAŽIVANJIMA

POTRAŽIVANJA	Ne postoji
--------------	------------

PODATCI O NEKRETNINAMA

NEKRETNINE	Postoji
------------	---------

PODATCI O NEKRETNINI

VRSTA NEKRETNINE	stan	DRŽAVA U KOJOJ SE NALAZI NEKRETNINA	Republika Hrvatska
MJESTO	10000 Zagreb	POŠTANSKI BROJ	10000
MJERNA JEDINICA POVRŠINE	100,00 m ²	POVRŠINA	100,00 m ²
PRIBLIŽNA TRŽIŠNA VRIJEDNOST U TRENUTKU PODNOŠENJA IZVJEŠĆA (HRK)	100000,00		
KATASTARSKA OPĆINA	Prav trg		
VRSTA VLASNIŠTVA	posloj		
OBLIK VLASNIŠTVA	Dobro	NAČIN STJECANJA	Zaduženjem kod banku "Hrvatska"

PODATCI O POKRETNINAMA KOJE SE UPISUJU U JAVNI REGISTAR

POKRETNINE	Ne postoji
------------	------------

PODATCI O OSTALIM POKRETNINAMA POJEDINAČNE VRIJEDNOSTI VEĆE OD 30.000,00 HRK	
POKRETNINE VEĆE VRIJEDNOSTI	<i>Ne postoji</i>
POSLOVNI UDJELI, DIONICE I VRIJEDNOSNI PAPIRI U POSLOVNIM SUBJEKTIMA	
POSLOVNI UDJELI	<i>Ne postoji</i>
NOVČANA KUNSKA ILI DEVIZNA ŠTEDNJA	
NOVČANA KUNSKA ILI DEVIZNA ŠTEDNJA	<i>Ne postoji</i>
OSTALA ČLANSTVA I FUNKCIJE DUŽNOSNIKA U DRUGIM PRAVNIM OSOBAMA, UDRUŽENJIMA I ORGANIZACIJAMA	
OSTALA ČLANSTVA DUŽNOSNIKA U DRUGIM PRAVNIM OSOBAMA, UDRUŽENJIMA I ORGANIZACIJAMA	<i>Ne postoji</i>

3/3

Slika 5 Obrazac izvješća o imovinskom stanju dužnosnika – Preuzeto s internetskih stranica Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa (www.sukobinteresa.hr)

6. PRIMJER 2 – IMOVINSKE KARTICE I MEDIJSKA IZVJEŠTAVANJA

6.1. Obrada informacija i podataka

Temeljem javno dostupnih izvješća o imovinskom stanju dužnosnika koja su omogućena svima koji se iz bilo kojih razloga žele s takvim informacijama upoznati, pružena je i mogućnost nekontroliranog i neograničenog upravljanja takvim informacijama. Ovim informacijama najviše se koriste, tj. njima primarno upravljaju isključivo mediji, iako je njihova „navodna“ svrha prikupljanja jedan od instrumenata nadležnog tijela za administrativnu provjeru podataka, utvrđivanje eventualnog nesrazmjera i utvrđivanja elemenata koji upućuju na postojanje sukoba interesa. Ukoliko su prikupljene informacije i podaci koji se tiču privatnosti pojedinaca prikupljeni u opisanu svrhu, čin objavljivanja tih informacija i dalje, s pravne i logičke strane gledišta ostaje nepoznat pa bi valjalo istražiti da li je temeljem objave ovakvog seta podataka netko od građana podnio određenu prijavu nadležnom tijelu zbog saznanja da informacije prikazane u izvješću ne odgovaraju stvarnom stanju imovine koju određeni dužnosnik posjeduje. Prema podacima iz godišnjih izvješća o radu u kojima je prikazan podatak o broju prekršaja iz članka 8. i 9. Zakona o sprečavanju sukoba interesa a koji se izravno tiču prikupljanja i objave izvješća o imovinskom stanju dužnosnika, vidljivo je kako je tijekom 2014. godine broj riješenih predmeta u kojima je došlo do povrede navedenih članaka Zakona ukupno 20, dok je iz Izvješća za 2015. godinu ukupno 14 predmeta riješeno koje se tiču povrede navedenih članaka. Pitanje koje se postavlja je da li je „prostituiranje“ silnih informacija i podataka na način da se isti čine javno dostupnima doista opravdano?

6.2. Sloboda govora i izvještavanja vs. etičnost medija

Ako je činjenica da se javno dostupna izvješća o imovinskom stanju dužnosnika objavljuju kako bi se u skladu s čl. 38. Ustava koji govori o tome da se jamči sloboda mišljenja i izražavanja misli, a da novinari imaju pravo na slobodu izvještavanja i pristupa informaciji, i ako je to jedino pravo koje se uzima u obzir, onda je ovakva objava informacija „suho zlato“ za predstavnike medija. Izvještavati javnost o privatnom životu osoba i informacijama koje se tiču i najdublje intime otvara još niz pitanja, pa se tako može spomenuti i Kodeks časti hrvatskih novinara. Interes nije opravdan ako postoji namjera da se kroz informaciju nanese

drugome šteta, da mu se napakosti, iz zlobe i sl.⁵⁶ Javne osobe, usprkos tome što su javne i usprkos tome što ne uživaju apsolutno pravo na privatnost, ipak uživaju apsolutno pravo na nepovredivost doma i dijela privatnog života koji se tiče intimnih i obiteljskih dimenzija koji čak spadaju u tzv. tajnu sferu privatnosti.

Teško je utvrditi granice privatnog života, kako anonimnih tako i javnih osoba, pogotovo u današnjem svijetu kada život u digitalnom i virtualnom okruženju diktira neka nova pravila.

Koliko je važna vijest o nečijem razvodu braka i koliko je javnosti važno da je netko nekome pružio pozajmicu ili kupio novi automobil za autora ovog rada, u najmanju ruku, postaje stvar lošeg ukusa u medijskom izvještavanju. Informacije odnosno medijska objava koja je čak svrstana pod rubriku „aktualno“ samo govori o nikada pobijenoj tezi da mediji teže ka senzacionalizmu a pri tom ne mare za poštivanjem Ustava, zakona i drugih propisa pri čemu se posebno naglašava Kodeks časti hrvatskih novinara. Medijska objava prikazana na slici broj 6 sve je, samo nije vijest. Sadržaj objave, odnosno informacija koje su interpretirane u samom članku, medijima su dostupne u izvješćima o imovinskom stanju dužnosnika. Pri izradi članka vidljivo je da autor istog nema niti jedan citat ili izjavu osobe o kojoj piše. Također, autor članka ne poštuje temeljna ljudska prava i slobode opisane i decidirano navedene u članku 13. Kodeksa časti hrvatskih novinara, kao niti članak 14. kojim je izrijeком navedeno da novinar treba štititi čovjekovu intimu od senzacionalističkog i svakog drugog otkrivanja u javnosti. Novinar je obvezan poštovati svačije pravo na privatnost. Narušavanje nečije privatnosti mimo njegove volje i znanja dopušteno je samo ako je opravdano iznimnim javnim interesom.⁵⁷

Od novinara se očekuje da u svom radu u kojem između ostalog, prikuplja, razvrstava, obrađuje i objavljuje informacije u medijskom prostoru, svaku radnju vezanu sa svojom dužnošću obavlja na zakonit način vođen visokim etičkim standardima. Također, odgovornost koju su ti isti predstavnici medija dužni snositi kao da nigdje nije dovoljno jasno iskazana i kao da ne postoji „strah“ da će za svoje propuste odgovarati.

---

⁵⁶ Dropulić, J., 2002.: Pravo na privatni život i duševni integritet, str. 140

⁵⁷ Kodeks časti hrvatskih novinara: Pojam: javni interes: www.hnd.hr, veljača 2017.

7. PRIMJER 3 – INFORMACIJE U ULOZI VIJESTI

7.1. Vijest i aktualnost

Suvremeno i demokratsko društvo ne može se zamisliti bez slobode medija, a li i bez zaštite ličnosti pojedinca, naročito njegovog privatnog života.⁵⁸ Činjenice koje zabrinjavaju jeste sve češća prisutnost „žutog tiska“ koja je prisutna u svim vrstama medija, a mogućnost koju pružaju suvremene informacijsko komunikacijske tehnologije i sam Internet kao nekontrolirani i brzo rastući mediji, dovode cjelokupnu društvenu zajednicu u situaciju u kojoj se svi pitaju što je zapravo vijest. Kada bi vijest interpretirali prema elementima koje ona mora sadržavati, tada se može navesti da su to: istinitost, novost, aktualnost ili objavljivanje vijesti vrlo brzo nakon događaja, važnost kratkoća, jasnoća i preciznost. Vođeni nabrojanim elementima možemo utvrditi da primjeri vijesti prikazani na slici broj 7 i 8 nikako ne bi mogli biti svrstani u kategoriju vijesti.

7.2. Medijske senzacije i manipulacije

Načelo vrijednosti poruke samo potvrđuje kako je najbolje stvoriti poruku i prenijeti je u skladu s vrijednostima pojedinca i primatelja poruke, jer lakše će siromašan siromašnom „uvaliti proizvod.“ Postoje svakako i određene propagandne tehnike, odnosno niz vještina skretanja pozornosti i oblikovanja propagandne poruke, kako bi se što efikasnije djelovalo na primatelja i stvorile pretpostavke za postizanje propagandnog cilja.⁵⁹ Kada govorimo o medijima koji se u našim životima konzumiramo svakodnevno, prije svega kao jedno od sredstava komunikacije i kao posrednu ciljanu javnost, priznajemo im i dodjeljujemo im ulogu manipulatora. U ovom tehnološkom razvoju i digitalnom okruženju u kojem živimo gotovo da ne postoji osoba koja može reći kako joj informacija nije servirana barem preko jednog medija. Svi smo mi ovisni i zavisni od njih, svi smo mi gladni informacija i vijesti i za njima posežemo svakodnevno. Problem nastaje upravo kada je „hrana“ za kojom posežemo pokvarena. U toj gladi i posezanju za informacijama sve smo podložniji prikrivenim, a često i razgolićenim manipulatorima i bivamo i sami izmanipulirani. Tehnološki razvoj i virtualni život u koji se iz dana u dan sve više „selimo“ doprinosi sve većem utjecaju na nas i na naše nepostojeće ili prividne potrebe. Svi živimo u društvu spektakla i iako svjesni te činjenice, kao da smo izgubili nit koju bi trebalo primiti i polako se izvući iz ovakvog okruženja.

---

⁵⁸ Dropulić, J., 2002.: Pravo na privatni život i duševni integritet, Vizura, Zagreb, str. 131

⁵⁹ Chomsky, N., 2002.: Mediji, propaganda i sistem, Čvorak, Zagreb, str. 41

Jedni milijunaši, drugi nemaju ništa osim plaće. Tko su najbogatiji i najsiromašniji zastupnici?

Zagreb, 17.11.2016., 20:45 | Jelena Rastčić | [komentar](#)

Nova porezna reforma donijet će i saborskim zastupnicima veće plaće.

Podijeli 66 Svidi mi se 66 Tweetaj +1 0 Svidi mi se 609 tisuća

VIJESTI | 19.11.2016. | 13:07 - 13:18

f 14 0 0 1 E-mail A- A+

Ovo su milijunaši iz saborskih klupa

Autor

tekst:

N1 Hrvatska

f 14

Imovinske kartice dužnosnika na prvi su pogled neopisivo suhoparno štivo. Prepune su tablica i brojki, ali pažljivim pregledom možemo naći na doista zanimljive informacije.

Primjerice, HDZ-ov zastupnik Stevo Culej u maloj općini Jarmina, nedaleko od Vinkovaca, potpuni je ili većinski vlasnik dviju kuća, jednog stana, tri gospodarska objekta i jednog voćnjaka. Ukupna navedena vrijednost svih tih nekretnina prelazi dva milijuna kuna. Jedan gospodarski objekt vrijedan je čak 800.000 kuna, a Culej je napisao da je dijelom podigao kredit kako bi kupio taj objekt.

Zastupnici predaju imovinskih kartica polako popunjavaju i financijsku kartu Sabora - dosad predane otkrivaju da u saborskim klupama sjede i milijunaši i oni kojima ovrhe zbog dugova nisu nepoznate.

Jedni su milijunaši, drugi žive od saborske plaće. Domagoj Ivan Milošević, Mirando Mršić, Vesna Pusić, Branka Jurčević Martinčević i Željko Reiner top pet su najbogatijih saborskih zastupnika.

Njihove imovine čine **dionice, nekretnine, poljoprivredna ili iska zemljišta**. Doprinos u tome imaju i njihovi supružnici.

voje imovine koju imam i koju sam transparentno prijavila na svojoj ovoj kartici sam naslijedila, a uz to moj muž sa 25 svog poslovanja evinski obrtnik je dosta od toga i oplemenio. Tako da imamo to što mamo i kredita, sve se to vidi na imovinskoj kartici", kaže Jurčević.

emaju ništa osim plaće

strane ima i onih koji doslovno nemaju ništa osim zastupničke isjiromašnija među njima mogao bi se nazvati zastupnik živog n škibola koji ujedno ima i najnižu saborsku plaću. Slijedi ga eni član MOST-a Hrvoje Runtić.

VEZANI ČLANCI

Ugledni NYT tvrdi: Pernar je Trumpov dvojnik

Stranka Abeceda demokracije završila u stečaj...

Slika 7 Internetski portali – studeni 2016. godine

HRVATSKA

IMOVINA: Imovinska kartica: Pogledajte što sve ima Željko Reiner

Reiner zajedno sa suprugom posjeduje umjetnine vrijedne 100 tisuća kuna te štednju od 487.000 eura dok on sam ima 1.450.000 kuna.

Objavljeno: 07.04.2016. u 18:22h

Pisao: PolitikaPlus/Hina

Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa na svojim je web stranicama objavilo imovinsku karticu predsjednika Hrvatskog sabora Željka Reinera.

Ima se: Zavirili smo u imovinske kartice novih ustavnih sudaca, "pristojno" su situirani

Izvor: "Hilanderi Političari"
 Objavljeno: 6. kolovoza 2016. u 17:27

Među novim sucima ima onih koji su i prije izbora za suce morali predavati svoje imovinske kartice kao dužnosnici, ali ima i onih koji su to učinili prvi put i čija imovina kojom raspolažu nimalo ne zaostaje za bivšim dužnosnicima.

ZAGREB U lipnju izabrani suci Ustavnoga suda u zakonskom roku su dostavili Povjerenstvu za odlučivanje o sukobu interesa svoje imovinske kartice. Među novim sucima ima onih koji su i prije izbora za suce morali predavati svoje imovinske kartice kao dužnosnici, ali ima i onih koji su to učinili prvi put. Za Josipa Leku, Ingrid Antičević, Marinović i Davorina Mlakara, donedavne dužnosnike SDP-a i HDZ-a, ovo je ispunjavanje imovinskih kartica vjerojatno bilo jedinstveno.

Imovinske kartice otkrivaju: tko je najbogatiji, a tko najsiromašniji saborski zastupnik?

17.11.2016 13:25 | Vijesti.hr

Jedina imovina ostalih koji su ušli u top 10 najsiromašnijih zastupnika su – automobili

Najbogatiji zastupnik u sadašnjem sazivu Sabora je HDZ-ovac Domagoj Ivan Milošević, dok je najsiromašniji Marin Škibola iz Živog zida, piše **Večernji list**.

Bivši poduzetnik Milošević u svojoj je imovinskoj kartici prijavio imovinu vrijednu gotovo 19 milijuna kuna, dok je najmlađi saborski zastupnik, novopečeni magistar ekonomije, jedini od svih svojih saborskih kolega u svakoj rubrici imovinske kartice naveo – ne postoji.

Škibola nema nijednu nekretninu ni pokretninu, nema dionice, štednju, udjele u firmama – Nema čak ni kredit.

Pogledaj na iz: Hrvatska

Pogledaj na: vijesti

novilist.hr

Vijesti | Komentari | Sport | Scena | Kul
 Rijeka | Regija | Zagreb | Hrvatska

Slika 8– Internetski portali 2014. do 2016.

Naslov: Novi ravnatelj policije ima dva Audija, VW Up i stan u Splitu
Datum, autor: 2.1.2017. 14:02:00, HINA
Država, izvor: Hrvatska, 24sata.hr
Kategorija: Osobni podaci
OTS: (izvor: Medianet)
URL: <http://www.24sata.hr/news/novi-ravnatelj-policije-ima-dva-audija-i-stan-od-63-kv-u-splitu-505719>

Što sve posjeduje glavni ravnatelj policije?

Novi glavni ravnatelj policije Marko Srdarević, prema podacima iz imovinske kartice objavljene na stranici Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa, vlasnik je stana u Splitu, a zajedno sa suprugom ima tri automobila.

Iz imovinske kartice proizlazi da Srdarević ima stan od od 63,69 metara četvornih vrijedan oko 800 tisuća kuna. Vlasnik je i Audiya A3 iz 2016. procijenjenoga na 195 tisuća kuna, Audiya A4 iz 1998. vrijednog 20 tisuća kuna, dok mu je supruga vlasnica VW Up iz 2014. od 60 tisuća kuna.

Osim toga Srdarević prema objavljenim podacima nema vrijednije pokretnine, dionice ili štednju.

Na dužnosti ravnatelja policije ima mjesečnu neto plaću od 17.894 kune, a supruga koja također radi u MUP-u 7.700 kuna.

Srdarević je na dužnost glavnog ravnatelja policije izabran 1. prosinca. Došao je s mjesta načelnika Uprave kriminalističke uprave u MUP-u, a ranije je par godina bio zamjenik načelnika splitsko-dalmatinske policije.

Imenovan je na pet godina, temeljem postupka provedenog po raspisanom javnom natječaju, a izabran je između 16 kandidata. Srdarević je prema pisanju medija bio jedan od favorita za tu dužnost, a uz njega su se još spominjali sadašnji šef Policijskog nacionalnog ureda za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta Ante Orlović i načelnik Uprave za posebne poslove sigurnosti Predrag Brkopac.

Slika 9 – Internet portal, siječanj 2017.

Naslov: Koliko su "teški" državni tajnici? Dubrovčanin Matušić uvjerljivo među najimućnijima, a evo tko ima samo starog Golfa
Datum, autor: 2.1.2017. 14:45:00,
Država, izvor: Hrvatska, slobodnadalmacija.hr
Kategorija: Croatia osiguranje
OTS: (izvor: Medianet)
URL: <http://www.slobodnadalmacija.hr/novosti/hrvatska/clanak/id/461225/koliko-su-teski-drzavni-tajnici-dubrovcanin-matusic-uvjerljivo-meu-najimucnijima-a-evo-tko-ima-samo-starog-golfa>

Koliko su teški državni tajnici?

Vlada premijera Andreja Plenkovića dosad je imenovala 34 državna tajnika. Većina njih dosad je bila na nekoj od državnih dužnosti, poput zamjenika ili pomoćnika ministara, pa je njihovo imovinsko stanje poznato javnosti jer su već prije morali popuniti svoje imovinske kartice i predati ih Povjerenstvu za sprječavanje sukoba interesa.

Stoga u ovoj analizi donosimo imovinske kartice novoimenovanih državnih tajnika koji dosad nisu imali obvezu podnositi izvještaje o svom imovinskom stanju jer nisu bili na državnim dužnostima ili na tim dužnostima nisu bili u zadnjih godinu dana, dok su neki od njih bili lokalni dužnosnici, piše Večernji list.

Neki od novoimenovanih državnih tajnika još uvijek nisu ispunili svoje imovinske kartice ili barem one nisu objavljene na stranicama Povjerenstva.

A novi državni tajnici dolaze iz različitih sektora. Tako su se neki od njih dosad bavili privatnim biznisom poput Ante Čikotića, Željka Tufekčića ili Marije Pejčinović-Burić, s time da su, primjerice Tufekčić i Pejčinović-Burić već bili državni tajnici u prošlim vladama HDZ-a, a u međuvremenu su se upustili u privatno poduzetništvo. Neki državni tajnici dolaze s lokalne političke scene, poput Dunje Magaš koja u Ministarstvo graditeljstva dolazi s mjesta zamjenice Brodsko-posavskog župana.

Imućnijim državnim tajnicima, prema onome što su prijavili u svojim imovinskim karticama, pripada Frano Matušić i to ponajprije zbog kuće u Dubrovniku vrijedne 2,5 milijuna kuna. Odvjetnik Krunoslav Katičić, između ostaloga, vlasnik je i suvlasnik 12 oranica. I Marija Pejčinović-Burić može se proglasiti imućnijom državnom tajnicom jer, uz vrijedne nekretnine, ima i 150.000 kuna godišnjeg prihoda od kapitala.

Slika 10 – Internetski portal, siječanj 2017.

8. ISTRAŽIVANJE O UPRAVLJANJU INFORMACIJAMA I ZAŠTITI PRIVATNOSTI U DIGITALNOM OKRUŽENJU

8.1. Ciljevi istraživanja

Ciljevi istraživanja su otkriti razinu svijesti o zaštiti privatnosti, nepravilnostima do kojih dolazi prilikom objave informacija i podataka čija obrada je temeljena na pozitivnim zakonskim propisima, te svijest o štetnosti objavljivanja podataka putem interneta i modernih tehnologija koje na kraju služe za ekskluzivne i senzacionalističke medijske objave koje često zlouporabom prava na medijsku slobodu nanose štetu većem broju osoba. Kroz istraživanje cilj je utvrditi kako javno dostupne informacije koje se obrađuju od strane medija ne pobuđuju interes šire javnosti te samim time njihova početna vrijednost temeljena na pozitivnim zakonskim propisima gubi svoj smisao budući da se njihova vrijednost mjeri isključivo u medijskog tiraži.

8.2. Rezultati ankete

2.

(138 ispitanika)

2a. Odaberite kategoriju kojoj pripadate

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
zaposlenik u privatnom sektoru	18.12%	25
zaposlenik javne uprave	52.9%	73
nezaposlen	4.35%	6
umirovljenik	0.72%	1
student	4.35%	6
državni dužnosnik	10.87%	15
lokalni dužnosnik	8.7%	12

3.

(111 ispitanika)

3a. Koliko Vas zanimaju informacije o privatnom životu dužnosnika? (Ocijenite od 1 do 5 gdje je 1 - "Uopće me ne zanimaju", 2 - "Ne zanimaju me", 3 - "Niti me zanimaju, niti me ne zanimaju", 4 - "Zanimaju me" i 5 "Jako me zanimaju")

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
1	41.44%	46
2	9.91%	11
3	31.53%	35
4	12.61%	14
5	4.5%	5

3b. Jeste li ikada posjetili web stranicu Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa i pregledali izvješće o imovinskom stanju dužnosnika?

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
DA	47.75%	53
NE	42.34%	47
Ne sjećam se	9.91%	11

4. Povlačenjem skale ocijenite koliko se slažete sa sljedećim tvrdnjama (1 - "U potpunosti se ne slažem", 2 - "Ne slažem se", 3 - "Niti se slažem, niti se ne slažem", 4 - "Slažem se", 5 - "U potpunosti se slažem")

(111 ispitanika)

4a. "Informacije o imovinskom stanju dužnosnika i članova njihovih obitelji dostupne putem interneta važne su u borbi protiv korupcije."

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
1	10.81%	12
2	6.31%	7
3	24.32%	27
4	24.32%	27
5	34.23%	38

4b. "Javne osobe imaju ograničeno pravo na zaštitu privatnosti."

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
1	23.42%	26
2	9.01%	10
3	28.83%	32
4	18.92%	21
5	19.82%	22

4c. "Mediji su obavezni objavljivati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji."

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
1	39.64%	44
2	25.23%	28
3	23.42%	26
4	5.41%	6
5	6.31%	7

4d. "Građani imaju pravo znati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji."

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
1	34.23%	38
2	16.22%	18
3	30.63%	34
4	7.21%	8
5	11.71%	13

5. Da ste vi javna osoba ili dužnosnik, u kojoj mjeri bi Vam smetalo narušavanje privatnog života Vas i članova Vaše obitelji?

(111 ispitanika)

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
Uopće mi ne bi smetalo, važno je da mediji pišu	1.8%	2
Ne bi me smetalo, ali trudio/la bih se što manje informacija o sebi i obitelji dijeliti u javnosti i putem interneta	32.43%	36
Smetalo bi me i informacije koje se tiču privatnog života nikada ne bih dijelio/la s javnosti i pod svaku cijenu bi ih čuvao	44.14%	49
U potpunosti bi me smetalo, jer bi to narušavalo moju privatnost i privatnost moje obitelji	21.62%	24

6.

(27 ispitanika)

6a. Smatrate li da informacije koje su sastavni dio imovinskog stanja dužnosnika ulaze u sferu Vaše privatnosti i privatnosti članova Vaše obitelji?

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
Da - smatram	66.67%	18
Ne - ne smatram	25.93%	7
Ne znam - Nisam siguran/a	7.41%	2

6b. U skladu s odredbama Zakona o sprečavanju sukoba interesa, izvješća o Vašem imovinskom stanju javno su dostupna na internetskim stranicama Povjerenstva za odlučivanje o sukob interesa te su lako pretraživa i putem internetskim tražilica. Da li Vas to smeta?

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
Nimalo mi ne smeta	7.41%	2
Ne smeta mi	11.11%	3
Niti mi smeta, niti mi ne smeta	29.63%	8
Smeta mi	33.33%	9
U potpunosti mi smeta	18.52%	5

7. Povlačenjem skale ocijenite koliko se slažete sa slijedećim tvrdnjama (1 - "U potpunosti se ne slažem", 2 - "Ne slažem se", 3 - "Niti se slažem, niti se ne slažem", 4 - "Slažem se", 5 - "U potpunosti se slažem")

(27 ispitanika)

7a. "Objava izvješća o Vašem imovinskom stanju alat je u borbi protiv korupcije."

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
1	40.74%	11
2	14.81%	4
3	29.63%	8
5	14.81%	4

7b. "Mediji na temelju informacija iz izvješća o Vašem imovinskom stanju imaju pravo izvještavati javnost."

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
1	25.93%	7
2	37.04%	10
3	11.11%	3
4	7.41%	2
5	18.52%	5

7c. "Dužnosnici i javne osobe imaju ograničeno pravo na zaštitu privatnosti."

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
1	18.52%	5
2	18.52%	5
3	25.93%	7
4	14.81%	4
5	22.22%	6

7d. "Informacije i podaci koji spadaju u sferu privatnosti Vas i članova Vaše obitelji, a koje su javno dostupne, mogu dovesti u pitanje Vašu sigurnost i sigurnost članova Vaše obitelji."

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
1	11.11%	3
2	11.11%	3
3	11.11%	3
4	22.22%	6
5	44.44%	12

8.

(138 ispitanika)

8a. Informacije o privatnom životu dužnosnika i članova njihovih obitelji najčešće saznajem: (moguće više odgovora)

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
Iz medija (televizija, radio, novine, Internet portal)	78.99%	109
Iz društvenih mreža	36.23%	50
međusobno se poznajemo pa razmjenjujemo informacije o privatnom životu	7.97%	11
putem internet tražilica (google, bing)	13.77%	19
Iz javno dostupnih izvješća o imovinskom stanju dužnosnika	16.67%	23
Iz tračeva	18.12%	25
ne interesiraju me	21.01%	29

8b. Informacije koje se tiču privatnog života mene i članova moje obitelji dijelim s javnosti (putem medija ili društvenih mreža):

Sažetak

Odgovor	Postotak	# odgovora
Nikada, jer sam svjestan/na važnosti zaštite osobnih podataka i privatnosti	58.52%	78
Ponekad, jer smatram da neke informacije iz privatnog života mogu objavit	42.75%	59
Svakodnevno, u digitalnom okruženju u kojem živim važn	0.72%	1

8.3. Hipoteze istraživanja

H1 Objava osobnih podataka i informacija koje spadaju u privatni život pojedinaca smatra se krivim alatom u borbi protiv korupcije i promicanja transparentnosti političkih elita.

H2 Zbog nedovoljno razvijene svijesti o važnosti zaštite privatnog života pojedinca, ispitanici olako daju svoje osobne podatke i osobne podatke drugih osoba

H3 Ispitanici koji spadaju u skupinu anonimnih pojedinaca različitog su mišljenja i stava kada je u pitanju privatnost dužnosnika u odnosu na vlastitu privatnost.

8.4. Predmet istraživanja

Predmet istraživanja su mišljenja i stavovi anonimnih pojedinaca te državnih i lokalnih dužnosnika o zaštiti njihove privatnosti. Anonimni pojedinci i dužnosnici ključni su čimbenici u obradi podataka i upravljanju informacijama a postojanje mogućnosti da zajedno doprinose daljnjem poboljšanju uređenosti kako zakonodavnih okvira tako i same prakse je neupitna, kada je u pitanju provođenje i poštivanje ljudskih prava na privatnost, slobodu izražavanja te pristupa i ponovne uporabe informacija. Objava informacija i sadržaj podataka koji su obuhvaćeni u imovinskom stanju dužnosnika u Republici Hrvatskoj te njihova globalna dostupnost na internetu i interpretacija u medijskim objavama, odnosno u globalnim mrežnim komunikacijama glavni su predmet istraživanja.

8.5. Metode prikupljanja podataka

Istraživanje koje je provedeno putem *on-line* anonimne ankete je kvantitativno i kvalitativno, a podaci su prikupljeni na uzorku od 138 osoba u dobi od 18 do 56 i više godina pri čemu je razvidno da su ispitanici korisnici interneta. Anketni upitnik sastoji se od sociodemografskih varijabli (dob, spol/rod, obrazovanje) te pitanje o kategoriji o osobnom statusu koje se odnosi na poziciju ispitanika (dužnosnik i anonimni pojedinac/građanin) nakon čega se *on-line* upitnik prilikom odabira kategorije razdvaja u dva zasebna seta po 7 pitanja prilagođenih ispitaniku. Pitanja su zatvorenog tipa.

Anketa je distribuirana putem elektroničke pošte prema ispitanicima čije su adrese javno dostupne te objavom poveznice na anketu na društvenoj mreži *Facebook*.

8.6. Uzorak, veličina, mjesto i vrijeme provođenja istraživanja

Ciljana skupina su državni i lokalni dužnosnici te anonimni pojedinci sa prebivalištem na području Republike Hrvatske na ukupnom broju od 138 ispitanika. Istraživanje je provedeno u razdoblju od 10. veljače do 20. veljače 2017. godine.

8.7. Ograničenja i problemi istraživanja

Prilikom pripreme nacrt istraživanja u obzir su uzeta sljedeća ograničenja:

- 1.) opasnost od sugestivnosti i poticanje izražavanja pseudo-stavova
- 2.) osjetljivost pitanja koja ispitanika potiče na neizjašnjavanje mišljenja i stava
- 3.) iskrenost ispitanika

U predmetnom istraživanju su postavljeni sljedeći problemi:

- 1) Utvrditi nedovoljno razvijenu svijest o važnosti zaštite privatnog života pojedinca
- 2) Utvrditi da postoji zlouporaba pozitivnih zakonskih propisa u Republici Hrvatskoj koja omogućava masovnim medijima narušavanje privatnosti osoba
- 3) Utvrditi neadekvatnu (samo)zaštitu privatnog života ispitanika
- 4) Utvrditi da postoji lažna i licemjerna borba protiv korupcije
- 5) Utvrditi da je život javnih i anonimnih osoba sveden na stil „samohvaljenja“ i prisustvovanja u javnom prostoru koristeći se modernim tehnologijama (društvenim mrežama) i medijima

8.8. Istraživačke varijable

U anketnom upitniku postavljene su :

a) Nezavisne varijable:

- spol (rod) ispitanika
- životna dob ispitanika
- razina obrazovanja ispitanika
- kategorija o društvenoj pripadnosti ispitanika

b) Zavisne varijable:

- Mišljenje ispitanika o svrsi i vrijednosti objavljivanja informacija koje ulaze u privatnu sferu življenja
- Mišljenje ispitanika o važnosti zaštite privatnosti ispitanika
- Stav ispitanika o pravima o privatnosti javnih osoba
- Mišljenje ispitanika o pravima medija na medijsko izvještavanje i obradu informacija iz privatnog života javnih osoba
- Stav i interes ispitanika o vlastitoj privatnosti i privatnosti javnih osoba
- Stav o sigurnosnim ugrozama ispitanika čiji se osobni podaci i informacije koje ulaze u sferu privatnosti objavljuju putem medija i modernih informacijsko-komunikacijskih tehnologija

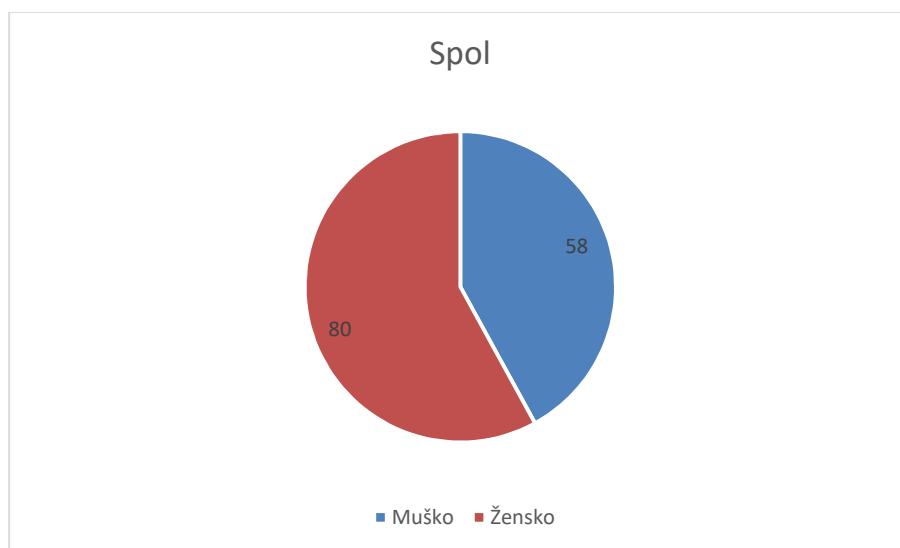
8.9. Primjena rezultata istraživanja i očekivanja

Rezultati istraživanja i njihova analiza i interpretacija mogu poslužiti stručnoj javnosti kao i svima onima koji kroz svoje društveno djelovanje imaju za cilj doprinijeti unapređenju funkcioniranja cjelokupne zajednice kroz utjecaj na donošenje i izmjenu zakonskih propisa kojima je težnja reformacija društva kada je u pitanju borba protiv korupcije i transparentnost političkih elita i nositelja vlasti. Također, predstavnici medija koje popularno u društvu nazivamo sedmom silom i koji sudjeluju u kreiranju javnog mišljenja, ali i mišljena pojedinca, kroz svoj rad temeljen i zajamčen ustavnim kategorijama i nizom domaćih i međunarodnih propisa, doista sve te blagodati koriste u sukladnosti s njima, a ne da svojim radom krše temeljna ljudska prava i slobode pojedinaca kao što je ujedno i pravo na privatnost i pravo na zaštitu dostojanstva, časti i ugleda. Medijske manipulacije i medijski senzacionalizam potiču cjelokupno društvo na razjedinjavanje i mržnju pri čemu se ne mari za najosjetljiviju i najranjiviju skupinu društva koju čine djeca i maloljetnici.

9. ANALIZA REZULTATA ISTRAŽIVANJA

9.1. Sociodemografski podaci

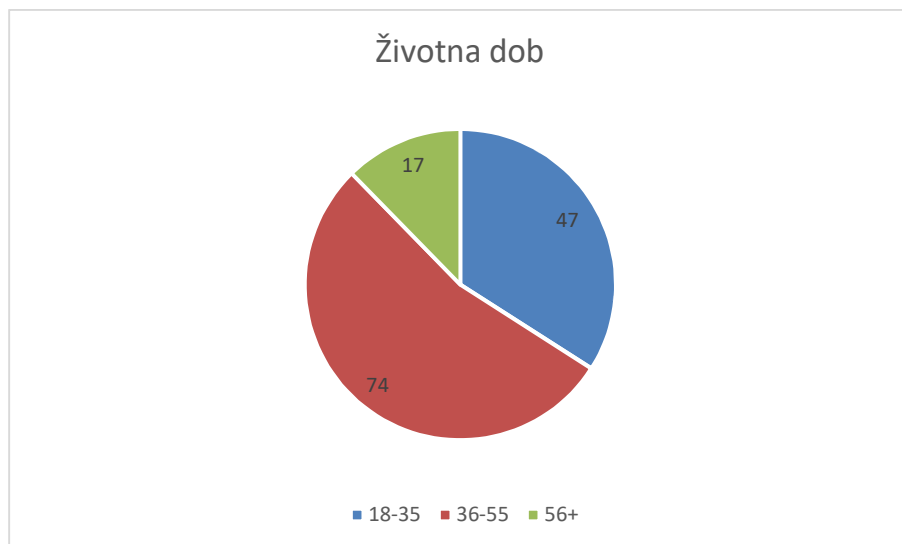
Temeljem istraživanja koje je provedeno u razdoblju od 10. do 25. veljače 2017. godine putem anonimne *online* ankete ispitano je ukupno 138 ispitanika. Od ukupnog broja ispitanih, prema spolu (rodu) veći dio ispitanih čine osobe koje se izjašnjavaju kao žensko i to njih ukupno 80 što čini 57,97% dok se 58 ispitanika predstavlja kao muško, što ukupno čini 42,03%.

Graf 1 Prikaz spola (roda) ispitanika

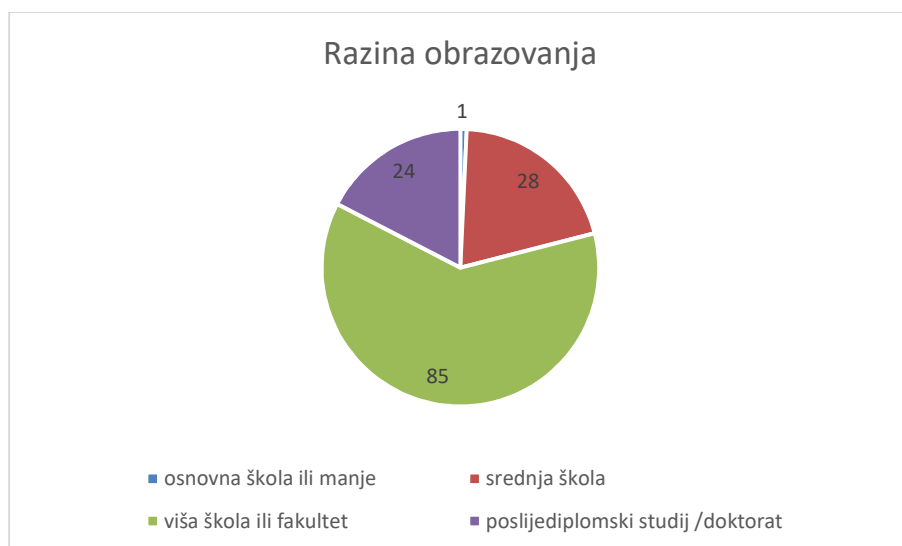
Pregledom prikupljenih podataka koji se odnose na životnu dob ispitanika vidljivo je da dobnoj skupini od 18 do 35 godina pripada 47 ispitanika (34,06%), dobnoj skupini od 36 do 55 godina 74 ispitanika (53,62%) te najmanji broj ispitanika prema dobnoj skupini od 56 i više godina pripada ukupno 17 ispitanika.

Graf 2 Prikaz dobi ispitanika

Prema razini obrazovanja odnosno stečenoj stručnoj spremi 1 ispitanik (0,72%) završio je osnovnu školu ili manje, srednju školu završilo 28 ispitanika (20,29%), dok najveći broj ispitanika bilježe osobe koje su završile višu školu ili fakultet njih ukupno 85 (61,59%), a njih ukupno 24 (17,39%) završilo je poslijediplomski studij ili doktorat.

Graf 3 Prikaz stečenog obrazovanja ispitanika

Uz gore navedene sociodemografske varijable u anketnom upitniku postavljeno je pitanje o tome kojoj društvenoj kategoriji pripadaju ispitanici, koje je ujedno i eliminacijsko pitanje u provođenju ove ankete, budući da ispitanici koji se izjašnjavaju kao dužnosnici (lokalni ili državni) imaju zasebni set od 7 pitanja dok ostali ispitanici također imaju 7 zasebnih pitanja.

Prema navedenom kriteriju o društvenoj pripadnosti, od ukupno 138 ispitanika, zaposlenih u privatnom sektoru je ukupno 25 (18,12%), zaposlenika javne uprave je ukupno 73 (52,90%) i oni čine većinu ispitanika po pripadnosti društvenoj kategoriji. Nezaposlenih ispitanika je 6 (4,35%), umirovljenik je 1 (0,72%), 6 (4,35%) ispitanika izjašnjava se kao student, dok je dužnosnika ukupno 27, točnije 15 državnih dužnosnika (10,87%) i 12 (8,70%) lokalnih dužnosnika.

Graf 4 Prikaz društvene pripadnosti ispitanika

Od ukupno 138 ispitanika njih 117 (84,8%) koristi društvene mreže, dok njih ukupno 21 (15,22%) ne koristi društvene mreže.

Graf 5 Prikaz korisnika društvenih mreža

9.2. Objava informacija o privatnom životu i stav ispitanika o važnosti zaštite osobnih podataka

Nakon interpretiranih rezultata prve kategorije koja čini sastavni dio upitnika a koja se odnosi na sociodemografske varijable i o tome da li ispitanici korisnici društvenih mreža, u drugoj kategoriji ispitanicima su postavljena pitanja koja se odnose na izjašnjavanje o vrijednosti informacija koje se tiču privatnih života dužnosnika u Republici Hrvatskoj.

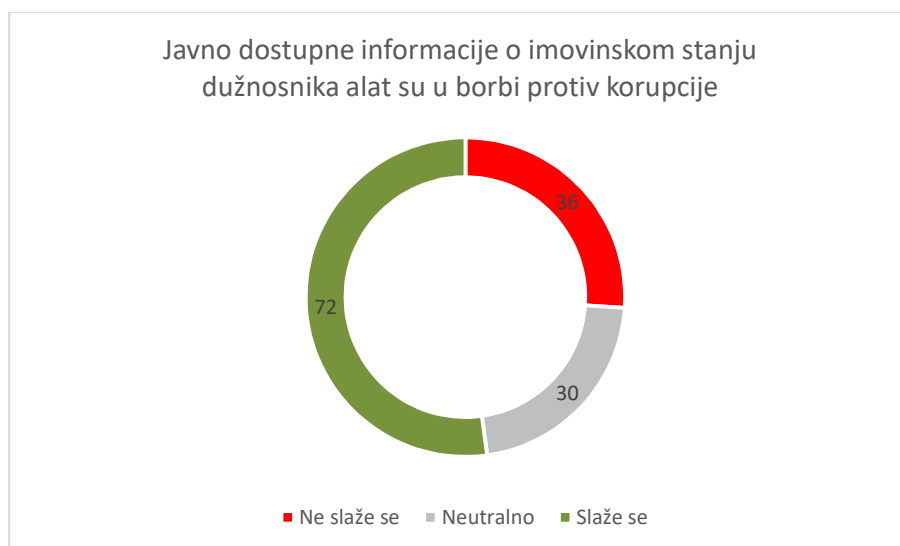
Informacije o svom imovinskom stanju dužnosnici su u skladu s odredbama Zakona o sprječavanju sukoba interesa dužni u zakonskom roku od 30 dana od dana stupanja na dužnost dostaviti nadležnom državnom tijelu. Također, dužnosnici su u skladu s istim propisom dužni nadležnom državnom tijelu podnijeti izvješće o imovinskom stanju i 30 dana nakon odlaska s dužnosti, odnosno ako su ponovni izabrani ili imenovani na istu dužnost ili na drugu dužnost. Što se konkretno saborskih zastupnika/ca tiče, oni su dužni svake četvrte godine u vrijeme trajanja službe nadležnom državnom tijelu podnositi izvješće o imovinskom stanju te ukoliko je u vrijeme trajanja službe došlo do bitne promjene u imovini, o istome također podnijeti izvješće o imovinskom stanju.

Navedene informacije koje zadiru u privatnost fizičkih osoba, u konkretnom slučaju dužnosnika u Republici Hrvatskoj prikazane na slici 5 na stranicama 35 do 37 na kojoj je prikazan Obrazac izvješća o imovinskom stanju dužnosnika, a iz kojih je razvidno koje se informacije prikupljaju i javno objavljuju svode na pitanje transparentnosti dužnosnika ali ne i

na uspostavu sustava za ranu identifikaciju koruptivnih rizika i ranog otkrivanja već nastale korupcije.

Budući da je u javnosti, a posebno posljednjih dvije godine, često prisutna teza kako su upravo ovakve informacije koje se tiču privatnosti dužnosnika a koje su javno dostupne i isključivo dostupne putem izvješća o imovinskom stanju dužnosnika, putem anketnog upitnika postavilo se pitanje za dužnosnike i anonimne pojedince da iznesu svoje stavove o tome da li se objava ovih informacija smatra alatom u borbi protiv korupcije.

Na grafu broj 6 iskazan je ukupan rezultat ispitanika iz kojeg je vidljivo kako se ukupno 72 ispitanika slažu s tvrdnjom da je ovakva objava informacija o dužnosnicima važan alat u borbi protiv korupcije, dok se 36 njih ne slaže s tvrdnjom da to važan alat a njih ukupno 30 ispitanika ne neutralnog stava o navedenoj tvrdnji.

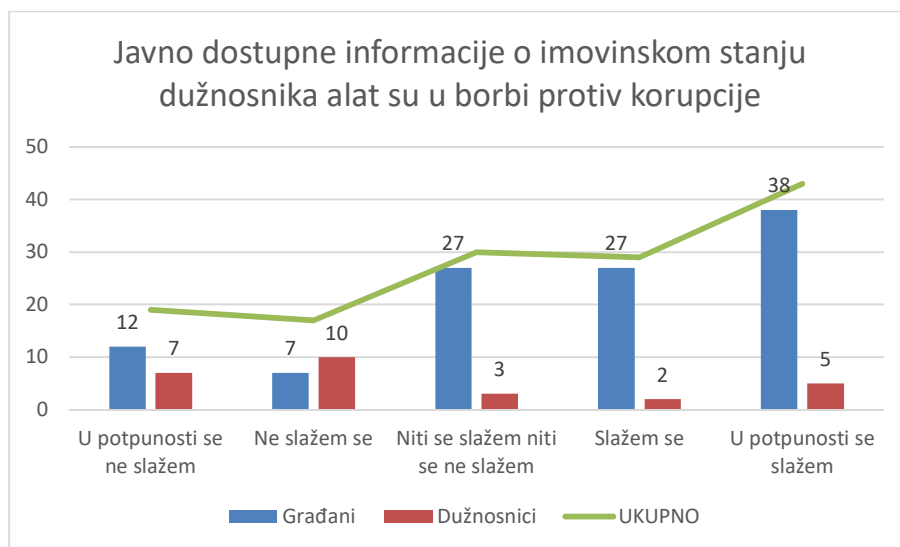

Graf 6 Prikaz odgovora na tvrdnju: „Informacije o imovinskom stanju dužnosnika i članovima njihovih obitelji dostupne putem interneta važan su alat u borbi protiv korupcije“

U grafu 7 prikazana je analiza mišljenja ispitanika koji su ocjenom od 1 (u potpunosti se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem) iskazala svoj stav, pa se tako može vidjeti kako se samo 19 građana od ukupno 138 ne slaže s ponuđenom tvrdnjom, dok se istovremeno dužnosnici i to njih 17 od ukupno 27 također ne slažu s navedenom tvrdnjom. O tome da se niti slažu niti ne slažu s navedenom tvrdnjom odgovorilo je 27 građana, dok su takvom ocjenom navedenu

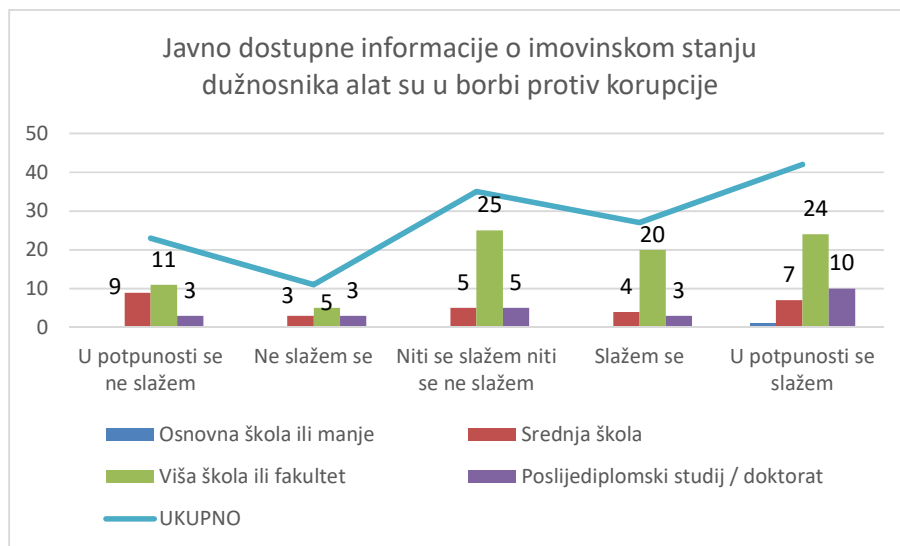
tvrdnju ocijenila ukupno 3 dužnosnika. S navedenom tvrdnjom slaže se 65 građana i 7 dužnosnika.

Iz analiziranih rezultata prikazanih na grafikonu 7 može se zaključiti kako dužnosnici smatraju da ovakva objava informacija nije važan alat u borbi protiv korupcije. O tome da li dužnosnici žele sakriti informacije o svojoj privatnosti ili su upravo građani potaknuti na ovakvo razmišljanje iz konkretnih razloga, analizirat će se kroz rezultate istraživanja.

Graf 7 Prikaz usporedbe odgovora na tvrdnju građana i dužnosnika: „Objava informacija o imovinskom stanju dužnosnika dobar je alat u borbi protiv korupcije“

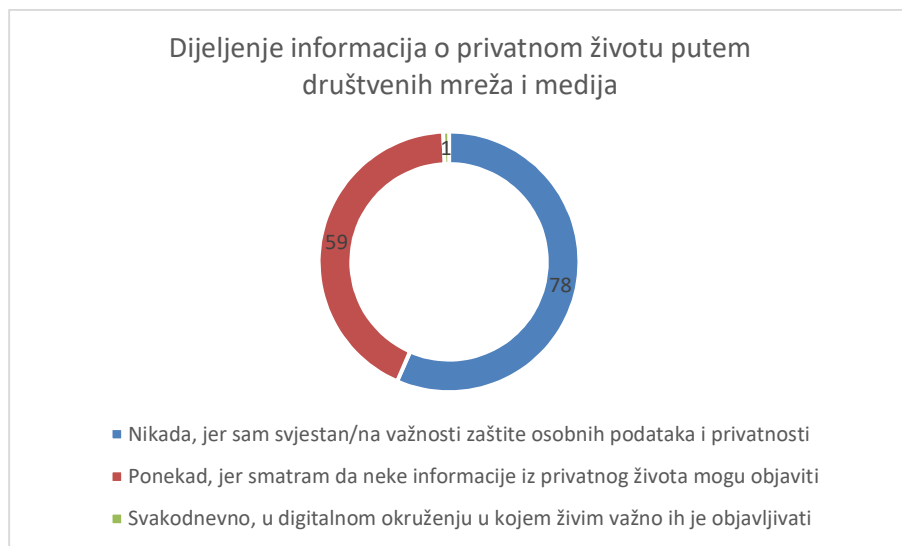
Kada analiziramo stavove ispitanika prema stupnju obrazovanja odnosno stečenoj stručnoj spremi ispitanika prikazane u grafikonu 8, vidimo kako se ispitanici sa stečenim poslijediplomskim studijem ili doktoratom i višom školom ili fakultetom slažu sa navedenom tvrdnjom, dok su se ispitanici sa stečenim srednjoškolskim obrazovanjem izjasnili (sa vrlo malom razlikom) o tome da se s navedenom tvrdnjom ne slažu.

Graf 8 Prikaz odgovora na tvrdnju prema stečenom obrazovanju ispitanika

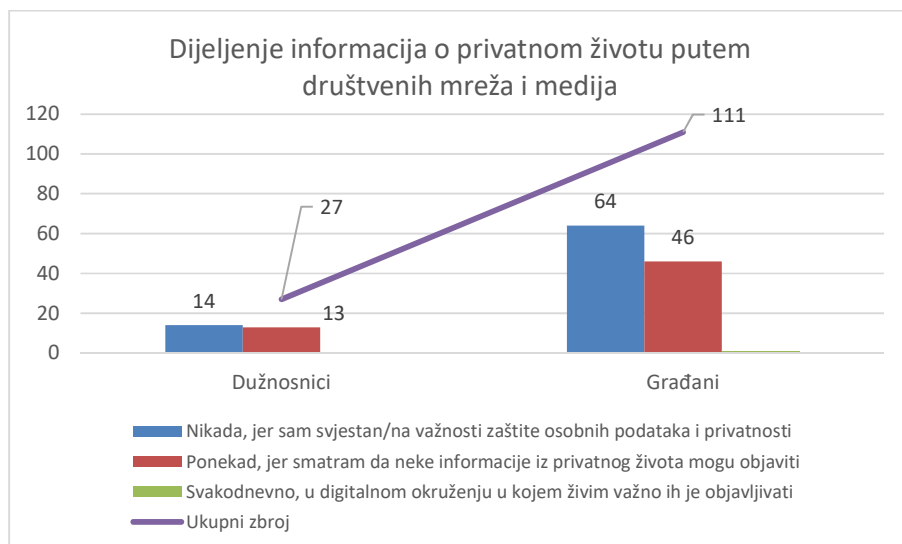
9.3. Stanje svijesti ispitanika o privatnosti anonimnih pojedinaca i javnih osoba

U trećoj kategoriji anketnog upitnika u kojem se ispitanicima postavljaju pitanja odnosna na svijest o važnosti zaštite osobnih podataka i općenito privatnosti i digitalnom okruženju u kojem živimo postavljamo pitanje o tome da li dijele informacije koje se tiču njihove privatnosti kao i privatnosti članova njihove obitelji s javnosti (putem medija i društvenih mreža) a rezultati su prikazani u grafikonu 9. Od ukupno 138 ispitanika, njih 78 (56,52%) takve informacije ne dijeli nikada jer su svjesni zaštite osobnih podataka i zaštite privatnosti, a njih 59 (42,75%) dijeli ih ponekad jer smatraju da neke informacije iz privatnog života mogu objaviti. Od 138 ispitanika, 1 ispitanik odgovorio je kako informacije koje se tiču njegove privatnosti i privatnosti članova njegove obitelji svakodnevno dijeli jer u digitalnom okruženju u kojem živimo važno ih je objavljivati.

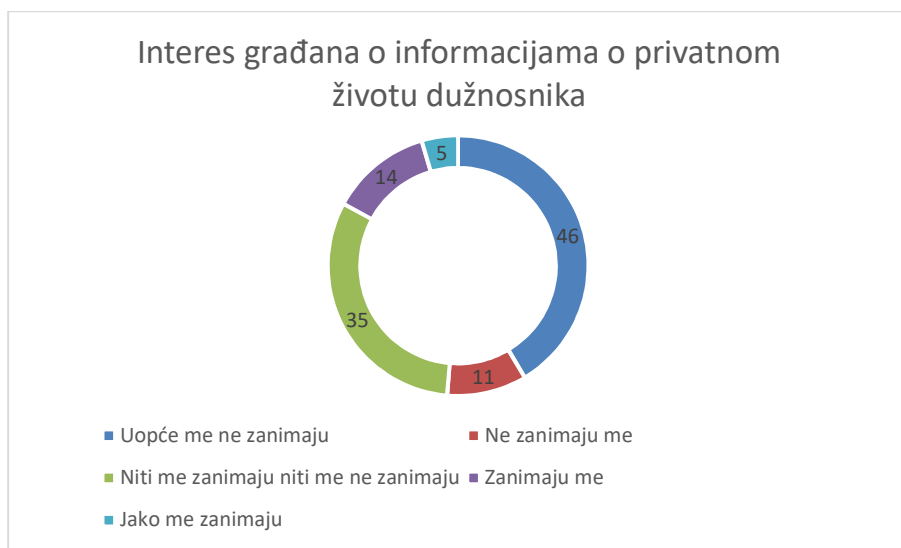
Graf 9 Prikaz odgovora ispitanika na pitanje: „Informacije koje se tiču privatnog života mene i članova moje obitelji dijelim s javnosti (putem medija ili društvenih mreža)“

Kada analiziramo rezultate o dijeljenju informacija o privatnom životu s javnosti na način da utvrdimo kakvih su stavova i mišljenja anonimni ispitanici i dužnosnici onda vidimo da od 27 dužnosnika njih 14 nikada takve informacije ne dijeli a njih 13 ponekad, dok od ukupno 111 ispitanika svrstanih u društvenu kategoriju anonimnih pojedinaca njih 64 nikada ne dijeli svoju privatnost s javnosti (putem medija i društvenih mreža) a njih 46 ih ponekad dijeli.

Graf 10 Prikaz odgovora u kojima se analiziraju odgovori građana i dužnosnika o dijeljenju informacija o privatnom životu

Nakon što su u grafikonima 9 i 10 analizirani rezultati o tome kako anonimni pojedinci i dužnosnici postupaju sa svojim osobnim podacima i osobnim podacima članova svojih obitelji, ispitanicima, konkretno anonimnim pojedincima postavili smo pitanje o tome koliko ih zanimaju informacije o privatnim životima dužnosnika za što su imali mogućnost dati svoje mišljenje ocjenama od 1 (uopće me ne zanimaju) do 5 (jako me zanimaju). Iz grafikona 11 vidljivo je kako ukupno 46 građana (41,44%) takve informacije uopće ne zanimaju, njih 11 (9,91%) ne zanimaju, 35 (31,53%) građana odgovorilo je neutralno (niti me zanima niti me ne zanima), dok njih 14 (12,61%) zanima i ukupno 5 (4,50%) građana odgovorilo je kako ih jako zanimaju informacije o privatnom životu dužnosnika.

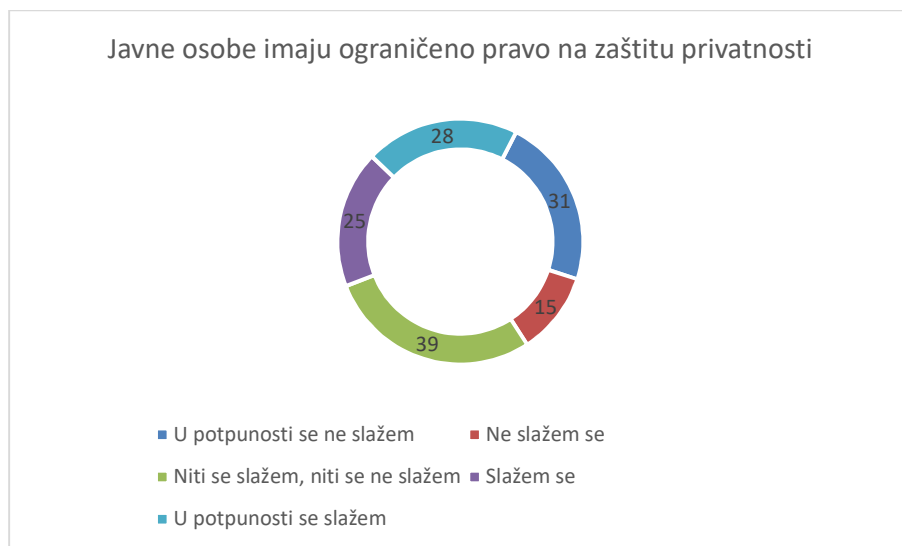

Graf 11 Prikaz rezultata odgovora na pitanje: „Koliko Vas zanimaju informacije o privatnom životu dužnosnika?“ na koje su odgovarali građani (anonimni pojedinci)

Kada se govori o pravu na privatnost i u ovoj analizi ankete važno je napomenuti kako je privatnost i zaštita osobnih podataka jedno od temeljnih ljudskih prava i sloboda i da navedeno pravo i zaštitu u Republici Hrvatskoj uživaju sve fizičke osobe. Kako bi se utvrdili stavovi i mišljenja ispitanika (dužnosnika i građana) o tvrdnji kako javne osobe imaju ograničeno pravo na zaštitu privatnosti, odnosno da ne uživaju apsolutno pravo na privatnost, anketnim upitnikom za navedenu tvrdnju ponuđeno im je odgovoriti od 1 (u potpunosti se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). Od 138 ispitanika njih 31 odgovorilo je da se u potpunosti ne slažu s tvrdnjom, njih 15 odgovorilo je da se ne slažu do je njih 39 odgovorilo neutralno (odnosno tvrdnjom da se niti slažu niti ne slažu s navedenom tvrdnjom). 25

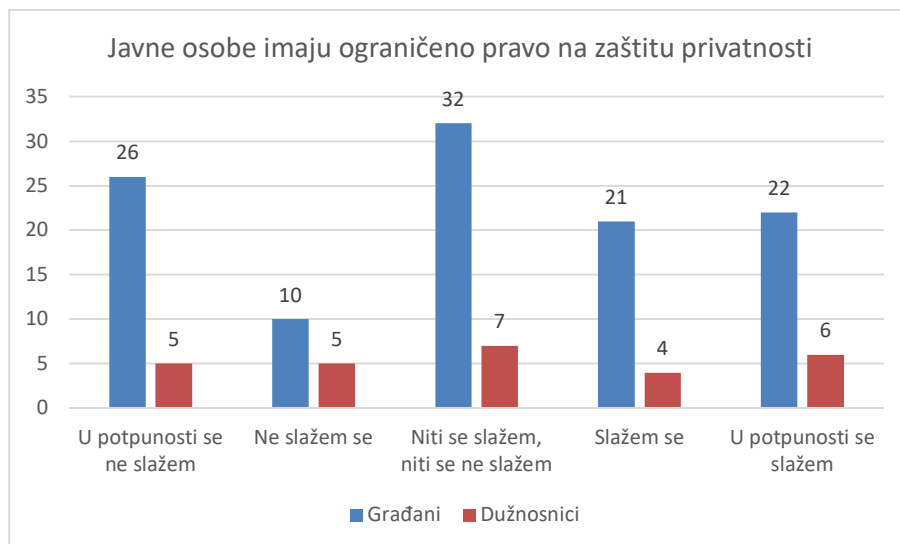

ispitanika s navedenom tvrdnjom se slaže a njih 28 u potpunosti se slaže. No kada ukupno zbrojimo tvrdnje koje potvrđuju tvrdnju (u potpunosti se slažem i slažem se) dobivamo da se ukupno 53 ispitanika slaže s navedenom tvrdnjom, a kada zbrojimo odgovore ispitanika koji se ne slažu s navedenom tvrdnjom dobivamo rezultat od ukupno 46 odgovora za ne slaganje s navedenom tvrdnjom. Brojčani prikaz odgovora ispitanika prikazana je u grafikonu 12.

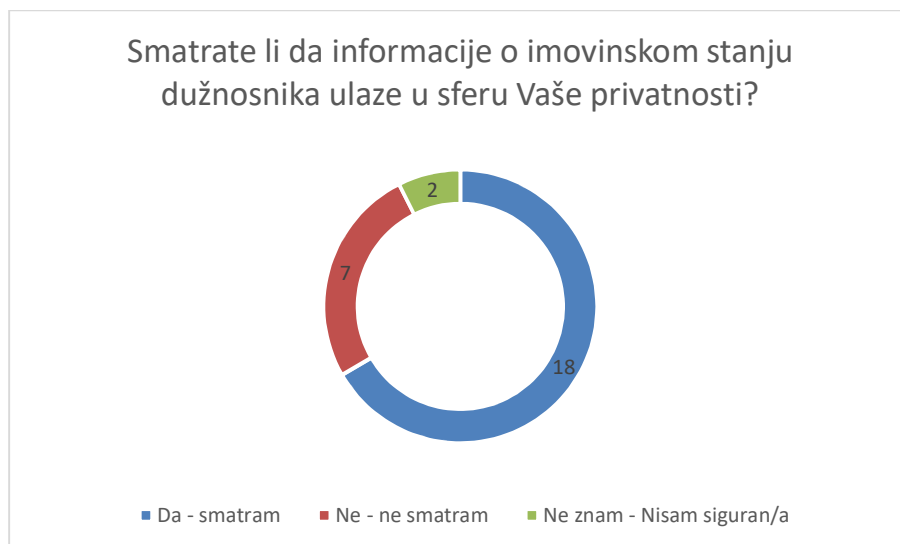
Graf 12 u kojem su odgovore na tvrdnju davali ispitanici: „Javne osobe imaju ograničeno pravo na zaštitu privatnosti“

O tome imaju li javne osobe ograničeno pravo na zaštitu osobnih podataka i općenito privatnost koja je širi pojam od zaštite osobnih podataka, u grafikonu 13 uspoređujemo odgovore ispitanika podijeljene na dužnosnike i građane iz kojih je vidljivo kako 11 dužnosnika podupire navedenu tvrdnju dok njih 10 ne podupire, a 7 odgovora je neutralnih. Kada se promatraju odgovori građana na navedenu tvrdnju vidljivo je kako ukupno 43 građana tvrdnju podupiru a njih 36 se ne slaže s navedenom tvrdnjom, dok ih je čak 32 pružilo neutralan stav na navedenu tvrdnju. Iz ovog grafikona kao i grafikona 12 razvidno je da su ispitanici podijeljenog mišljenja i da se iz navedenih pokazatelja nazire osjetljivost građana na poimanje pojma privatnosti i zaštite osobnih podataka, odnosno svijesti da to pravo postoji.

Graf 13 Prikaz odgovora na tvrdnje u kojem se uspoređuju ispitanici zasebno prema kategoriji (dužnosnici-anonimni pojedinci/građani)

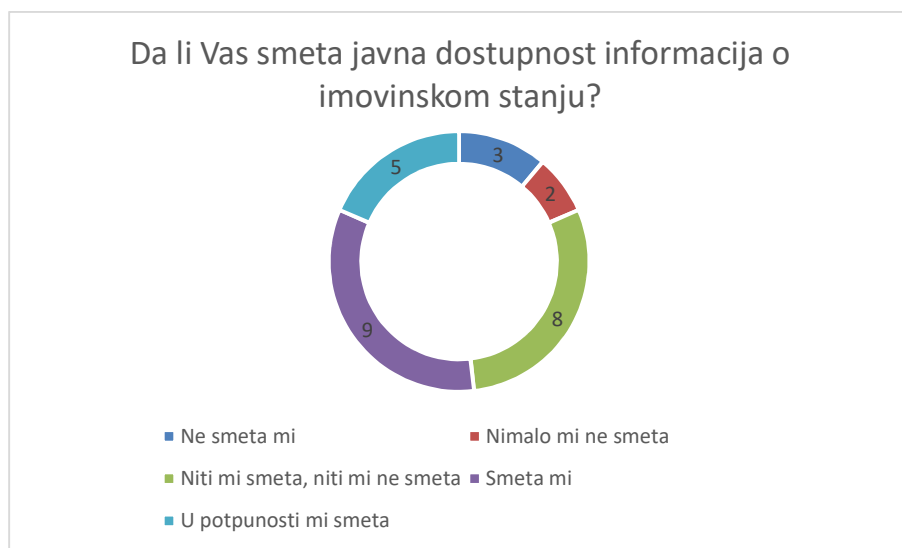
Kako bi dodatno provjerili da li su dužnosnici svjesni što je to privatnost i koje su to sve informacije koje spadaju u osobne podatke fizičkih osoba, u grafikonu 14 prikazani su rezultati odgovora na pitanje o tome da li informacije o imovinskom stanju dužnosnika ulaze u sferu njihove privatnosti i privatnosti članova njihovih obitelji. Od ukupno 27 ispitanika (dužnosnika) njih 18 (66,67%) smatra da te informacije koje su sastavni dio izvješća o imovinskom stanju dužnosnika ulaze u sferu privatnosti njih i članova obitelji, dok njih 7 (25,93%) ne smatra da te informacije ulaze u sferu njihove privatnosti, a 2 (7,41) ispitanika izjašnjavaju se da ne znaju da li se navedene informacije tiču njihove privatnosti.

Graf 14 Prikaz odgovora dužnosnika na pitanje: „Smatrate li da informacije koje su sastavni dio izvješća o imovinskom stanju ulaze u sferu Vaše privatnosti i privatnosti članova Vaše obitelji“

U grafikonu 15 prikazani su rezultati odgovora na pitanje o tome koliko dužnosnike smetaju javno objavljene informacije o njihovom imovinskom stanju koje su objavljene na internetskim stranicama Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa i uz to su pretražive putem internetskih tražilica, od ukupno 27 ispitanika, njih 5 (18,52%) je odgovorilo kako im u potpunosti smeta a njih 9 (33,33%) odgovorilo je da im smeta. Ukupno 8 (29,63%) dužnosnika odgovorilo je neutralno. Dužnosnici kojima ne smeta takva javna dostupnost informacija ukupno je 3 (11,11%), a 2 (7,41%) dužnosnika odgovorilo je da im nimalo ne smeta takva dostupnost informacija.

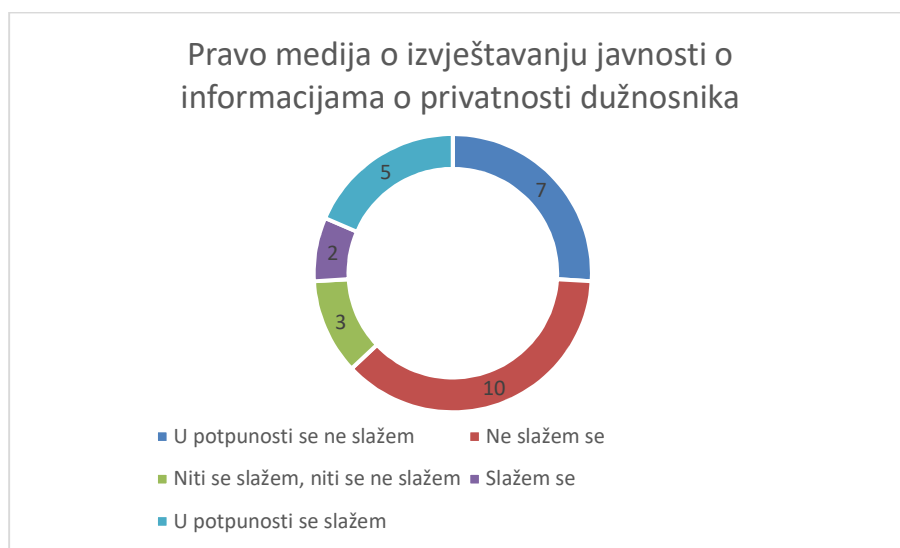
Iz navedenih podataka razvidno je kako je ukupno 14 ispitanika odgovorilo na navedeno pitanje u smislu da im takva objava i dostupnost podataka smeta, dok za njih 5 isto ne predstavlja nikakvu smetnju.

Graf 15 Prikaz rezultata odgovora dužnosnika na pitanje: „U skladu s odredbama Zakona o sprečavanju sukoba interesa, izvješća o Vašem imovinskom stanju javno su dostupna na internetskim stranicama Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa i lako su pretraživa putem internetskih tražilica. Da li Vas to smeta?“

9.4. Uloga i utjecaj medija kroz prikupljanje i obradu informacija i podataka o privatnosti pojedinaca

Kako bi se utvrdili stavovi i mišljenja dužnosnika o tome da li mediji imaju pravo na temelju informacija objavljenih u izvješćima o imovinskom stanju dužnosnika izvještavati javnost, ispitanicima je kroz postavljeno pitanje ponuđeno 5 odgovora od 1 (u potpunosti se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem). Od 27 ispitanih njih 7 (25,83%) se u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom, njih 10 (37,04%) se ne slaže s navedenom tvrdnjom dok su njih 3 odgovorila neutralno. Ukupno 2 (7,41%) dužnosnika smatraju tj. slažu se s navedenom tvrdnjom, a njih 5 (18,52%) se u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom. Temeljem prikazanih rezultata u grafikonu 16 vidljivo je kako njih 17 (62,97%) smatra da mediji nemaju pravo objavljene informacije koristiti u svojim medijskim objavama, a što je u ovom radu interpretirano i analizirano na stranicama 42 do 45 i na slikama 7, 8, 9 i 10 u kojima su prikazani primjeri senzacionalističkih medijskih najava i članaka.

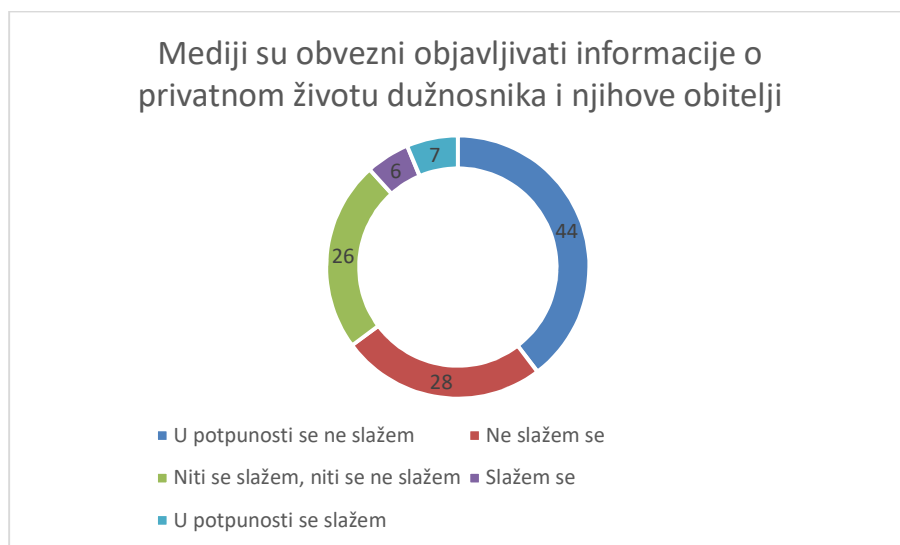

Graf 16 Prikaz odgovora ispitanika – dužnosnika na tvrdnju: „Mediji su obavezni objavljivati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji“

O pravu medija da temeljem informacijama dostupnih iz Izvješća o imovinskom stanju dužnosnika postavljenim pitanjem odnosno tvrdnjom u anketnom upitniku prikupljeni su podaci o stavovima i mišljenjima građana. Iz grafikona 17 proizlazi kako se 44 (39,64%) građana u potpunosti ne slažu s ponuđenom tvrdnjom dok se njih 28 (25,23%) izjašnjava kako se ne slažu s navedenom tvrdnjom. Na navedenu tvrdnju svoje neutralno mišljenje dalo je 26

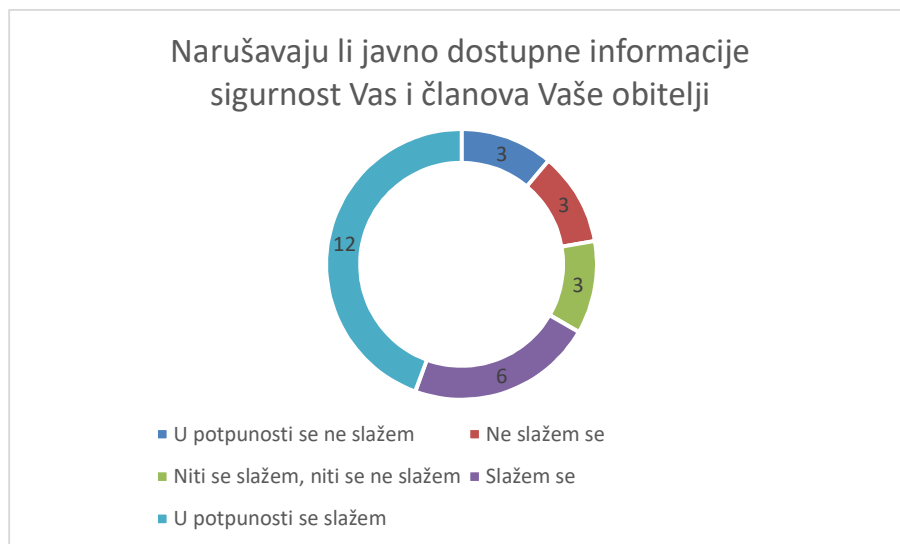
(23,42%) građana dok se sa tvrdnjom slaže 6 građana (5,41%) i u potpunosti se slaže njih 7 (6,31%).

Kada usporedimo rezultate prikazane u grafikonu 16 i 17 temeljem kojih je vidljivo kako su i dužnosnici i građani sličnog ili istog stava, može se temeljem ove analize navesti kako mediji te informacije ne bi smjeli koristiti u svojim medijskim objavama.

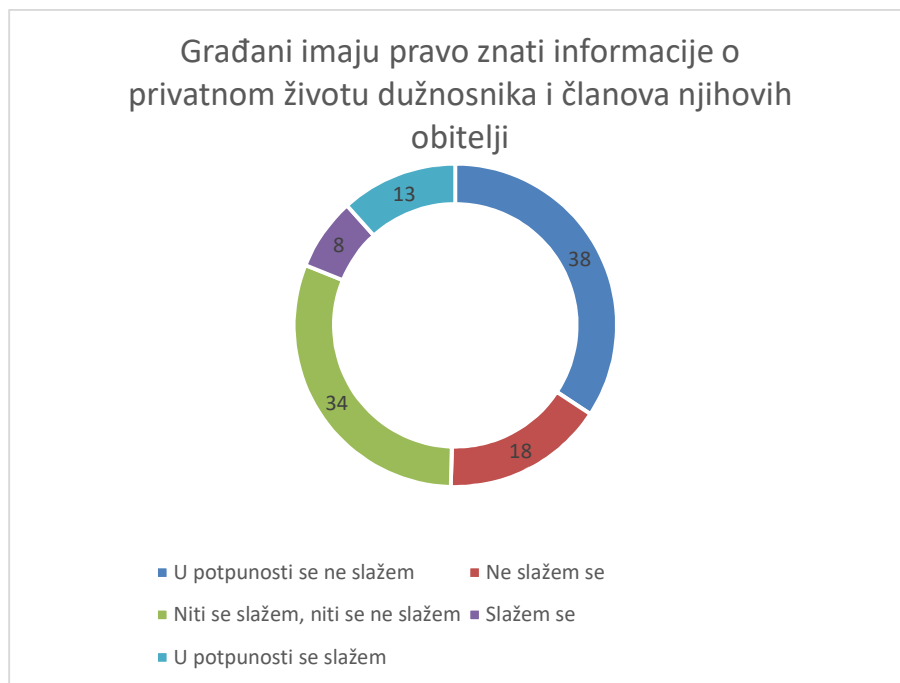
Graf 17 Prikaz odgovora ispitanika – anonimnih pojedinaca na tvrdnju: „Mediji su obavezni objavljivati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji“

Kada govorimo o zaštiti privatnosti u digitalnom okruženju i upravljanju informacijama, važno je utvrditi postoji li svijest o tome kako Internet i moderne informacijsko-komunikacijske tehnologije uz mnoge svoje prednosti imaju i nedostatke. Pod nedostacima u konkretnom smislu misli se na opasnosti koje u digitalnom okruženju prijete: Najveća opasnost, odnosno polazna točka na kojoj se opasnosti rađaju, jesu informacije i osobni podaci koji su globalno dostupni. Kako bi utvrdili postojanje svijesti ispitanika, u konkretnom slučaju dužnosnika, u anketnom upitniku postavljeno je pitanje koje se konkretno odnosi na svijest o njihovoj sigurnosti i sigurnosti članova njihovih obitelji. U grafikonu 18 prikazani su odgovori ispitanika, a sa navedenom tvrdnjom u potpunosti se ne slaže 3 (11,11%) dužnosnika, ne slaže se 3 dužnosnika (11,11%), te isto tako njih 3 (11,11%) odgovara neutralno na navedenu tvrdnju. Od ukupno 27 ispitanika, njih 6 (22,22%) se slaže s navedenom tvrdnjom, dok se njih 12 (44,44%) u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom.

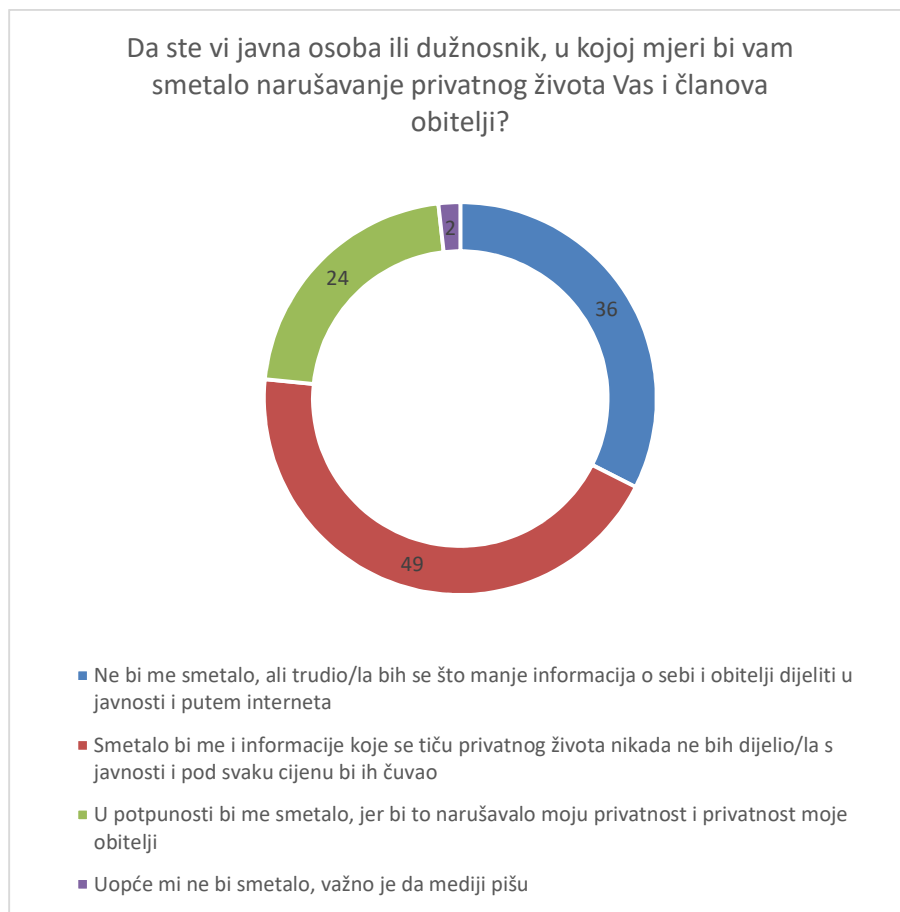
Graf 18 Prikaz odgovora dužnosnika na tvrdnju: „Informacije i podaci koji spadaju u sferu privatnosti Vas i članova Vaše obitelji, a koje su javno dostupne, mogu dovesti u pitanje Vašu sigurnost i sigurnost članova Vaše obitelji“

Iako su u analizi rezultata u grafikonu 13 prikazani podaci tome da građane u postotku od 41,44% ne zanimaju informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji, istim ispitanicima u ovoj kategoriji pitanja koja se odnose na stavove građana odnosno na vlastitu privatnost i privatnost javnih osoba, u anketnom upitniku ponuđena je tvrdnja koju ispitanici moraju ocijeniti ocjenom od 1 (u potpunosti se ne slažem) do 5 (u potpunosti se slažem)

Graf 19 Prikaz odgovora na tvrdnju: „Građani imaju pravo znati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji“

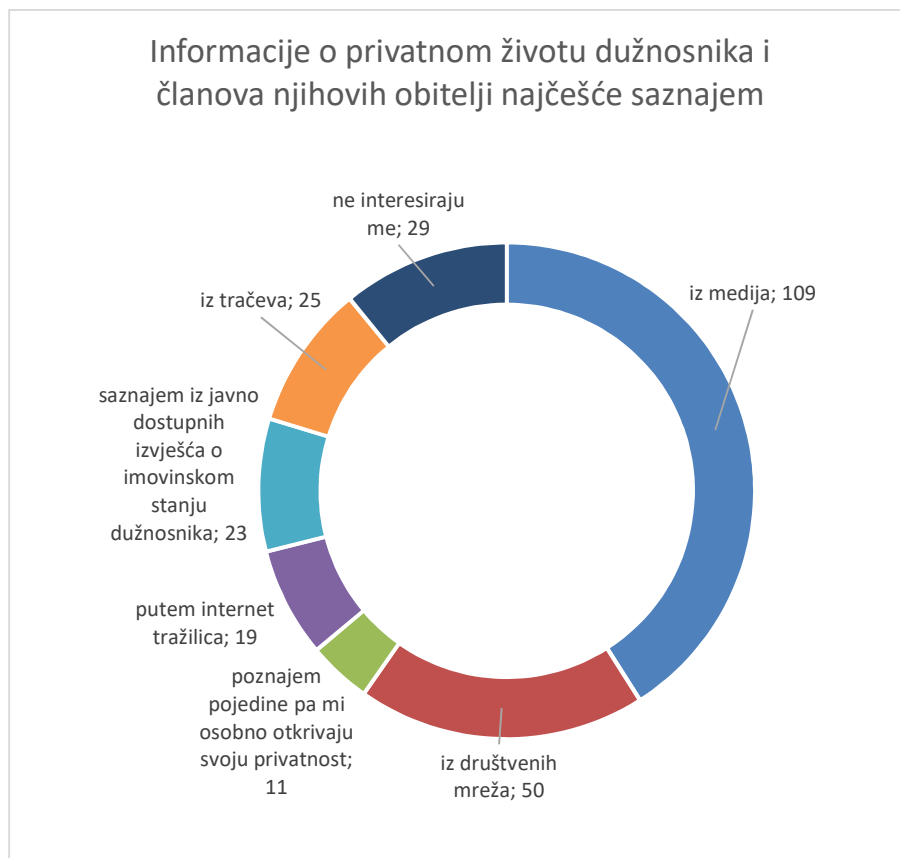
Hipotetsko pitanje postavljeno građanima a koje se tiče njihovih mišljenja o tome da li bi ih i u kojoj mjeri smetala objava informacija o privatnom životu ukoliko bi oni obnašali javnu dužnost dala su očekivane rezultate. Tako je ukupno 24 (21,62%) ispitanika odgovorilo kako bi ih objava takvih informacija u potpunosti smetala, njih ukupno 49 (44,14%) izjasnilo se da bi ih takva objava smetala, dok je njih 36 (32,43%) odgovorilo da ih ne bi smetalo , ali bi se trudili informacije o sebi i obitelji što manje dijeliti s javnosti. Svega 2 ispitanika izjasnili su se kako ih objava takvih informacija uopće ne bi smetala jer smatraju da je važno da mediji pišu. Prikaz rezultata na navedeno pitanje u grafikonu 20 jasnije pokazuje kako ispitanici smatraju da je privatnost pojedinca veoma važna, pa čak i oni kojima ne bi smetalo pokušali bi takve informacije što manje dijeliti s javnosti.

Graf 20 Prikaz odgovora ispitanika na pitanje: „Da ste Vi javna osoba ili dužnosnik, u kojoj mjeri bi Vam smetalo narušavanje privatnog života Vas i članova Vaše obitelji?“

Kako bi se utvrdio izvor dobivanja informacija o privatnom životu dužnosnika, u anketnom upitniku svim ispitanicima (anonimnim pojedincima i dužnosnicima) postavljeno je pitanje u kojem se izjašnjavaju s moguće više odgovora. Tako se od ukupno 138 ispitanika njih 109 izjasnilo da informacije saznaju iz medija (televizija, radio, novine, Internet portali), njih 50 informacije saznaje putem društvenih mreža a njih 25 iz tračeva. Pregledom izvješća o imovinskom stanju dužnosnika informacije saznaje njih 23 ispitanika a njih 19 do informacija dolazi putem pretraživanja internetskih tražilica. Od ukupno 138 ispitanika njih 29 izjasnilo se da ih te informacije ne zanimaju.

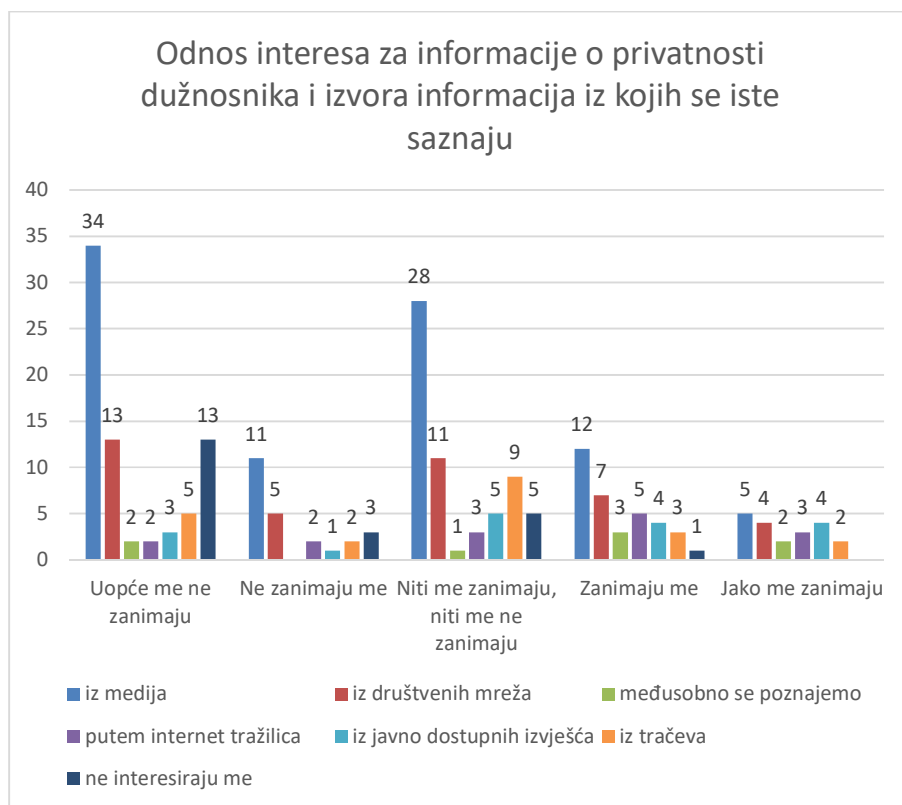

Graf 21 Prikaz rezultata odgovora ispitanika na pitanje: „Informacije o privatnom životu dužnosnika i članova njihovih obitelji najčešće saznajem:“

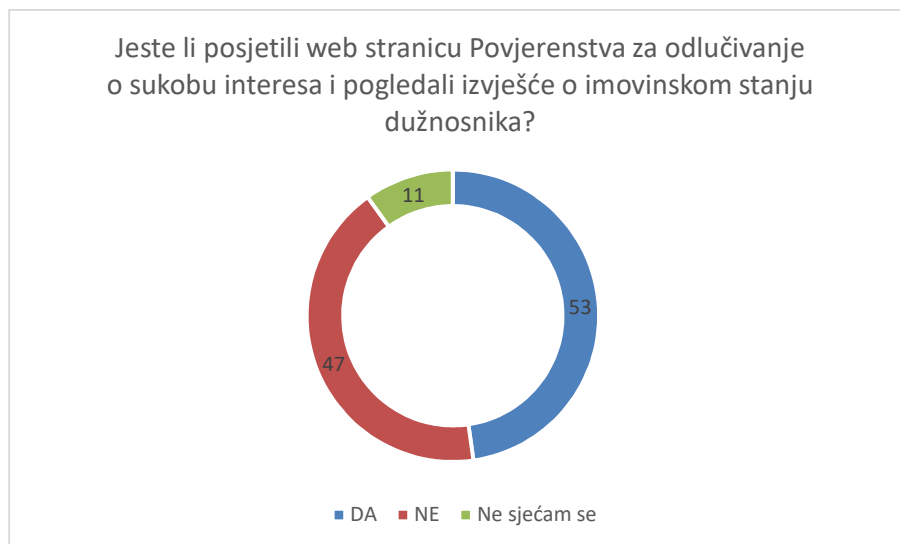
Kroz interpretaciju rezultata i analizu istih u grafikonu 22 dolazi se do zanimljivih podataka pa je tako u navedenom grafikonu prikazan odnos interesa za informacije o privatnosti dužnosnika i izvora informacija iz kojih se iste saznaju. U prvom stupcu grafikona analiziran je i uspoređivan rezultat odgovora ispitanika koji su se izjasnili kako ih informacije o privatnosti dužnosnika uopće ne zanimaju, a te iste informacije su im prema ovim pokazateljima nametnute od strane medija, putem društvenih mreža, dostupne i putem internetskih tražilica ali i pregledom izvješća o imovinskom stanju dužnosnika. Oni ispitanici koji su se izjasnili da ih takve informacije ne zanimaju, također s njima bivaju upoznati u najvećoj mjeri putem medija i društvenih mreža, dok ispitanici koji su svoj interes iskazali neutralnim odgovorima (niti ih zanima niti ih ne zanima) također u velikoj mjeri informacije dobivaju putem medija, društvenih mreža, ali i iz tračeva. Temeljem dijela obrađenih rezultata i analize, može se zaključiti kako i u ovom, kao i u niz drugih slučajeva, glavnu ulogu u informiranju imaju mediji i moderne informacijsko-komunikacijske tehnologije. Zanimljivo

je primijetiti kako i tračevi koje možemo svrstati u neprimjerenu i neformalnu komunikaciju, u ovom primjeru također zauzimaju određenu poziciju do koje ih dovode informacije rasprostranjene u medijskom prostoru i digitalnom okruženju u kojem živimo, a koje imaju najveću brzinu i moć širenja informacija.

Graf 22 Prikaz i usporedba odgovora na pitanja koja se odnose interes za informacijama o privatnosti dužnosnika i izvora iz kojeg su informirani

Informacije koje se tiču privatnosti, odnosno, informacija o imovinskom stanju dužnosnika i članova njihovih obitelji a koje su dostupne na internetskim stranicama Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa posjetilo je ukupno 53 ispitanika (47,74%), dok 47 ispitanika (42,34%) nije nikada posjetilo stranicu Povjerenstva. Njih ukupno 11 ispitanika ne sjeća se da li je posjetilo navedenu stranicu. Kada usporedimo rezultate prikazane u grafikonu 23 sa grafikonom 11, vidimo mala odstupanja u mišljenjima ispitanika. Ispitanici njih ukupno 57 koji su se izjasnili kako ih informacije o privatnom životu dužnosnika uopće ne zanimaju i ne zanimaju u grafikonu 23 izjašnjavaju se da su pregledali izvješća o imovinskom stanju dužnosnika u ukupnom broju od 53 što ukazuje kako su ipak iz (njima poznatih razloga) bez obzira na nezainteresiranost koju iskazuju, pregledali imovinsko stanje dužnosnika.

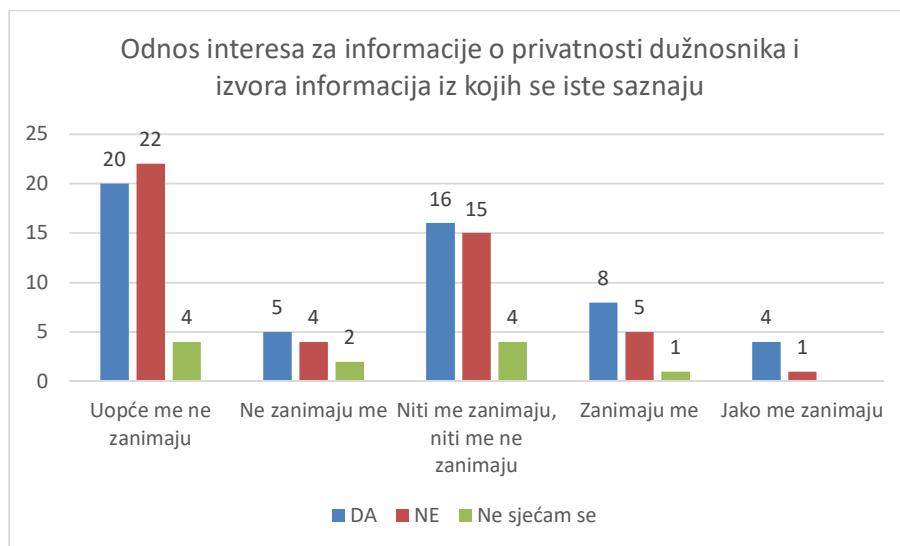
Graf 23 Prikaz rezultata odgovora ispitanika na pitanje: „Jeste li ikada posjetili web stranicu Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa i pogledali izvješća o imovinskom stanju dužnosnika?“

Dio ispitanika (57 od 111), iako su se izjasnili da ih ne zanimaju informacije o privatnom životu dužnosnika, 53 ispitanika odgovorilo je da su posjetili web stranice Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa i pregledali izvješće o imovinskom stanju dužnosnika. Od 53 ispitanika koji su posjetili stranicu Povjerenstva jesu upravo ispitanici koji nisu dužnosnici o čemu govori činjenica da navedeno pitanje nije postavljeno dužnosnicima. Treba razmisliti što ih je na to „natjeralo“:

- Utjecaj medijskog pritiska, odnosno njihovo senzacionalističko izvještavanje o privatnim podacima dužnosnika
- Utjecaj društvenih mreža i općenito digitalno okruženje
- Neiskrenost prilikom ispunjavanja upitnika
- Nešto drugo

Važno je spomenuti da se ovom analizom potvrđuje da informacije o imovinskom stanju dužnosnika gube svoju temeljnu vrijednost kao alat u borbi protiv korupcije i transparentnosti vladajućih elita, nego se vrijednost tih informacija koristi isključivo za medijske manipulacije i senzacije temeljem kojih početna informacija dobiva novu dodanu vrijednost a to je u materijalnom smislu profit medijskih kuća. Što se tiče druge vrijednosti javno dostupnih informacija o privatnim životima javnih osoba, u konkretnom slučaju dužnosnika, medijskim

izvještavanjima i senzacionalističkim pristupom istima, dovodi javnost na poziciju podijeljenosti društva i zajednice u kojoj živimo.

Graf 24 Prikaz rezultata ispitanika u kojima se uspoređuje odnos interesa za informacije o privatnosti dužnosnika sa izvorom informiranja

10. ANALIZA HIPOTEZA

10.1. Hipoteza 1

Objava osobnih podataka i informacija koje spadaju u privatni život dužnosnika smatra se krivim alatom u borbi protiv korupcije i promicanja transparentnosti političkih elita.

Ispitanici – anonimni pojedinci (građani) smatraju da je objava informacija koje spadaju u privatni život dužnosnika dobar i važan alat u borbi protiv korupcije a o tome se izjašnjavaju odgovorom na tvrdnje od kojih se njih 38 (34,23%) u potpunosti slaže s navedenom tvrdnjom, njih 27 (24,32%) se slaže s navedenom tvrdnjom. Ukupno 27 građana (24,32%) izjašnjava se neutralno, odnosno niti se slažu niti se ne slažu s navedenom tvrdnjom. Ukupno 7 (6,31%) građana ne slažu se s navedenom tvrdnjom a njih 12 (10,81%) u potpunosti se slažu s navedenom tvrdnjom.

Ispitanici –dužnosnici na navedenu tvrdnju odgovaraju da se u potpunosti slažu s navedenom tvrdnjom i to njih 11 (40,74%) a njih 4 (14,81%) se slažu s navedenom tvrdnjom. Ukupno 8 (29,63%) dužnosnika izjašnjava se neutralno na navedenu tvrdnju, odnosno, niti se slažu niti se ne slažu s navedenom tvrdnjom, a njih 5 (14,81%) u potpunosti se slaže s navedenom tvrdnjom.

Obradom i analizom rezultata dobivenih istraživanjem hipoteza nije potvrđena.

10.2. Hipoteza 2

Zbog nedovoljno razvijene svijesti o važnosti zaštite privatnog života pojedinca, ispitanici olako daju svoje osobne podatke i osobne podatke drugih osoba

Analizom odgovora ispitanika utvrđeno je kako 117 (84,78%) ispitanika koristi društvene mreže a njih 21 (15,22%) nisu korisnici društvenih mreža. U današnjem digitalnom okruženju u kojem živimo te samim korištenjem društvenih mreža koje građani često koriste kao sredstvo „samohvaljenja“ gotovo je nemoguće sačuvati svoju privatnost i privatnost drugih ljudi. No odgovornim ponašanjem sa svojim osobnim podacima i razvijenom svijesću ispitanici su kroz istraživanje svojim stavovima i mišljenjima pokazali da svijest postoji. Tako je u odgovorima na pitanja prikazanim u grafu 9 i 10 pokazuju kako i građani i dužnosnici i to njih 78 (56,52%) nikada ne dijele informacije o sebi i članovima svoje obitelji s javnosti, a njih 59 (42,75%) informacije dijeli samo ponekad jer smatraju da se neke informacije iz

privatnog života mogu objaviti. Također, interes ispitanika za informacije o javnim osobama odnosno dužnosnicima, koji također govori o razini svijesti građana o privatnosti, pokazuju rezultati prikazani u grafu 11 u kojem je vidljivo da 46 ispitanika (41,44%) takve informacije uopće ne zanimaju, njih 11 (9,91%) ne zanimaju takve informacije, a njih 35 (31,53%) izjašnjava se neutralnim odgovorom odnosno niti ih zanimaju niti ih ne zanimaju takve informacije. Ukupno 14 (12,61%) ispitanika izjašnjava se da ih takve informacije zanimaju dok njih 5 (4,50%) takve informacije jako zanimaju. Pitanje koje se također tiče svijesti građana o važnosti zaštite privatnog života pojedinca prikazano je i interpretirano u grafu 12 i 13 gdje je prikazan rezultat u kojem se građani izjašnjavaju o tvrdnji u kojoj je navedeno kako javne osobe imaju ograničeno pravo na privatnost. Tako se ukupno 26 (23,42%) građana u potpunosti ne slaže s navedenom tvrdnjom, njih 10 (9,01%) ne slaže se s navedenom tvrdnjom a njih 32 (28,83%) odgovara neutralno na navedenu tvrdnju.

Pitanje na koje su dogovarali dužnosnici a u kojem se ocjenjuje njihova svijest o poimanju pojma privatnost a koje je prikazano u grafu 14 pokazuje kako svijest postoji te tako njih 18 (66,67%) tvrdi da informacije koje su sastavni dio izvješća o imovinskom stanju ulaze u sferu njihove privatnosti i privatnosti članova njihovih obitelji, njih 7 (25,93%) ne smatra a njih 2 (7,41%) ne zna da li te informacije ulaze u sferu njihove privatnosti. Također, dužnosnici se izjašnjavaju o tome da li im takva objava informacija smeta i za to njih 2 (7,41%) tvrdi da ih nimalo ne smeta, njih 3 (11,11%) izjašnjava se da ih smeta, 8 (29,63%) izjašnjava se neutralnim odgovorom - niti ih smeta niti ih ne smeta, dok njih 9 (33,33%) tvrdi kako ih smeta objava i lako pretraživanje takvih informacija o njima. 5 (18,52%) dužnosnika izjašnjava se da im takva objava informacija u potpunosti smeta.

Obradom i analizom rezultata dobivenih istraživanjem hipoteza nije potvrđena.

10.3. Hipoteza 3

Ispitanici koji spadaju u skupinu anonimnih pojedinaca različitog su mišljenja i stava kada je u pitanju privatnost dužnosnika u odnosu na vlastitu privatnost.

Kada su u pitanju stavovi građana odnosni na vlastitu privatnost i privatnost dužnosnika, analiza rezultata istraživanja prikazana je u grafu 19 iz kojeg su vidljivi rezultati kako se s ponuđenom tvrdnjom o tome da li građani imaju pravo znati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji u potpunosti ne slažu na što odgovara 38 (34,23%) građana, njih 18 (16,22%) se ne slaže s navedenom tvrdnjom, a njih čak 34 (30,63%) odgovara neutralno odnosno niti se slažu niti se ne slažu s navedenom tvrdnjom. 8 (7,21%) građana

služe se s navedenom tvrdnjom a njih 13 (11,71%) smatra da građani imaju pravo znati informacije o privatnom životu dužnosnika. U istraživanju je građanima postavljeno pitanje o situaciji kada bi oni bili javne osobe te o tome da li bi im smetalo narušavanje privatnosti njih 24 (21,62%) građana kaže da bi ih narušavanje privatnosti u potpunosti smetalo, njih 49 (44,14%) građana kaže da bi ih smetalo. 36 građana izjasnilo se da ih narušavanje privatnosti ne bi smetalo ali bi se trudili što manje informacija dijeliti o sebi u javnosti, dok se njih 2 (1,80%) izjasnilo da ih uopće ne bi smetalo narušavanje njihove privatnosti.

Ispitanicima je postavljeno pitanje izvora informacija o privatnom životu dužnosnika te je tako njih 109 (78,99%) odgovorilo kako takve informacije saznaju iz medija, 50 njih (36,23%) saznaje iz društvenih mreža, 25 (18,12%) takve informacije saznaje iz tračeva. Iz javno dostupnih izvješća o imovinskom stanju dužnosnika informacije saznaje ukupno 23 ispitanika (16,67%) a pretraživanjem putem internetskih tražilica do informacija dolazi njih 19 (13,77%). Ukupno 29 (21,01%) ispitanika izjasnilo je da ih takve informacije uopće ne zanimaju a detaljan pregled i analiza rezultata prikazan je u grafovima od 20 do 24.

Obradom i analizom rezultata dobivenih istraživanjem hipoteza nije potvrđena.

11. ZAKLJUČAK

Kada govorimo o privatnosti i kada dublje analiziramo njezinu bit i smisao te kada u obzir uzmemo nezaustavljivi razvoj modernih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, upravo razmišljanje o postojanju privatnosti otvara niz pitanja. Pitamo se tako da li smo doista sigurni tko upravlja tim silnim informacijama koje čine našu osobnost i naš identitet. Ovakvim razmišljanjem o vlastitom identitetu i odgovornom ponašanju spram njega, s velikom dozom opreza i osjetljivosti u situacijama koje mogu biti vrlo kritične, a u kojima se od nas traži da dajemo svoje osobne podatke, ključni su trenutci naše svakodnevice. Osobni podaci i informacije dostupne su svuda oko nas, kako u stvarnom životu tako i u digitalnom okruženju. Vrijednost informacija i podataka možemo usporediti i s prirodnim izvorima vode ili naftom. Koliko je poznato, danas na svijetu gotovo da i nema tvrtke koja ne upravlja informacijama kako bi informacije, Velike podatke i nove tehnologije koristila u svom svakodnevnom poslovanju, njegovom planiranju i analizama. Što je više informacija i podataka u optjecaju temeljem kojih se može planirati ili procijeniti određena situacija ili čak donijeti neka važna strateška odluka, to je vrijednost informacije veća.

No, u tom slobodnom protoku informacija, postoje one informacije koje su posebno zaštićene i čija obrada i prikupljanje predstavljaju i izazov i opasnost. To su informacije putem kojih se na izravan ili neizravan način može identificirati određena fizička osoba i tada takve informacije nazivamo osobnim podacima. Ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju provedenom *online* anonimnom anketom svojim stavovima i mišljenjima iskazali su kako svijest o privatnosti postoji. Ispitanici su iskazali i kako interes za privatnost drugih osoba, pa tako i javnih, gotovo da ne postoji, no s takvim informacijama itekako su dobro upoznati. Upravo navedenim stavovima hipoteze koje je postavio autor ovog rada nisu potvrđene.

Osobni podaci kao uži dio privatnosti pojedinca regulirani mnogim nacionalnim i međunarodnim propisima, dobivaju jednu novu dimenziju. Nažalost, ta dimenzija podrazumijeva sve češću zlouporabu kojom se zapravo krši jedno od temeljnih ljudskih prava i sloboda a to je pravo na privatnost. U vrijeme tehnološkog napretka i velikog razvoja modernih informacijsko-komunikacijskih tehnologija, u vrijeme kada je sloboda medijskog izvještavanja na vrhuncu, kao da dolazi do „razmirica“ u odnosima između tih ljudskih prava i sloboda. U moru ljudskih prava koja su nam omogućena, čini se da nam je jedini cilj boriti se protiv svih, pri čemu se, uz veliku farsu borbe za transparentnost i borbe protiv korupcije

zanemaruju mnoge vrijednosti. Ljudsko dostojanstvo biva razapeto i postaje žrtva pri čemu ni zatvorena vrata nečije spavaće sobe nisu prepreka da se netko i u taj intimni kutak ušulja i svojom moći iz nje iznese sve što je moguće u prostranstva digitalnog okruženja. Taj legalni ulazak u domove građana čiji putokaz je jasno ispisan slovima hrvatskih zakona postaje svakodnevica.

Društvo u kojem živimo duboko je podijeljeno, a manipulatori koje svakodnevno slijedimo postali su nezaobilazni suputnici naših života. Tehnike ili taktike „zavođenja“ širokih masa vrlo su jednostavne i poznate. To su senzacionalizam i ekskluziva pod krinkom interesa javnosti i orkestrom koji svira poznate stihove o organiziranoj borbi protiv korupcije. Informacije koje nam se i sitima i gladnima serviraju putem senzacionalističkih napisa postaju naš najomraženiji desert, a ponekad opet toliko nepcu drag.

I tako dugo dok moćne elite kroz zamagljene naočale uklesavaju slova zakona kojih se moramo pridržavati, i tako dugo, dok ti isti zakoni neće vrijediti za sve nas podjednako, tako će se dugo ljudskim dostojanstvom i identitetom igrati utakmica kojoj nema kraja. Utakmica je to u kojoj se ne mari za ozlijeđene niti za one koji su tek na svijet stigli kao potomci igrača koji utakmicu nikada neće završiti, jer njihov će identitet zauvijek živjeti u prostranstvima digitalnog okruženja, razodjeven i bos.

U Varaždinu, 30.03.2017.

Marija Pušić

12. LITERATURA

Knjige:

1. Alić, S., 2009: Mediji - od zavođenja do manipuliranja. AGOM, Zagreb
2. Baudriillard, J., 2001.: Simulacija i zbilja, Jesenski Turk, Zagreb
3. Chomsky, N., 2002: Mediji, propaganda i sistem. Čvorak, Zagreb
4. Dropulić, J., 2002.: Pravo na privatni život i duševni integritet, Vizura, Zagreb
5. Malović, S., 2005: Osnove novinarstva, Golden marketing, Zagreb
6. Šimović, V., 2010: Uvod u informacijske sustave – 2. dopunjeno i izmijenjeno izdanje, Golden marketing-Tehnička knjiga, Zagreb, str. 32
7. Varga, M. Upravljanje podacima, 2012., Element d.o.o., Zagreb

Znanstveni članci:

1. Alaburić, V., 2002: Sloboda izražavanja u praksi Europskog suda za ljudska prava, Narodne novine, lipanj 2002, str. 22
2. Boban, M., 2012: Pravo na privatnost i pravo a pristup informacijama u suvremenom informacijskom društvu, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Splitu, 49(3), str. 575-598.
3. Burić, J., 2009: Masovni mediji kao subjekti manipulacije, Obnovljeni život, 64(4), str. 531-543
4. Sheridan Burns, L., 2009: Razumijeti novinarstvo. Zagreb: Naklada Medijska istraživanja
5. Mekanović, I., 1991: Marketing informacija, Zbornik radova, 15(1), str. 131-143.
6. Skoko, B., Bajš, D., 2007: Objavljivanje neistina i manipuliranje činjenicama u hrvatskim medijima i mogućnosti zaštite privatnosti, časti i ugleda, Politička misao, 54(1), str. 93-116.
7. Splichal, S., 2014: Masovni mediji između javnosti i javne sfere, Medijska istraživanja, 20(1), str.5-24.
8. Trinajstić, N., 1987: Informacija i vrijednost informacije, Politička misao, 24(1), str. 12-15.
9. Tuđman, M., 2009: Informacijske operacije i mediji ili kako osigurati informacijsku superiornost, Vol. 10. No. 3-4: str.25-45.

10. Vertovšek, N., Tomović, A., 2015: Medijsko zavođenje u suvremenom društvu spektakla i manipulacije, In Medias Res, 4(6), str. 952-969.

Internetski izvori:

1. Zakon o medijima: Pojam: Postupak informiranja: <http://www.zakon.hr/z/126/zakon-o-pravu-na-pristup-informacijama>, pristup ostvaren 19.12.2016.
2. Ustav Republike Hrvatske: Pojam: Pravo na privatnost: <http://www.zakon.hr/z/94/ustav-republike-hrvatske>, pristup ostvaren 19.12.2016.
3. Zakon o medijima: Pojam: Povreda privatnosti; :<http://www.zakon.hr/z/94/ustav-republike-hrvatske>, pristup ostvaren 19.12.2016.
4. Zakon o tajnosti podataka: Pojam: podatak: <http://www.djecamedija.org/?p=856>, pristup ostvaren 22.12.2016.
5. Veliki podaci: <http://www.mckinsey.com/business-functions/digital-mckinsey/our-insights/big-data-the-next-frontier-for-innovation>, pristup ostvaren 23.12.2016.
6. European Data Protection Supervisor, 2015: Prema novoj digitalnoj etici: Podaci, dostojanstvo i tehnologija, https://secure.edps.europa.eu/.../site/.../15-09-11_Data_Ethics_HR, pristup ostvaren 23.12.2016.
7. Zakon o medijima: Pojam: Pravo na ispravak: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2007_07_79_2483.html, pristup ostvaren 21.12.2016
8. Zakon o medijima: Pojam: Sloboda informiranja: <http://www.zakon.hr/z/38/Zakon-o-medijima>, pristup ostvaren 21.12.2016.
9. Ustav Republike Hrvatske: Pojam: Pravo na privatnost: http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2010_07_85_2422.html, pristup ostvaren 21.12.2016.
10. Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa: Izvješće o radu: <http://www.sukobinteresa.hr>, pristup ostvaren 01.03.2017.
11. Hrvatsko novinarsko društvo: Pojam: Kodeks časti hrvatskih novinara: <http://www.hnd.hr>, pristup ostvaren 03.03.2017.

Grafovi:

1. Graf 1 – Prikaz spola (roda) ispitanika
2. Graf 2 – Prikaz dobi ispitanika
3. Graf 3 – Prikaz stečenog obrazovanja ispitanika

4. Graf 4 – Prikaz društvene pripadnosti ispitanika
5. Graf 5 – Prikaz o korištenju društvenih mreža
6. Graf 6 – Prikaz odgovora na tvrdnju „Informacije o imovinskom stanju dužnosnika i članovima njihovih obitelji dostupne putem interneta važan su alat u borbi protiv korupcije“
7. Graf 7 - Prikaz usporedbe odgovora na tvrdnju građana i dužnosnika: „Objava informacija o imovinskom stanju dužnosnika dobar je alat u borbi protiv korupcije“
8. Graf 8 - Prikaz odgovora na tvrdnju prema stečenom obrazovanju ispitanika
9. Graf 9 - Prikaz odgovora ispitanika na pitanje: „Informacije koje se tiču privatnog života mene i članova moje obitelji dijelim s javnosti (putem medija ili društvenih mreža“
10. Graf 10 - Prikaz odgovora u kojima se analiziraju odgovori građana i dužnosnika o dijeljenju informacija o privatnom životu
11. Graf 11 - Prikaz rezultata odgovora na pitanje: „Koliko Vas zanimaju informacije o privatnom životu dužnosnika?“ na koje su odgovarali građani (anonimni pojedinci)
12. Graf 12 – Prikaz u kojem su odgovore na tvrdnju davali ispitanici: „Javne osobe imaju ograničeno pravo na zaštitu privatnosti“
13. Graf 13 - Prikaz odgovora na tvrdnje u kojem se uspoređuju ispitanici zasebno prema kategoriji (dužnosnici-anonimni pojedinci/građani)
14. Graf 14 - Prikaz odgovora dužnosnika na pitanje: „Smatrate li da informacije koje su sastavni dio izvješća o imovinskom stanju ulaze u sferu Vaše privatnosti i privatnosti članova Vaše obitelji“
15. Graf 15 - Prikaz rezultata odgovora dužnosnika na pitanje: „U skladu s odredbama Zakona o sprečavanju sukoba interesa, izvješća o Vašem imovinskom stanju javno su dostupna na internetskim stranicama Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa i lako su pretraživa putem internetskih tražilica. Da li Vas to smeta?“
16. Graf 16 - Prikaz odgovora ispitanika – dužnosnika na tvrdnju: „Mediji su obavezni objavljivati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji“
17. Graf 17 - Prikaz odgovora ispitanika – anonimnih pojedinaca na tvrdnju: „Mediji su obavezni objavljivati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji“
18. Graf 18 - Prikaz odgovora dužnosnika na tvrdnju: „Informacije i podaci koji spadaju u sferu privatnosti Vas i članova Vaše obitelji, a koje su javno dostupne, mogu dovesti u pitanje Vašu sigurnost i sigurnost članova Vaše obitelji“

19. Graf 19- Prikaz odgovora na tvrdnju: „Građani imaju pravo znati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji“
20. Graf 20 - Prikaz odgovora ispitanika na pitanje: „Da ste Vi javna osoba ili dužnosnik, u kojoj mjeri bi Vam smetalo narušavanje privatnog života Vas i članova Vaše obitelji?“
21. Graf 21 - Prikaz rezultata odgovora ispitanika na pitanje: „Informacije o privatnom životu dužnosnika i članova njihovih obitelji najčešće saznajem:“
22. Graf 22 - Prikaz i usporedba odgovora na pitanja koja se odnose interes za informacijama o privatnosti dužnosnika i izvora iz kojeg su informirani
23. Graf 23 - Prikaz rezultata odgovora ispitanika na pitanje: „Jeste li ikada posjetili web stranicu Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa i pregledali izvješća o imovinskom stanju dužnosnika?“
24. Graf 24 - Prikaz rezultata ispitanika u kojima se uspoređuje odnos interesa za informacije o privatnosti dužnosnika sa izvorom informiranja

Slike:

1. Slika 1 – Digitalno okruženje
2. Slika 2 – Tumačenje podataka i informacije
3. Slika 3 – Kaznena djela članak 146. „Nedozvoljena uporaba osobnih podataka“ – Izvor podataka Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske 2017.
4. Slika 4 – Osobe oštećene kaznenim djelom čl. 146. „Nedozvoljena uporaba osobnih podataka“ – Izvor podataka Ministarstvo unutarnjih poslova Republike Hrvatske 2017.
5. Slika 5 – Obrazac izvješća o imovinskom stanju dužnosnika – Izvor: Povjerenstvo za odlučivanje o sukobu interesa, 2017.
6. Slika 6 – Objava – Varaždinske vijesti, 22. studeni 2016.
7. Slika 7 – Internetski portali (naslovi) – studeni 2016
8. Slika 8 – Internetski portali (naslovi) – 2014 do 2016.
9. Slika 9 – Internetski portal 24sata.hr, siječanj 2017.
10. Slika 10 – Internetski portal slobodnadalmacija.hr, siječanj 2017.

Tablice:

1. Tablica „Elementi komunikacije“ – izrađena po uzorku McLuhan

13. ANKETNI UPITNIK

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

Poštovani/a, sudjelovanje u istraživanju o upravljanju informacijama i zaštiti privatnosti u digitalnom okruženju za potrebe izrade diplomskog rada je potpuno anonimno.

Kreni

Powered by QPoint
© 2017 Q-Bit d.o.o. All Rights Reserved

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

Nekoliko informacija o Vama

* Spol (rod)?

☒ Muško

☐ Žensko

* Životna dob?

☐ od 18 do 35

☐ od 36 do 55

☐ od 56 i više

* Razina obrazovanja

☐ osnovna škola ili manje

☐ srednja škola

☐ viša škola ili fakultet

☐ poslijediplomski studij / doktorat

* Jeste li korisnik neke od društvenih mreža?

☐ DA

☐ NE

Dalje

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

*Odaberite kategoriju kojoj pripadate

- ☐ zaposlenik u privatnom sektoru
- ☐ zaposlenik javne uprave
- ☐ nezaposlen
- ☐ umirovljenik
- ☐ student
- ☐ državni dužnosnik
- ☐ lokalni dužnosnik

[Nazad](#)[Dalje](#)

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

Koliko Vas zanimaju informacije o privatnom životu dužnosnika? (Ocijenite od 1 do 5 gdje je 1 - "Uopće me ne zanimaju", 2 - "Ne zanimaju me", 3 - "Niti me zanimaju, niti me ne zanimaju", 4 - "Zanimaju me" i 5 "Jako me zanimaju")

[uopće me ne zanimaju](#)[niti me zanimaju, niti me ne zanimaju](#)[jako me zanimaju](#)

* Jeste li ikada posjetili web stranicu Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa i pregledali izvješće o imovinskom stanju dužnosnika?

- ☐ DA
- ☐ NE
- ☐ Ne sjećam se

[Nazad](#)[Dalje](#)

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

Povlačenjem skale ocijenite koliko se slažete sa slijedećim tvrdnjama (1 - "U potpunosti se ne slažem", 2 - "Ne slažem se", 3 - "Niti se slažem, niti se ne slažem", 4 - "Slažem se", 5 - "U potpunosti se slažem")

"Informacije o imovinskom stanju dužnosnika i članova njihovih obitelji dostupne putem interneta važne su u borbi protiv korupcije."

U potpunosti se ne slažem

Niti se slažem, niti se ne slažem

U potpunosti se slažem

1

"Javne osobe imaju ograničeno pravo na zaštitu privatnosti."

U potpunosti se ne slažem

Niti se slažem, niti se ne slažem

U potpunosti se slažem

1

"Mediji su obavezni objavljivati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji."

U potpunosti se ne slažem

Niti se slažem, niti se ne slažem

U potpunosti se slažem

1

"Građani imaju pravo znati informacije o privatnom životu dužnosnika i njihovih obitelji."

U potpunosti se ne slažem

Niti se slažem, niti se ne slažem

U potpunosti se slažem

1

Nazad

Dalje

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

* Da ste vi javna osoba ili dužnosnik, u kojoj mjeri bi Vam smetalo narušavanje privatnog života Vas i članova Vaše obitelji?

- ☒ Uopće mi ne bi smetalo, važno je da mediji pišu
- ☐ Ne bi me smetalo, ali trudio/la bih se što manje informacija o sebi i obitelji dijeliti u javnosti i putem interneta
- ☐ Smetalo bi me i informacije koje se tiču privatnog života nikada ne bih dijelio/la s javnosti i pod svaku cijenu bi ih čuvao
- ☐ U potpunosti bi me smetalo, jer bi to narušavalo moju privatnost i privatnost moje obitelji

[Nazad](#)[Dalje](#)

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

* Informacije o privatnom životu dužnosnika i članova njihovih obitelji najčešće saznajem: (moguće više odgovora)

- ☒ iz medija (televizija, radio, novine, Internet portali)
- ☐ iz društvenih mreža
- ☐ međusobno se poznajemo pa razmjenjujemo informacije o privatnom životu
- ☐ putem internet tražilica (google, bing)
- ☐ iz javno dostupnih izvješća o imovinskom stanju dužnosnika
- ☐ iz tračeva
- ☐ ne interesiraju me

* Informacije koje se tiču privatnog života mene i članova moje obitelji dijelim s javnosti (putem medija ili društvenih mreža):

- ☐ Nikada, jer sam svjestan/na važnosti zaštite osobnih podataka i privatnosti
- ☐ Ponekad, jer smatram da neke informacije iz privatnog života mogu objaviti
- ☐ Svakodnevno, u digitalnom okruženju u kojem živim važno ih je objavljivati

[Nazad](#)[Završi](#)

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

Najljepše zahvaljujem na sudjelovanju u istraživanju.

Repeat

Powered by QPoint
© 2017 Q-Stat d.o.o. All Rights Reserved

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

Poštovani/a, sudjelovanje u istraživanju o upravljanju informacijama i zaštiti privatnosti u digitalnom okruženju za potrebe izrade diplomskog rada je potpuno anonimno.

Kreni

Powered by QPoint
© 2017 Q-Bit d.o.o. All Rights Reserved

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

Nekoliko informacija o Vama

* Spol (rod)?

☒ Muško

☐ Žensko

* Životna dob?

☐ od 18 do 35

☐ od 36 do 55

☐ od 56 i više

* Razina obrazovanja

☐ osnovna škola ili manje

☐ srednja škola

☐ viša škola ili fakultet

☐ poslijediplomski studij / doktorat

* Jeste li korisnik neke od društvenih mreža?

☐ DA

☐ NE

Dalje

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

*Odaberite kategoriju kojoj pripadate

- ☐ zaposlenik u privatnom sektoru
- ☐ zaposlenik javne uprave
- ☐ nezaposlen
- ☐ umirovljenik
- ☐ student
- ☐ državni dužnosnik
- ☐ lokalni dužnosnik

[Nazad](#)[Dalje](#)

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

*Smatrate li da informacije koje su sastavni dio imovinskog stanja dužnosnika ulaze u sferu Vaše privatnosti i privatnosti članova Vaše obitelji?

- ☒ Da - smatram
- ☐ Ne - ne smatram
- ☐ Ne znam - Nisam siguran/a

*U skladu s odredbama Zakona o sprečavanju sukoba interesa, izvješća o Vašem imovinskom stanju javno su dostupna na internetskim stranicama Povjerenstva za odlučivanje o sukob interesa te su lako pretraživa i putem internetskim tražilica. Da li Vas to smeta?

- ☐ Nimalo mi ne smeta
- ☐ Ne smeta mi
- ☐ Niti mi smeta, niti mi ne smeta
- ☐ Smeta mi
- ☐ U potpunosti mi smeta

[Nazad](#)[Dalje](#)

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

Povlačenjem skale ocijenite koliko se slažete sa slijedećim tvrdnjama (1 - "U potpunosti se ne slažem", 2 - "Ne slažem se", 3 - "Niti se slažem, niti se ne slažem", 4 - "Slažem se", 5 - "U potpunosti se slažem")

"Objava izvješća o Vašem imovinskom stanju alat je u borbi protiv korupcije."

Uopće se ne slažem   niti se slažem niti ne slažem   u potpunosti se slažem

1

"Mediji na temelju informacija iz izvješća o Vašem imovinskom stanju imaju pravo izvještavati javnost."

Uopće se ne slažem   niti se slažem niti ne slažem   u potpunosti se slažem

1

"Dužnosnici i javne osobe imaju ograničeno pravo na zaštitu privatnosti."

Uopće se ne slažem   niti se slažem niti ne slažem   u potpunosti se slažem

1

"Informacije i podaci koji spadaju u sferu privatnosti Vas i članova Vaše obitelji, a koje su javno dostupne, mogu dovesti u pitanje Vašu sigurnost i sigurnost članova Vaše obitelji."

Uopće se ne slažem   niti se slažem niti ne slažem   u potpunosti se slažem

1

Nazad

Dalje

Istraživanje za potrebe diplomskog rada

* Informacije o privatnom životu dužnosnika i članova njihovih obitelji najčešće saznajem:
(moguće više odgovora)

- ☐ iz medija (televizija, radio, novine, Internet portali)
- ☐ iz društvenih mreža
- ☐ međusobno se poznajemo pa razmjenjujemo informacije o privatnom životu
- ☐ putem internet tražilica (google, bing)
- ☐ iz javno dostupnih izvješća o imovinskom stanju dužnosnika
- ☐ iz tračeva
- ☐ ne interesiraju me

* Informacije koje se tiču privatnog života mene i članova moje obitelji dijelim s javnosti
(putem medija ili društvenih mreža):

- ☐ Nikada, jer sam svjestan/na važnosti zaštite osobnih podataka i privatnosti
- ☐ Ponekad, jer smatram da neke informacije iz privatnog života mogu objaviti
- ☐ Svakodnevno, u digitalnom okruženju u kojem živim važno ih je objavljivati

[Nazad](#)[Završi](#)